DARAI Lajos (Kápolnásnyék):

Új kiegyezésre van szükség, miközben az összemosás kényelme kísért. A szarmaták példája

I. Bevezetés. Kibékíthetetlen álláspontok?

Az 1867-es kiegyezést azok is kisbetűvel írják, akik áldják, de vannak, akik bírálják. Miért is? Íme, Tibai Takács József válasza: „Az Árpádok előtt és alatt a lovas népeket a türelmesség jellemezte, a Habsburgok alatt a türelmetlenségre való nevelés volt a cél. Horea segítségével kieszközölt népirtás után ez megváltozott. Következett a kényszerszülte türelem korszaka. Ugyanes a magyarság rájött, hogy ellenségek vannak a nyakára telepítve. A Habsburgokat szolgáló idegenek egy katonai stratégia szerint lettek széttelepítve az Országban. A magyarság már tudta, hogy egy hirtelen jött forradalom teljes kiirtással fenyegetett. Az Országnak nem volt egy színmagyar lakosságú vármegyéje sem. A szabad királyi városokba es részben idegeneket költöztetetnek be. De nem csak a magyar királyi városokban, hanem a rebelliseket támogató szász városokba es. Főleg a Felföldön. Hihetetlennek tűnik, de az Országnak a legnagyobb idegenszíget nélküli része a Székelyföld volt. Bár ennek a széleibe voltanak már oláhok, és oláh ezred 'vigyázott' a székelyekre. A reformkorban a magyarság kényszertürelemből volt óvatos. A forradalom vértelen volt, de Jellasics hamar beindította a Habsburgok ördögi tervét. Ezen terv értelmében magyartalanítani kellett volna az Országot. Isteni szerencse volt a jobbágyfelszabadításról szóló törvénycikk. Ha ez nem lett volna, akkor az idegen ajkú jobbágyságot urai ráveszik a magyarok lemészárlására. Így azonban a jobbágyság megoszlott. Csak kevesen hallgattak uraikra, sokan tanácstalanul vártak, s sokan a magyar forradalom pártjára állottak. Ha az idegenajkú jobbágyság kiáll urai mellett, akkor vége a magyar nemzetnek. Nem ok nélkül gondolkodtak a nemzet nagyjai nemzethalálban. Nagyon közel volt hozzá a nemzet. A forradalom leverése után már nem merték visszaállítani a jobbágyságot, mert az addig tanácstalan jobbágyok es a császár ellen fordultanak volna. Ám amit nem tudtak megtenni a forradalom alatt, meg akarták valósítani a Bach-korszakban. Ez egy könyörtelen korszak, mentes minden türelmességtől. A Bach-korszak után az idegenajkúak fokozottabban kezdték követelni a forradalom leveréséért megígért jussot. Sok csel, hazudozás és ármány után az uralkodó kénytelen volt látszatkiegyezést kötni. Kivel? Az összes követelőző ellenségei ellenségével, a magyarsággal. A birodalom érdekében újra a katolikus egyház berkeibe terelte az uszító politikát. Az egyházon keresztül irányította a türelmetlenséget, s az állandó türelmetlenség tartotta össze a birodalmat. Ennek a háborúelőtti politikának egy igen borzalmas vezérvonala volt. Erre a szálra voltanak ráaaggasztva a türelmetlenség forrásai. Mármint mondtam, a császár kénytelen volt kiegyezni a halálraítélt nemzettel. Aztán gazdaságilag akarták az Országot tönkretenni. A császáriak számítását a zsidók akadályozták meg. A zsidók egy része már magyarérzelmű volt, s magyar érzelemből es cselekedett, de a legtöbben a saját zsebük hasznára hozták helyre a halálraítélt nemzet nemzetgazdaságát. Ezért a bécsi udvar valósággal sugallta a zsidók iránti ellenszenvet. Ez es a katolikus papságon keresztül működött. A magyarokkal akarták kiirtatni a zsidókat, s az idegenajkúakkal a magyarságot. Ezért ment a zsidóellenes uszítás, s ugyanakkor a nyelvi-nemzeti uszítás is. A birodalom felbomlása után a Kisantant államai elsőszámú ellenségei nem a zsidók, hanem a magyarok lettek. Ezen

államok mohósága miatt a sorrend megfordult, s a zsidóirtás még néhány évre eltolódott. Később-ben a zsidóirtást a magyarokkal akarták megcsináltatni. Bár a Kisantant több zsidót gyilkoltatott le, mint a magyarság, mégsem beszélnek róla. Sőt a Kisantant fővédnöke – Franciaország – sincs messze az első számtól a zsidóirtás listáján. A birodalom szétesése után türelmetlen mohó, önmagukat nemzetnek tartó népek osztozkodtanak. Nemzetállamnak nevezett nemzettelen országok jöttenek létre, mondvacsinált 50 %-os többséggel, sose volt történelmi tények alapján. Egy soknemzetiségű birodalomból, amelyet a rossz irányított, több soknemzetiségű államocskát hoztak létre, amelyeket szintén a rossz szándék vezérelt. Tették mindezt az akkoron nagyon használatos 'Népek, nemzetek önrendelkezési joga' jelszavának teljes megtagadásával. A béke Franciaországban köttetett, s minden 'győztes' állam francia módra szeretett volna egynyelvű államot alakítani. Tehát ki kell irtani először az összes másként beszélőt, majd a másként gondolkodót. Úgy cselekedtenek, mint a franciák. Fennkölt jelszavakat hangoztatva, demokráciáról, jogegyenlőségről beszélve irtották a népet. Történelmi kegyhelyek, falvak, temetők tüntenek el, új falvak születtek egy hasból húzott határvonal mentén. A Kárpátok medencéjében megszűnt mindenforma türelmesség a más iránt. A csonkaországban es! Itt először a menekültek áradata szülte a türelmetlenséget. Pl. a pesti munkanélküliek nem értették, miért bánnak másként az elszakított országrészek menekültjeivel. A türelmetlenséget a kommunizmus es fokozta, majd újra fokozva lett a láthatatlan kommunisták részéről Horthy alatt es. Hirtelen túl sok lett az úr, a katonatiszt, a vasutas stb, akiket nem lehetett a szakmájukban alkalmazni, sőt sok lett az olcsó munkaerő es. A helyben születettek nehezebben jutottanak munkához. Ez mind a türelmetlenséget fokozta. A visszacsatolásoknál némelyik katonai egységek úgy jöttenek, mint a gyarmatba, pedig a nép a felszabadítókat várta. A belbiztonság emberei a rendes emberek között keresték az árulót. Pl. Inkább adtanak hitelt a tiszai kiejtést utánzó kétes eredetű katolikus papnak, mint a csak palócosan beszélő igazmondó helybelinek. Ez es türelmetlenséget okozott. Családegyesítésekről beszéltenek a rádióban, de valójában hallgattanak azon családokról, amelyeket az új határ vágott el. Türelmetlenség volt minden új határ minkét oldalán, kivéve azt a részt, ahol visszaállt az Istenszabta határ. Bár a keleti Kárpátok e részén es maradt néhány kakukktojás. A két világégés közötti és a második alatti korszak méges a türelmesség korszaka volt. De ez a türelmesség teljesen más, mint az Árpád-kori. Már Európában mindenütt nagyban folyt a zsidóirtás, de a kissé kibővített csonkahon még a zsidók menedékéül szolgált. Itt pattant el a húr a legkésőbben, s azért látszik iszonyatosnak, mert eléggé gyorsan folyt. Akármit es beszélnek, itt maradt életben a legtöbb zsidó. A második párizsi feldarabolás után legalább három évig népirtások, áttelepítések, kitelepítések következtenek. Most már Bukarest es követte a prágai nyájas politikát (soha be nem tartott szép törvények leírata, s hangoztatása) és látszólagos jogokat ad. Többek között kintről látszó önkormányzatot a székelyeknek. Aztán jön a világmegváltó kommunizmus türelemparancsa. Légy türelmes, bántsad a vallást! Légy türelmes, irtsd ki a mást! Mindenki egyforma lesz! Mit jelent ez az utolsó? Talán azt, hogy nem létezhet két ember a földön. A világmegváltó kommunizmus alól a látszatforradalmak meghozták a felszabadulást. Ez nem szabadulás, hanem szabad dúlás. Sajnos csak a türelmetlenség lett felszabadítva, kiszabadítva. Nagyon nehéz lesz a türelmetlenség rossz szellemét visszazárni a palackba."[1073]

Miért idézem ilyen hosszan Takács Józsefet? Azért, mert manapság is ezt *a kibékíthetetlen ellentét-keletkezést – türelmetlenséget – kell elkerülnünk*, igen hasonló esetben. Ahol a kiegyezésnek az 5–8%-os múltat,[1074] a keletről, az európai és ázsiai sztyeppéről érkezetteket egész nép-

[1073] Jóemlékezetű Tibai Takács József (1957-2002) a Zürichi Magyar Történelmi Egyesületben. (Acta Historica Hungarica Turiciensia 34. évf. 4. szám, 2019.
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00058/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_04.pdf pp. 139-141.)

[1074] Anyai oldalon 3% alatti. Lásd Neparáczki et al.: Mitogenomic data indicate admixture components of Central-Inner Asian and Srubnaya origin in the conquering Hungarians. PLOS ONE **13** (10): e0205920.

nek tekintőket kellene megbékéltetni, a „maradék” 92–95%-ot kitevő Kárpát-medencei leszármazást elfogadókkal.[1075] Amidőn előbbiek támogatottsága – érthetően – nagy a mai magyarság körében s óriási a kormányzat oldaláról, viszont utóbbiak kevesen vannak, mert inkább a látókörüket szélesítő érdeklődők szereztek ismereteket erről.

Mindhárom jellemzőre van magyarázat:

1. A finnugor eredet egyoldalúságát régóta támadja a *turanizmus*, s bár utóbbinak a modern világ berendezkedéséhez történő kötése, azaz hamisságának leleplezése megtörtént,[1076] ez nem lett irányadó, hanem a *hősi múlt* kívánalmának eleget tevő honfoglalás eszméjét őrző, bár hamis elvi alapon nyugvó szemlélet erősödött meg, felhasználva a felszínen látszó *műveltségi azonosságok*at és a mélyben látszatra szintén meglévő *genetikai kapcsolat*ot.

2. A kormányzat számára a *keleti nyitás* folyamatába jól beleillik a sztyeppei népekkel való bármiféle rokonság ápolása, ami a túloldalról is erőteljes érzelem és igény.

3. Bár voltak jelentős kutatók, akik a *Kárpát-medencei magyar eredet és folytonosság* elméletét eléggé jól alátámasztották, a múltbeli tudománypolitika és annak tehetetlenségi nyomatéka, azaz máig való folytatólagossága miatt kevés nyilvánosságot kaptak.[1077]

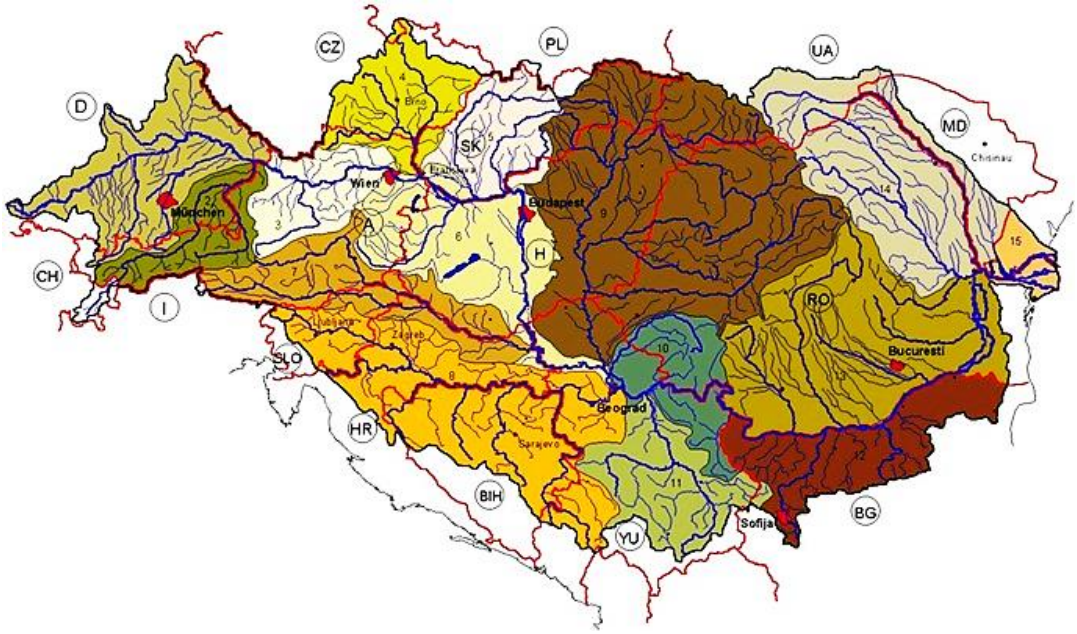

1. ábra. Duna-vízgyűjtő és nagyobb részvízgyűjtői: máig külön országok, országrészek.[1078]

---

https://doi.org/10.1371/journal.pone.0205920. V. ö. Tibor Török et al.: A new linear combination method of haplogroup distribution central vectors to model population admixtures. *Molecular Genetics and Genomics* 297, 889–901. 2022. április 11. https://doi.org/10.1007/s00438-022-01888-0. Maroti et al.: The genetic origin of Huns, Avars, and conquering Hungarians. *Current Biology* **32**, 2858–2870. 2022. július 11. https://doi.org/10.1016/j.cub.2022.04.093.

[1075] A 2000. novemberi Science- és Nature Genetics-beli közléseket (Semino et al, Underhill et al.) az Y kromoszómáról összegeztük és feleltettük meg a régészeti műveltségeknek. Lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: *Magyar folytonosság a Kárpát-medencében, avagy kőkori eredetünk és a sejti tulajdonság-örökítő jutatás.* Fríg Kiadó, 2006. http://www.leventevezer.extra.hu/folytonos.pdf.

[1076] A magam hozzájárulása ehhez „Árpád Atila örökén – a magyarok őseik útján” címmel történt. (*Acta Historica Hungarica Turiciensia* 33. évf. 11. sz. 2018. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_092-237.pdf).

[1077] Például Cser Ferenc: *Gyökerek. Töprengések a magyar nép és nyelv Kárpát-medencei származásáról.* Szerzői Kiadás. Melbourne, 2000. http://www.leventevezer.extra.hu/gyokerek.pdf (angolul: Ferenc Cser: Roots of the Hungarian Origin. Contemplation on the Carpathian Origin of the Hungarian Language and People. Melbourne, Author’s Reprocessed Edition, Melbourne, 2006. http://www.hungarianhistory.com/lib/cser/rootsls.pdf).

[1078] Gergely Erzsébet: A folyó, ami összeköt. https://slideplayer.hu/slide/1928441/.

Ráadásul a mi mostani magyar kiegyezésünknek kihatással kell lennie *a Kárpát-medence többi népére* és szomszédságára is. Ezért fontos végigvennünk a Takács József által felvázolt folyamat elemeit és állomásait. Mert valójában csupán a hatalmi oldalt jelentő 5-8% magyarság eredetének igazabb felmutatása, az eddigi „elnyomatás" alóli felszabadulása nem fog változtatni azon az „ezer éves" állapoton, amikor az összes szomszédunk szerint a magyarság elnyomta a többi itteni népet, amiért ők „jogos revánsot" vesznek rajtunk 100 év óta, és még a 21. században is. Holott egyértelmű bizonyság, hogy *a latin hivatalos nyelvű magyar állam a többi népet is felnevelte* itt, a magyar nyelvűn kívül.

Ehhez képest kell tekintetbe vennünk azokat az újabb kutatási eredményeket, amelyek már *a katonai mozdulatokat is a Kárpát-medencén belül látják* figyelembe veendőnek.[1079] És a társadalmi szerkezetet legalább a történelmi korszak európai színvonalán állónak, ahol nincs helye külön a magyarság ellen a modern kor értékítéletével vagdalkozni, ha egyszer egyetemes állapotról van szó. Az új adatok nem különleges, netán látványos (bár azzá tehető) szabatos adatok, leletek felbukkanása miatt adódnak, hanem a *következetes gondolkodás* okán. Ilyen például a Kárpát-medence eredeti földrajzi neveinek kiderítése, vagy ha összeszámoljuk a „magyar honfoglalásnak" nevezett és például Anonymus krónikájában leírt hadmozdulatok összes megtett – lehetetlenül nagy számot mutató – kilométerét, a csapatok által megtett távolságot. Nézzük előbb ez utóbbi részleteit:

Bánlaky József hadtörténész írja: „Mialatt Árpád a Tisza mentén ily gyönyörűen operált, a keleti határhegységen át Erdélybe beszorult törzsek szintén nagyobb nehézség nélkül nyomultak a Maros mentén előre. Hogy a Felső-Maros és a Felső-Szamos völgye mentén lakó székelyek és hogy az Erdély területén lakó többi népek, az ottani avarok, szlávok, vlachok, bolgárok, minő magatartást tanúsítottak a benyomult magyar hadakkal szemben, arról adataink nincsenek, miután a XI. századbeli *Gesta*, amely teljesen biztos támpontokat nyújt a két irányban a Tisza mentén és Erdélyen át történt benyomulásra nézve, az erdélyi műveletekről csak szűkszavúan emlékezik meg. Valószínű, hogy az Erdélyen át benyomult törzsek élén *Bulcs* törzse haladt. Ezt követte a *Botond*-törzs s legutolsónak a *Gyula*-törzs zárkózott fel. A határhegységen való átvergődés és az ezt követő rendezkedés után úgy látszik mindhárman a Maros völgye felé gravitáltak. Hogy valamelyiknek sikerült-e a Meszes kapun át Erdélybe benyomult Töhötömmel az érintkezést felvenni, erről sem tudunk semmi biztosat. Az azonban elvitázhatatlan, hogy az élen haladó Bulcs-törzs emberei a Maros és Körös között a főhaderőtől oda kikülönített osztagokkal, ha másutt nem, a Körtvély-tó mentén érintkezésbe jutottak s így az erdélyi és a tiszai csoport között, ha előbb nem, ekkor helyreállt az összeköttetés. Lehet, hogy ez csak akkor történt meg, amidőn Árpád hada az alpári nagy csata utána a Gyümölcsény-erdő mögött a már említett hosszú pihenőt tartotta."[1080]

[1079] V. ö. Fábián Sándor: *Történelmi szürreál. Az Igazság Kálváriája. Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36/1. (2021.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/.

[1080] Bánlaky József: *A magyar nemzet hadtörténete.* 1. A honfoglalás. III. Az új hon elfoglalása. 11. Az Erdélyen át benyomult oszlop műveletei. Arcanum Adatbázis, 2001. https://mek.oszk.hu/09400/09477/html/0001/27.html.

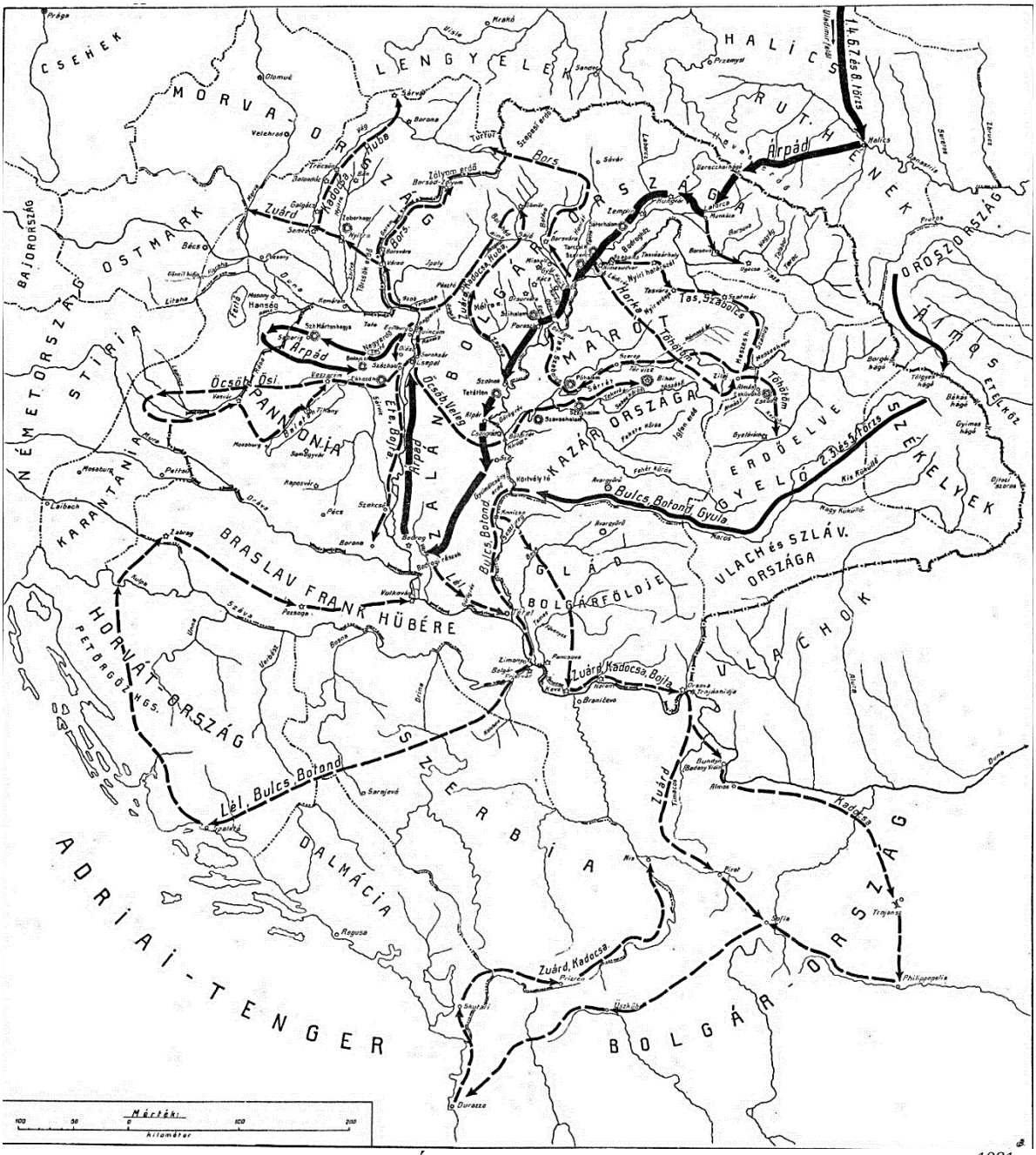

2. ábra. Bánlaki József térképe az Árpád vezér vezette honfoglalás hadmozdulatairól.[1081]

Ha aprólékosan kijelöljük *az egyes csapatmozgásokat* az Anonymus-féle krónika[1082] szerint és a Google térkép útvonaltervezőjével *összeszámoljuk*, a következő megtett távokat kapjuk:

1. Az Álmos vezetésével együtt megtett úton szereplő helyek mai távolsága:

Perm–Szuzdal 1246 km (Azért Perm az irány, mert Szuzdal előtt átkeltek a Volgán, de előtte ”Sok-sok nap pedig puszta tájakon vonultak.”)

[1081] Bánlaky József: *A magyar nemzet hadtörténete.* 2. Külföldi kalandozások a vezérek korában (898-970-ig). c) Külföldi kalandozások Taksony alatt. 36. Az országhatárok meghatározása és védelme. Megjegyzések. Elmélkedések. 2. sz. melléklet. https://mek.oszk.hu/09400/09477/html/images/banlaky-big_hadtortpic_0102.jpg

[1082] Anonyus: Gesta Hungarorum. Ford. Pais Dezső. Interpopulart Könyvkiadó (elektronikus kiadás). 1998/03. http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/tortenel/mo_kozep/anonim/anonym.mek.

Szuzdal–Kijev 1085 km, Kijev–Ladomér 763 km, Ladomér–Halics 291 km, Halics–Munkács 259 km, Munkács–Ungvár 41 km. ***Ezek összesen: 3685 km***

2. *Az Árpád által kiküldött csapatok mozgása, hadmozdulatai:*

Ungvár–Sátoraljaújhely–Tarcal 2x120=240 km (Ond, Ketel és Tarcal vezette csapat, és Tarcal visszatér Ungvárra.)

Tarcal–Tiszaalpár 2x243 + 2x120=706 km („Ond és Ketel pedig továbbindultak Tarcal hegyéről, és gyors lovaglással harmadnap megtalálták Salán vezért várában, a Tisza mellett.")

Szerencs–Sóvár 2x98=196 km (A terület meghódítása.)

Szerencs–Borsod vára (Edelény)–Tátra 2x231=462 km (Bors küldetése.)

Szerencs–Bihar vára 2x170=340 km (Ösbő meg Velek követsége Mén-Maróthoz.)

Szerencs–Tiszaladány 46 km (Tas, Szabolcs és Tétény hadjárata kezdete), Szabolcsvár–Szatmár–Meszesi kapuk (Zilah)–Szeghalom–Tiszadorogma–Szerencs 181+93+189+96 +77=636+46=682 km (A Szabolcs és Tas vezette hadjárat-folytatás), Szabolcsvár–Zilah–Gyalu–Esküllő–Szerencs 202+83+98+224=617+46=663 km (Tétény és fia, Horka vezette hadjárat-folytatás), Zilah–Szerencs 2x256=512 km (Tétény követe Árpádhoz.

Hejőcsaba–Tiszaalpár 2x196=392 km (Et és Vajta követsége.)

Szolnok–Pásztó–Sajógömör–Nógrád–Verőce–Zólyom–Nyitra–Sempte–Galgóc–Trencsén–Bánov–Trencsén–Boronás–Szolnok 216+167+20+185+107+97+32+90+72+64 +446=1496 km (Szovárd, Kadocsa és Huba hadjárata.)

Bodrog (Bátmonostor)–Bolgárfehérvár–Vaszil kapu (Traján-szoros)–Krusevác– Spalato (Split)–Zágráb–Pozsega–Valkótard–Bodrog (Bátmonostor) 231+236+237+606+413 +174+149+135=2181 km (Lél, Bulcsú és Botond hadjárata.) Krusevác–Konstantinápoly (Isztanbul) 2x787=1574 km (Botond mondai szereplése). A „bizánci" kiruccanással együtt 2185+1574=3759 km

Ráckeve–Törökkanizsa–Kevevára 208+227 km (Szovárd, Kadocsa és Vajta hadjárata), Kevevára–Ráckeve 435+435=870 km (Vajta visszatérése), Kevevára–Orsova+ Branićevo (Barancsság)–Szófia–Athén („Fülöp király várát bevették")–Alexandria („Kleopátra városáig az egész földet meghódították")–Athén–Durazzo– Krusevác–Ráckeve 189+141 +386+3881+3881+735+508+ 585=10325 km (Szovárd és Kadocsa hadjáratának folytatása).

Százhalom (Százhalombatta)–Baranyavár– Ecilburg (Óbuda, Aquincum) 200+231=431 km (Et meg Vajta hadjárata.)

Százhalom (Százhalombatta)–Veszprém–Lapincs-folyó–Vasvár–Tihany–Veszprém 110+147+54+107+34=452 km (Ősbő meg Őse hadjárata.)

Pannonhalma–Murau–Pannonhalma 2x377=754 km (Hadjárat a karantánok ellen.)

Ráckeve–Bódi-rév (Zsurmó tanya)–Kórógy-ér–Szarvas, Balczó-halom (Szarvas-halom)–Bihar–Ráckeve 143+19+49+137+288=636 km (Ösbő meg Velek hadjárata.) Bihar–Ráckeve–Bihar 2x288=576 km (Ösbő meg Velek követei Árpádhoz.) ***Ezek összesen: 23256 km***

3. *Árpád vezetésével folytatott előrehaladás, hadmozdulatok:*

Ungvár–Szerencs 121 km, Szerencs–Hejőcsaba 38 km, Hejőcsaba–Szihalom 48 km, Szihalom–Szolnok 100 km, Szolnok–Köröstetétlen–Tiszaalpár 63 km, Tiszaalpár–Pusztaszer 43 km, Pusztaszer–Titel 206 km, Titel–Szalánkemén–Bodrog (Bátmonostor) 220 km, Bátmonostor (Bodrog vára)–Ráckeve (Csepel-sziget) 156 km, Ráckeve–Budapest Vizafogó (Rákos-patak) 60 km, Vizafogó–Megyer–Ecilburg (Óbuda, Aquincum) 20 km, Ecilburg (Óbuda, Aquincum)–Százhalom (Százhalombatta) 38 km, Százhalom (Százhalombatta–Biatorbágy (Torbágy-erdő)–Ecilburg (Óbuda, Aquincum) 61 km, Ecilburg (Óbuda, Aquincum)–Sóskút–Bodajk–Pannonhalma–Komárom–Visegrád–Ecilburg (Óbuda, Aquincum)–Ráckeve 35+57+56+54+77+39+61=379 km. ***Ezek összesen: 1553 km***

4. *Salán vezér mozgása*

Tiszaalpár–Bolgárfehérvár (Belgrád) 287 km.

Mindösszesen: 3685 + 23256 + 1553 = 28494 km (Salán mozgása nincs benne.)

Összehasonlításként: „Bukephalos Nagy Sándort állítólag 18.000 km-en át vitte a hátán… A Magyar Távlovagló Bajnokság egynapos versenyein 100-160 km-t kell teljesíteni, kétnapos verseny esetén pedig minimum 80 km a napi táv.”[1083]

Ha napi 80 km-t vennénk (de nem két napig tartott egy-egy küldetés), akkor 28494:80=351 nap kellett a „honfoglaláshoz”, és ebben alig van 1-2 párhuzamos út, mindig megvárták, hogy a kiküldöttek visszajöjjenek és beszámoljanak az eredményről. Ugyanakkor nem távlovas verseny-ről van szó, hanem hadseregek vonulásáról, nem kijelölt pályán, hanem akkori – úttalan – utakon! És Anonymus leírásában ennél sokkal rövidebb időt érzékelünk, és tél sincs benne.

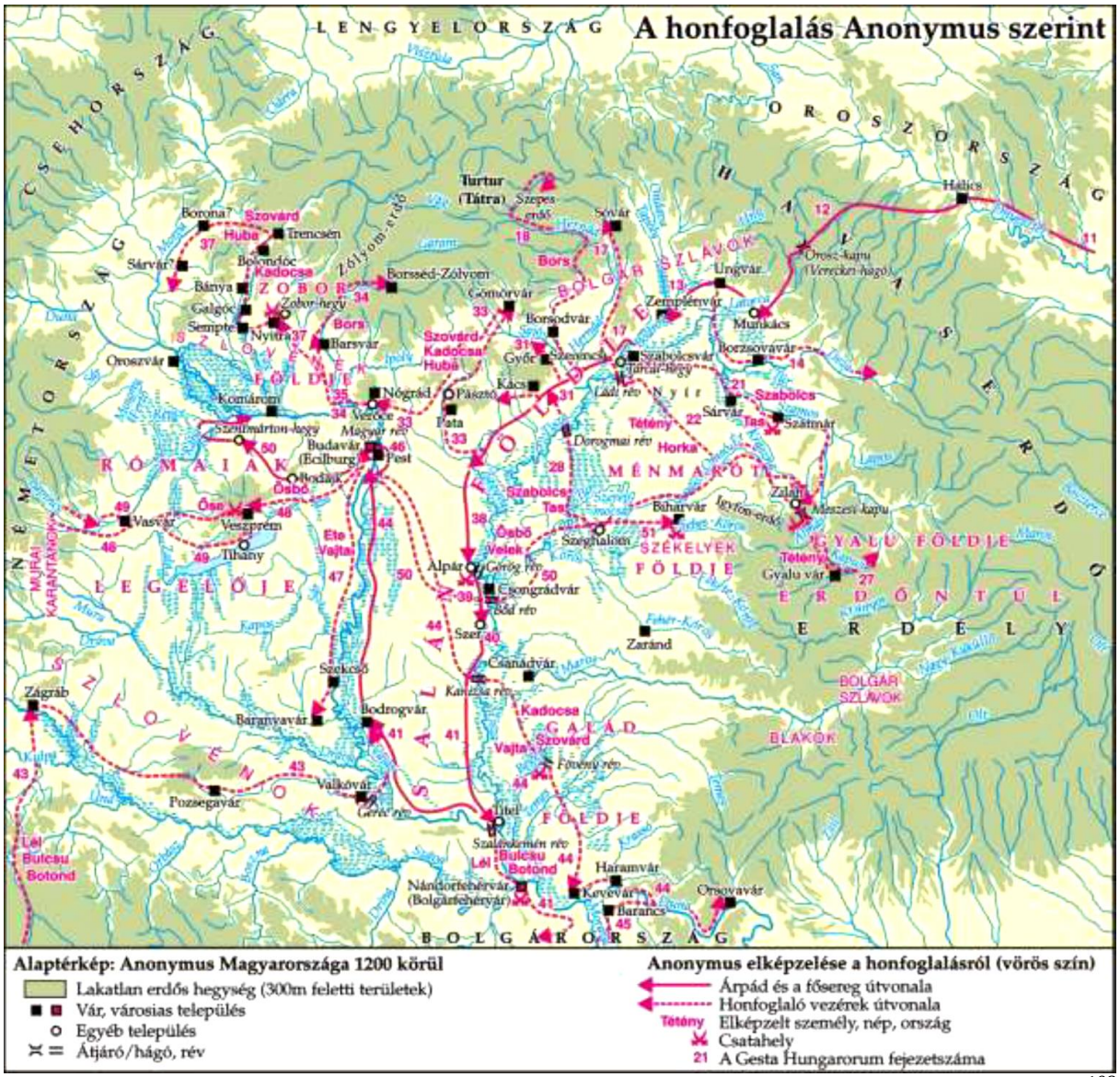

3. ábra. E „honfoglalás-térképről” hiányzik jópár hely a krónika 11, 41. és 45. fejezetéből.[1084]

[1083] http://www.lovasok.hu/index-archive.php?i=2006.

[1084] http://arpad.btk.mta.hu/14-magyar-ostorteneti-temacsoport/260-anon http://arpad.btk.mta.hu/

Ha a Kárpát-medence *földrajzi nevei*t akarjuk további vizsgálat alá vonni, legjobb lesz a Fábián-féle erről szóló vizsgálatokat megtekinteni.[1085] Ő a legrégebben latin nyelven nyomtatott könyveket kutatja, amelyek többnyire kéziratos kódexek átírt változatai. Így ókori és középkori valós viszonyokra eredeti rálátást nyerhetünk, nem kell csupán a modern értelmezésekre hagyatkozni.

Fábián szerint „a szkitákhoz és magyarokhoz köthető történések helyszínét – ha helyesen értelmezzük az ókori írókat – mind be lehet azonosítani a Kárpát-medence és közvetlen szomszédságában található területekkel... Minden névből, legyen az földrajzi, ország- vagy népnév, kettő van. Van egy európai és egy ázsiai. A népek és országok legtöbbje Európában most is létezik, ellentétben ázsiai duplikátjaikkal, amik csak a történelmi könyvekben léteznek. Aztán jött a népvándorlási rögeszme. Erre persze szükség volt ahhoz, hogy az ázsiai duplikátoknak érvényt szerezzenek. Egyesek úgy vélik, hogy a szkiták voltak az özönvíz utáni első nép. A Biblia azonban sehol sem említi a szkitákat.[1086] Csak későbbi történészek állítják, hogy Nimród lenne a szkiták ősapja. Itt szerintem összemosni próbáltak két nagyméretű katasztrófát. Egyik a vízözön, a másik pedig az 535-ben (?) bekövetkezett mini jégkorszak.[1087] A vízözön jóval régebbi, de nem terjedhetett ki az egész földre. Az utóbbi nagyobb kiterjedésű volt, s ha nem is az egész földet, de legalább az Északi Féltekét érintette.[1088] A régi kultúra képviselői a Kárpátok védőkoszorújába húzódtak és egy ideig védték magukat az indoeurópai áradattal szemben. Ők írták az első történelemi írásokat. Ezek az írások csakis a Kárpát-medencén belüli, vagy szomszédságában lefolyt eseményeket tárgyalták. A szkiták művelt, békés népek voltak, ezért estek áldozatul a vad indoeurópai népeknek. Ezek miután legyőzték a szkitákat, nemcsak javaikat, hanem kultúrájukat is kisajátították. Azt a történelmi múltat, amit a szkiták följegyeztek, és ami a Kárpát-medence körül zajlott, a győztesek átírták és csináltak belőle egy nagy világtörténelmet. Az indoeurópaiak írásaiból kiderül, hogy a legrégibb és legműveltebb nép a szkita volt… Ezért próbálta mindegyik tőlük származtatni magát (kivétel a zsidó). Ezért tűnik úgy, hogy mindenfelé szkiták éltek. A szkitákról fel van jegyezve, hogy békés igazságos nép volt. Így nem lehetett hódító. A hódító népek a leigázott rabszolgáikkal számtalan építményt hoztak létre. Ha a szkitáknak olyan nagy birodalmuk lett volna, ami igazolná, hogy örmények, oroszok, olaszok, gótok stb., mind tőlük származnak, ahogy egyesek állítják, akkor valami nagy építményeket is a számlájukra írnának, de ilyen nincs. Ami kevés műalkotás fennmaradt tőlük, és ami bizonyítaná, hogy a szkiták a

---

[1085] Fábián 2021.

[1086] Homérosz sem. Lásd Franz August Brandstäter: *Scythica: Dissertatio auctoritate ampl. phil. ord. in acad. Albert. pro venia legendi.* Fratres Bornträger, Regiomonti, 1837. 4. https://books.google.ro/books?id=fJxOAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1087] „David Keys, az angol The Independent című lap archeológus munkatársa: A szélsőséges időjárást okozó természeti katasztrófa Kr. u. 535 körül következett be, aminek nyomán a Nap fény ereje meggyengült. Erről a természeti katasztrófáról több forrás is említést tesz, többek között az *Egyház története* című munkájáról ismert Epheszoszi János monofizita történész, Epheszosz püspöke: 'Jel jött a Napból, amilyen fajtát soha ezelőtt senki sem látott és nem is számolt be ilyenről. A Nap elsötétült és tizennyolc hónapon át tartott a sötétsége. Minden nap úgy négy órát sütött, és még ez a fény is halovány árnyék volt csupán.' (Lukács András: Katasztrófatörténelem. Vulkánrobbanás és világméretű sötétség indította el a középkort? *Hetek* 2005. 01. 14. http://www.hetek.hu/hit_es_ertekek/200501/katasztrofatortenelem. V. ö. Dr. Harangi Szabolcs: Kitört a vulkán, megváltozott a történelem menete. *Index* 2020. 06. 30. https://index.hu/techtud/2020/06/30/kitort_a_vulkan_megvaltozott_a_tortenelem_menete/.) Erről az eseményről ír Prokopiusz bizánci történész is: „És ebben az évben került sor a legrémisztőbb előjelre. Merthogy a Nap ragyogás nélkül bocsátotta ki fényét, ahogy a Hold, ebben az egész esztendőben, és szerfelett olyannak tűnt, mint a fogyatkozásban levő Nap, mivelhogy sugarai nem voltak sem világosak, sem olyanok, amilyennek megszokhattuk." (Lukács 2005.)

[1088] „A katasztrófa előtti európai népek nyelve, nagy valószínűséggel ragozó nyelv volt. Az írásuk a rovásírás (runa) többféle változata. Ezek a népek alkották az úgynevezett ókori monumentális építményeket, utakat és vízvezetékeket, amelyeket ma a rómaiaknak tulajdonítanak." (Fábián 2021. 31.)

Kárpát-medence őslakói és a magyarság ősei, azt a hódító népek megsemmisítik vagy elrejtik."[1089]

Mindezt Fábián egyrészt a szkíta név eredeti értelmével támasztja alá, másrészt felhoz példákat az ókori auktorok helyes földrajzi értelmezésére.

Lássuk előbb a szkita fogalmat. A szót azért írjuk itt rövid i-vel, mert a *scita* latin szót fedi, amely a *scio 4, scive, scitum* (= tud, ért, ismer) szótári alakú ige befejezett melléknévi igeneve (alakmeghatározása: participium perfectum passivum singularis nominativus femininum, part. perf. pass. sing. ablativus. f., part. perf. pass. pluralis nom. neutrum és part. perf. pass. plur. accusativus n.) és *tudás*t, *tudós*t jelent. S minthogy a török elleni háborúban leverettettünk, szinte képviselet nélkül maradtunk a középkor végi, újkor eleji egyetemes tudományban, ami akkor a vallásos szakirodalmat jelentette, abban nyilvánult meg leginkább. Kiszolgálva a hatalmi oldal igényeit is. Ebből a helyzetből vagy nemzetközi szerkezet viszonyból adódott, hogy *azonosságunkat a tudás (scita) népével* kitörölték az emlékezetből, mert mint később megfogalmazódott: a tudás hatalom. És a hatalom új birtokosai igényelték a tudást is. Ezzel kapcsolatban pedig a régi birtokosokat el kellett távolítani az európai vagy Kárpát-medencei színtérről, hogy a kapcsolat ne derüljön ki. Így lettünk keletről hódító szkíták. „Kelet népe", ahogy Széchenyi fogalmazott, de ez a békés világunkra, mellérendelő felfogásunkra vonatkozott valójában. Ám ezzel rokon vonásokat egyes keleti népeknél is láthatunk, amint a harcászat eszközei szintén elterjedtek keleten.

Hogy elődeink a Kárpát-medencében a tudás népe voltak, azt eredeti latin szövegben látjuk: „Ezekről az eseményekről Radfridus tudósít a kódex évkönyvében, melyet Henrik császár idejében írt Anno Domini 1000-ben, az események V. Leo pápa idejében zajlanak. Faviani Radfridus, kit Wigenensisnek is neveztek, Bécsben volt püspök, ahol egykor Mamertinus is. V. Leo foglalta el a Szentszéket Arnulf fia, Lajos alatt, aki a kronológiai számítások szerint Nagy Károly leszármazottja volt. Ebben az időben az avarok és a hunok harmadízben hagyták el a keresztény hitet és visszatértek a magyar tudásra [ad scita Hungarorum], a származásuk szerinti kegyetlenségre és nemcsak a bécsi egyházkerület-beli és norikumi frankokat támadták, hanem irtották a népet az Enns folyón túl is. Nagy sereggel megszállták Rétiát, Galliát, Misniát, Turingiát és a Német területeket, de nem csak egyszer rohanták le, hanem ezekben az években: 903, 908, 909, 912, 916, 929, 933, 937, 944, 954, 955. Ebben az időintervallumban az avarok és a magyarok nemcsak Pannóniát és a Norikumot szállták meg, hanem az egész német és francia területeket, Itáliával, és az egész Római Birodalomban új adminisztrációt vezettek be. Így a birodalom [a Római Birodalom!] titulusa átkerült a szászokhoz, Itáliában Berengár vette át a hatalmat, Galliában a Rudolfik, Hugonesek meg az Odonesek vették át a hatalmat…"[1090]

Mellékesen, az előzőekből nehéz lenne kiválasztani, melyik is volt a „pozsonyi csata", ami mutatja, hogy „A magyarok irtassanak ki!" szólamot utólag találták ki. A nyugatnak nem volt olyan katonai ereje az említett korokban, hogy a magyarokat kiirthassa. Amit elértek, és sokat, azt mind a vallási vádaskodások terén érték el. Mert „ahogy a két szó – a tudni és a hinni – között a különbség a biztos tudás mértéke, úgy mi mást jelent a vallás szó tágabb értelemben, mint a világnézet megvallását? És szerintem kár, hogy miután a katolikus vezetés egy kalap alá vette és megsemmisítette az eretnekeket, minden iratot eltüntettek, ami a tanaikra vonatkozott. Így csak

[1089] Fábián 2021. 35-37.

[1090] Uo. 105-106. Innen idézve: Johanne Gualterio Belga: *Chronicon chronicorum ecclesiastico-politicum: Ex Huius Superiorisqve Aetatis Scriptoribus Concinnatum; Quo non modo Pontificum, Cardinalium Archiopiscoporum, ... dies natalis ... delineantur*. Officina Aubriana, Francoforti, 1614. 1109. https://books.google.ro/books?id=bqMAAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

találgatni tudunk. Azért egy névből is sok következtetést levonhatunk. A gnosztikusok eretnekeknek számítottak.[1091] A név a megismerést, megértést sugalmazza. A megértés pedig egy tudományos aktus. Így nem lehet lezárt dogma. De ha a scita 'vallás' valójában nem is vallás, hanem tudomány volt, még ha kezdetleges formájában is, ahogy Pez írásából látszik,[1092] akkor nem is maradhatott semmiféle szertartásnak nevezett pótcselekvésre utaló dokumentum sem. Ebben az esetben új megvilágításban kell értelmezzük az eretnekek ellen viselt hadjáratot a katolikus egyház részéről. A Dubnici Kódex szerint, amikor Aba Sámuel legyőzése után Péter király a császárral és a teuton lovagokkal Fehérvárra jött, ahol visszakapta a koronát: 'A Szűz Mária nevére szentelt székesegyházban tárgyalt a magyarokkal a kiegyezésről. Engedve a magyarok azon kérésének, hogy gyakorolhassák a magyar scita [scita=tudás] vallást és szokásaik szerint törvénykezzenek… Ez a 'hungarica scita' többes tárgyesete valóban megengedi – tág értelemben – a 'magyar ismeretek→tudás→vallás' értelmezést… Mert egyébként a tudomány latinul scientia, a vallás pedig religio. Itt valószínűleg a latin szöveg szerkesztője igen ügyesen üzent az utókornak… S a későbbiekben látjuk ennek a scita szónak a messzemenő jelentőségét: népnév lett belőle!"[1093]

Harsai Mária Magdolna is észrevette, hogy mennyire nem egyértelmű a válasz arra a kérdésre: miért vették fel a magyarok az „egy igaz hitet"? Ugyancsak, mintha a kiváló latin nyelvtudású Kézai Simon is – kétértelmű megfogalmazásával – üzenni akart volna az utókornak. Szerinte Szent István király apja, Géza fejedelem – ahogy Harsai fordítja – „külde azért követeket a keresztyén tartományokba, hogy óhajtását mindenkinek hirescelték. …sok gróf, vitéz és nemes jöve hozzá … isten szerelméből, ...mások, hogy ... üldözőiktől szabaduljanak: mert ez a nemzet, míg pogányságban élt, kegyetlen üldözöttje vala a keresztyéneknek."[1094] Harsai véleménye: „A zsidó-keresztény szerzetesrend, a domonkosok, Jézus Krisztus katonasága volt. Az 'eretnekség' elleni fegyveres harcának célja éppen a hunok által terjesztett jézusi tanítások és vele a magyar ősmúlt kiirtása lehetett, aminek ismerete még a XIII. században is elterjedt lehetett a Kárpát-

[1091] „A gnózis, akár a latin scita, tudást, megismerést jelent. Krisztus tanítása szerint az igaz ember a világosságban jár, a tolvaj pedig a sötétben. A világosság nem a vakhitet jelenti, hanem a tudást, a megismerést. Ennek a tanításnak az ellenkezőjét találjuk az ótestamentumi írásban, amikor az Isten az embert azért bünteti, mert a tudást akarta megszerezni. Nyilvánvaló ennek a tanításnak (jobban mondva ellentanításnak) a politikai üzenete: Nektek, rabszolgáknak nem lehet hozzáférésetek a tudáshoz. A tudás csak a kiválasztottak előjoga, és aki ezt megszegi, az a legkeményebben büntetendő, mint eretnek." (Fábián 2021. 595.)

[1092] Aki így ír arról, hogy Kun László idején, 1288-ban, Albert osztrák herceg, Habsburg Rudolf fia megtámadta a magyarokat: „Mialatt a győzelem kétes fordulatokat vett, a magyarok egy tudományosan megalkotott hajítófegyvert vetettek be, ami az Albert táborát teljesen megzavarta, a sebesülteket és a gyengéket elvitték magukkal Magyarországra." De hozzáteszi: „Ezt az obskurus helyet így lehet magyarázni: a magyarok nagyon értettek a lándzsavetéshez." Amihez Fábián ezt fűzi hozzá: „Ami szerintem egyszerűen nevetséges, mert miféle tudományosság kellene az egyszerű lándzsadobáshoz. Viszont jól látszik, hogy a latin mondat igen megcsonkított, más szóval cenzúrázott. Mert valójában a 'jacula perpensius scientias' olyan, a magyarok által használt hajító fegyver volt, amit más népek nem ismertek. És a dolog azért lett obskurus, mivel a történelemgyártók az ilyen fegyvereket visszadatálták az időben, azt sugallva, hogy ezeket a hajító fegyvereket, amelyekkel Leonardo da Vinci is foglalkozott, már az ókorban feltalálták. Ha az íj a puska primitív formája, akkor ez a 'jacula perpensius scientias' volt az ágyú primitív változata, ami valószínű, hogy egy óriási nyilat lőtt az ellenség közé." (Fábián 2021. p. 361. Az idézet forrása: Hieronymus Pez: *Scriptores rerum austriacarum veteres ac genuini, quotquot ex Austriae vicinarumque provinciarum bibliothecis et tabulariis, dedumano labore perlustratis, aut primum in lucem vindicari, aut ex Mss. codibus auctiores et emendatioes edi potuerunt.* Sumptibus Gleditsthii, Lipsiae, 1721. p. 862.https://books.google.ro/books?id=-bVJAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1093] Fábián 2021. 362.

[1094] A szóanforgó rész: „constituta crudelis persecutio fuerat Christianis". (https://kupdf.net/download/simon-de-keza-gestahunnorum-et-hungarorum_58d53d77dc0d607f33c34693_pdf.)

medencében."[1095] És igen, a történelmünk meghamisítását kell látnunk abban, hogy a mai fordításokban azonban nem mint a keresztények „üldözöttje", hanem „üldözője" szerepel „ez a nemzet".[1096]

Ezért Fábián joggal mondja a következőket: „A legtöbb történésznek nem erőssége a logikus gondolkodás. Ezért aztán bármennyire nemzeti elkötelezettek, mindig bedőlnek az olyan hátsó szándékkal írt megtévesztő írásoknak, amelyek a nemzeti érzelmek kijátszásával hamis múltat tárnak az emberek elé. Ezért sajnos a legtöbb magyar úgy tudja, hogy őseik hazát foglaltak, és még nagyon büszkék is ezekre a honfoglaló őseikre. Nem fér ahhoz kétség, hogy a legtöbb ókori történész tanúsága szerint fennáll a szkita–hun–avar–magyar származási vonal. A gond ott van, hogy a magyarok többsége érzelmileg annyira kötődik a magyar krónikákhoz, hogy fenntartás nélkül mindent elhisz, ami ott le van írva. Pedig ezeket jezsuita szerzetesek írták, akik inkább a kozmopolita Szentszék iránt voltak elkötelezettek, mint a magyar érdekek iránt. Hiába írott dokumentumokkal bizonyítható, hogy Szent István előtt a Kárpát-medencei magyarok a görögkeleti vallást gyakorolták, jobban jött a katolikus papoknak azt állítani, hogy a magyarok pogányok voltak. Jelenleg a korlátolt gondolkodásúak félnek elfogadni ezt a tényt, és Erdélyben meg úgy gondolván, hogy az ortodox azonos a románnal. A románok valóban így hiszik, de az első ezredforduló idején olyan, mint román, még nem létezett. Az akkori ortodoxok szkita magyarok voltak. Acominati Choniate (egyike a legnagyobb bizánci történetíróknak) még a 12. században is szkitáknak nevezi a Kárpát-medencei népeket. Ahhoz nem fér kétség, hogy sok magyar éppen a vallása miatt is változtatta meg a nyelvét és nemzetiségét, abban az időben ugyanis a vallási hovatartozás sokkal mélyebb érzelmeket váltott ki, mint a nemzeti. Sokaknál ez még ma is így van."[1097]

Fábián meg is adja a magyarázatott erre az akár anakronisztikusnak, korszerűtlennek is tekinthető jelenségre: „Sokan megbotránkozhatnak azon, hogy hogyan lehet a IX. században szkitákról beszélni, amikor a hivatalos történelem szerint ezek már mindjárt az időszámításunk után eltűntek. Itt jön a képbe az időcsalás." Így folytatja: „Nézzük Pliniust, aki – hangsúlyozom – csak állítólag írt az első évszázadban, ami azért kétséges, mert már tudta, hogy a föld gömbölyű, hogy a Föld a Nap körül forog, sőt azt is, hogy számtalan a Naphoz hasonló csillag létezik. Eltelik másfél évezred és ezért az állításért embert égetnek máglyán.[1098] Vajon a tudás emberei 1500 évig elnémultak, vagy egyszerűen az ókor valójában a középkorban volt? Plinius szerint 'a világ és az, amit más néven égnek hívnak, ami mindent körülvesz, hogy istenek műve lenne kevéssé hihető, ami örök, végtelen nagy, nem született és nem is fog elpusztulni soha'.[1099] És 'a Föld a formája szerint tökéletes gömb alakú, és nemcsak hogy minden része magába fordul, de saját magában nyugszik és nincs semmi, ami fenntartaná, nem lehet tapasztalni sem a kezdetét sem a végét, sem azt, hogy mi mozgatná, mivel állandó forgásban van.'[1100]

Ez a latin nyelvezet jellemezte a koraközépkort, amivel – fizikai ismeret hiányában – elég nehéz volt megmagyarázni az ilyen elméletet. Könnyű volt az Egyháznak egyszerűen eretnek zagyvaságként beállítani az egész elméletet. Viszont elgondolkodtató, lehetséges-e, hogy ezer éven keresztül a kutyát sem érdekelték azok az írások, melyek a 15. században csodával határos módon valahonnan előkerültek. Ez alatt az ezer év alatt nem volt sem tatár-, sem törökjárás, ezért

---

[1095] Harsay Mária Magdolna: A magyar ősvallási örökség és a keresztény hitvilág kapcsolata. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 35. évfolyam 1. szám. (2020.) 449. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_185-230.pdf

[1096] Lásd Kézai Simon: *A magyarok cselekedetei.* Osiris Kiadó, Budapest, 2004. (76.) 120.

[1097] Fábián 2021. 80-81.

[1098] Giordano Brunót 1600-ban, Rómában.

[1099] Jean Hardouin: *Caii Plinii secundi Naturalis historiae libri XXXVII interpretatione et...* Franciscum Muguet, Paris, 1585. p. 136. https://books.google.ro/books?id=GnOednE9a_sC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

[1100] Hardouin, 1585. 138.

joggal feltehetjük a kérdést, hogy mi történt ezalatt Európában? Valójában semmi, mert ez az ezer év nem is létezett.

Egy *Latin szómagyarázat és nyelvtan* a 15. századból példáján, melynek szerzője Ioannis Altenstaig Mindelheimensis sacrum litterarum baccalaureo, azaz a szent irodalom díjazottja, bemutatom, hogy egy írásban minél több az abbreviáció, a rövidítés, annál régebbi az írás, és annál több az esély, hogy közelebb kerüljünk a tiszta forráshoz. Ebben az írásban rengeteget találtam. Figyeljük meg, hogyan zárja a szerzőhöz írt levelét Jacobus Henrichman Sindelfingensis, a szerző egyik barátja: 'Vale iterum ex Crespachio nonis Maij: Anno octavo ultra sesquimillesimum. – Ismételt üdvözletem Chrespáchióból május kilencedikén 6008-ban.'[1101] Aki valamennyire jártas a latin írásokban, észreveheti, hogy a modern latin szótárakat olyan fordítások alapján készítették, mely fordítások a hatalmi követelményeknek megfelelően és nem a valódi értelem szerint készültek. Így a sesquimillesimumot másfél évezrednek fordítják. Ráfogják, hogy létezik egy sesqui szó, ami másfelet jelent. Ebben az időben még nem léteztek sem szótárak, sem pontos szabályok a latin szóhasználatra, ezért néha keverték, mikor az olasszal, mikor a franciával. Elég, ha elolvassuk Nostradamus írásait. Különben a fenti könyv szerzője épp azzal a céllal ír, saját bevallása szerint, hogy valamelyest rendet tegyen a latin szavak értelmezésében. A ses olaszul hatot jelent, a qui = mint. Tehát a sesquimillesimum = úgymint hatezer. Ebben a korban még nem létezett egységes időszámítási rendszer. Vallási körökben a világ teremtésétől (anno mundi) számították az időt. Ez nem más, mint az anno mundi szerinti 6008. év. Ebből kivonva a Jézus születési évét, 5500-at, megkapjuk a Kr. u. 508-as évet. Tehát ekkor még sokan nem tudtak az ezeréves csalásról, és az 1508-at csak 508-nak írták. A könyv elején a szerző hivatkozik egypár ókori íróra, mint Arisztotelész, Eratosztenész, Vergilius, de az úgynevezett sötét középkorból senkit sem említ. Ezért biztosra vehetjük, hogy az említett nagy klasszikusok ezer évvel közelebb álltak a szerzőhöz, mint ahogy azt a mai történelem tanítja.

Más példákat is találtam, pl. Erycius Puteanus: *Scripsi Lovani, in Arce.* VIII. Kalend. Septemb. ∞.DC.XIV.[1102] Ez az év 1614. Látszik, hogy még ekkor is 614-et írnak,[1103] előtte pedig egy végtelen időtartamot. Ez persze eretnekségnek számít, mivel nem veszi figyelembe a világ teremtését. Ugyanabból az évből dátum egy másik 'eretnek' írásból, – és tudni kell, hogy 1600 körül égetik máglyán Giordano Brunot, – Laurens Beyerlinck: *Actum Antverpiae,* X. Kal. April. ∞.DC.XIV.[1104]

És ebből több mindenre következtethetünk: A múlt hamisítása abból a kényszerképzetből indult ki, hogy az írás már évezredekkel ezelőtt megjelent. A társadalmi életben, akár a fizikában, az ok-okozat törvénye érvényesül. Valami csak akkor jöhet létre, ha annak oka van, vagyis szük-

---

[1101] Johann Altenstaig: *Vocabularis Ioannis Altenstaig Mindelhaimensis.* Ioannes Prüss, 1509. https://books.google.ro/books?id=iDDikKkACTIC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

[1102] Erycius Puteanus: *Historiae insubricae sive Barbaricae ab origine gentis ad Othonem Mag. Imp. lib. VI.* Groß, Francofurti & Lipsiae,1680. A DEDICATIO EDITIONI PRIMAE végén. https://books.google.ro/books?id=xe4_AAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

[1103] „Aztán Petavius döntése (az Egyház döntése) alapján 627-tól már megjelent az ezer év. Egyébként van sok olyan évszám, ahol az ezer helyett egy I vagy egy J betűt találunk, jelezve, hogy krisztusi időszámítás, de ezer évvel későbbi a mostaninál." (Fábián 2021. p. 50.) Egy másik példa: „A IV. század ötvennegyedik évében a keresztény fejedelmektől a törökök elleni szent misszióra – megszállottan törekvőktől – két vagy több hadüzenetre vannak tervek." (Uo.)

[1104] Laurens Bayerlinck: *Promptuarium morale super Evangelia festorum totius anni, 1. kötet.* Sumptibus Antonii Hierati Bibliopolae, Coloniae Agrippinae, 1614. Aprobatio censoris a könyv elején. https://books.google.ro/books?id=DDc_AAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

ségszerűen. Azt tudjuk, hogy a reneszánsz korában az írás robbanásszerűen terjedt. Vajon létezett-e egy-két évezreddel a reneszánsz előtt olyan ok, ami szükségessé tette volna az írást? Ez az ok a nagy római birodalom léte lehetne, ami viszont úgy néz ki, hogy csak egy fikció. A kezdetleges római számjegyekkel lebonyolított számítási technika mellett teljesen lehetetlen lett volna egy ilyen óriási birodalmat működtetni. De a nagy Szent Római Német birodalom léte is csak egy vágyálom, mert soha nem volt olyan egységes, hogy az lett volna, ami a neve. A nagy földrajzi felfedezések a reneszánsz korában kezdődtek, és ekkor vált igazán szükségessé az írás. Az írás nem más, mint a beszéd papíron való rögzítése. Az tudott igazán írni, aki a beszédnek is ura volt. Ezek pedig a kereskedők voltak."[1105]

Végül Fábián levezet egy pontosnak tekinthető évszámot is, a perzsák támadásáét a szkíták ellen: „Az orosz krónikákat nem tudták teljes egészében átírni a Scalighieri-féle időskálának[1106] megfelelően. Márpedig az orosz krónikák a IX. században szkitákról beszélnek. A Fomenkó vezette csapatnak ezen kívül számtalan oka volt feltételezni, hogy az időskálába betoldottak ezer évet.[1107] Ugyanezt állítja Uwe Topper is a Kanári-szigetek kapcsán.[1108] A történelemkönyvekben az áll, hogy a rómaiak már Krisztus előtt meghódították a szigeteket. Aztán jön egy ezer éves csend (senki nem tud a szigetekről), és majd a reneszánsz korában térítik át az ottani őslakosokat a keresztény hitre. Tóth Gyula szépen kifejtette, hogy az idő betoldását csak úgy lehetett megejteni, elkerülendő a csalás gyanúját, hogy egy úgynevezett nagy ciklust, ami kereken 532 év, vagy ennek a többszörösét kellett betoldani az időskákába.[1109] Ennek a kétszerese 1064 év. Tehát innen kellene kezdeni az időszámítást. Vonjuk ki az 1064-ből (ez két húsvétciklus) a Dárius hadjáratának évszámát a szkíták ellen, vagyis az i. e. 513-at, és így megkapjuk az i. u. 551-et. Így 1064 évvel tolták vissza a történelemben a Dárius hadjáratát."[1110]

[1105] Fábián 2021. 40-41.

[1106] Lásd Scaliger,: *Encyclopaediae, seu Orbis disciplinarum, tam sacrarum quam prophanarum, Epistemon* Paul *Pauli Scalichii de Lika, comitis Hunnorum, Et Baronis Zkradini, S. T. Doct..: Eiusdem Theses Mysticae Philosophiae. Eulogus ... De iusticia aeterna ... Gradatio. Exilium ... De chorea Monachorum ... De labirynthο Romani Antichristi. De Illustrium origine. Revolutio alphabetaria ... Dialectica contemplativa ... Conclusiones ... De mundo archetypo, Intellectuali, Coelesti, Elementali, Minore, et Infernali. Dialogus de Missa. Glossa in trigintaduos articulos Canonis Missae, ex Apostolo. Epistola ad Romanum Antichristum. Encomium Scientiarum.* Oporinus, Basileae, 1559.
https://books.google.ro/books?id=MVSPETX3qEoC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
169. Paul Scaliger: *Pavli Principis De La Scala Et Hvn, Marchionis Veronae, &c. Domini Crevtzbvrgi Prussiae. Miscellaneorvm De Rervm Cavssis, Et Svccessibus & de secretiore quadam Methodo qua eversiones omnium regnorum universi orbis, et futurorum series erui prossint Libri septem: Item Certissima Methodvs, Qva Homines Palantes, et erroribus turbulentis impliciti, ad viam veritatis revocandi, et ad beatitudinem consequendam promovendi veniant. ... Deinde Oratio de instauranda Romanae Ecclesiae doctrina, cum Epistola qua omnes abditae artes ...* Coloniae, 1570.
https://books.google.ro/books?id=dcE5AAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1107] V. ö. Fomenko, A. T.: History, Fiction Or Science? Chronology 1. Delamere Publishing, Paris, London, New York, 2006. https://books.google.ro/books?id=YcjFAV4WZ9MC&pg=PA120&dq=saturn+scythe&hl=hu&sa=X&ei=lK2lU7OxGejR7Aa5k4CIAQ&redir_esc=y#v=onepage&q=saturn%20scythe&f=false

[1108] Uwe Topper: *A nagy naptárhamisítás. Kitalált évszázadaink rejtélye.* Allprint, Budapest, 2003.

[1109] Tóth Gyula: A nagy ciklus I. https://maghreb.blog.hu/2012/08/06/a_nagy_ciklus, A nagy ciklus II. Arszakida évek https://maghreb.blog.hu/2014/05/04/a_nagy_ciklus_ii_arszakida_evek, A nagy ciklus III. Dionysius Exiguus https://maghreb.blog.hu/2014/05/04/a_nagy_ciklus_iii_dionysius_exiguus, A nagy ciklus IV. Mártír kor https://maghreb.blog.hu/2014/05/04/a_nagy_ciklus_iv_martir_kor. *A kitalált középkoron túl. Szkítiától Maghrebig.* 2014.

[1110] Fábián 2021. 40-41.

4. ábra. Szűz Mária megkoronázza Károly Róbertet. Szepeshelyi káptalani templomi freskó.[1111] *Jobbra alul kinagyítva a dátuma: „’O CCCI da Scp’ azaz: 301. év az Áldozat után. Mert az O=Anno, a CCCI= 301, a da=tól és az Scp=Scr=Sacrificio. Hiszen Annus (latin) = év (nagykör), anulus (latin) = kiskör, köröcske, gyűrű.”*[1112]

Ezek után nézzük az egyes földrajzi helyeinket, és a történelmi szereplőket is, felhasználva Fábián találmányát, ahogy észrevette, a legkorábbi nyomtatott írott források sokban eltérnek a későbbiektől, nincs még bennük minden meghamisítva, egyes esetek egyezhetnek a hamisítás előtti állapotokkal. Ilyennel találkozunk például „Nicephorus Callistus (Xanthopulus) írásában: ’Bizony, bizony, nemcsak ez, de ennél sokkal veszélyesebb dolgok is megakadályozták Valenst, hogy megtámadja a hunokat. A gótok ugyanis, akik előbb az Isteren túl laktak, és ahol más barbárokon uralkodtak, a hunok által ki lettek taszítva, és átmentek római területre. Ezek a hunok azonban ugyanazok, kiket a régiek Nebrosoknak[1113] neveztek, és akik a Riphei-hegyeken laktak, ahonnan a Tanais folyó ered, mely a Meotiszi-mocsarakba ömlik. Ez a nemzet ismeretlen volt a trákoknak is, akik az Ister mellett laktak.’[1114] Szerintem ezt az utolsó mondatot és a Neuros Nebrossá torzítását céltudatosan szúrták be, nehogy valaki rájöjjön a tényekre. Mert egyébként Hérodotosz, amikor leírja a szkíták országát, tudniillik a Kárpát-medencében, itt említést tesz a neurok törzséről. A régi írásokban a *b, v, u* betűk néha felcserélődnek. A Riphei hegyek vonulata Hérodotosz szerint nyugatról kelet felé húzódik, tehát csakis a Kárpátok lehet. Amelyik folyó innen ered, és amit itt Tanaisnak nevez, az csak a Tisza lehet. Hérodotosz szerint Dárius felhajózik az Isteren addig, ahol a folyó ketté válik (a Vaskapu környéke) és ott hidat építtet. A Vaskaput nem hiába nevezték így, mert volt idő, amikor majdnem elzárta a Duna folyását, így a folyó ketté lett választva. Ha ehhez hozzávesszük azt a kevés időt (tudniillik 60 nap), ami alatt Dárius a szkítákat üldözi, szamarakkal és gyalogos katonákkal, közben nyolc várat épít, akkor a hadjárat helyszíne csakis a Kárpát-medence lehet.”[1115]

[1111] https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e3/Coronation_of_Charles_I_by_Virgin_Mary.jpg.
[1112] Fábián 2021. 156.
[1113] Azaz Nevrosoknak, Neurosoknak.
[1114] Nicephorus Callistus [Xanthopulus]: *Ecclesiasticae Historiae libri decem et octo*. Oporinus et Herwagen, Basileae, 1561. 585. https://books.google.ro/books?id=7PlFAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
[1115] Fábián 2021. 228.

Aztán „Jornandes szerint 'a hunok vad nemzetsége, ahogy Priszkosz elbeszéli … a Meotiszon túl lakott, vadászattal foglalkoztak, egyébhez nem értvén, csak amikor nagyobb néppé nőtték ki magukat, rablással, és fosztogatással zaklatták a szomszédos törzseket.'[1116] Tekintsünk el a gyalázkodástól, ami Jordanes magyar-gyűlöletéből sugárzik. Itt a Meotisz, ami mocsarat jelent, bőven megtalálható volt Pannonia területén. Továbbá 'Cezáriai Prokópiusz pedig a Kaukázusban lakókként említi őket, azt állítván, hogy szabíroknak is nevezték őket.'[1117] Ez a cezáriai Prokópiusz, közel-keleti lévén, valahol a Közel-Keleten képzelte el a hunok eredetét. Itt viszont a hunokat a történetíró már a jeges tenger mellől származtatja: Ammianus Marcellinus szerint 'a hun nemzet emlékei könnyen felismerhetők a régieknél, kik a Meotiszi mocsarakon túl a jeges óceán mellett laktak, kik túltettek minden kegyetlenkedőn...'[1118] És 'nemsokára a gótok ellen fordították a fegyvereiket, kik nem sokkal azelőtt vándoroltak ki a hazájukból, és a Tanais mellett sátoroztak le, ahogy Prokópiusz meséli: Tehát a Kimmerek, kik alatt Hunokat ért, elrabolták a gótok földjeit, kik egy ideig ellenálltak, aztán gyerekeikkel és asszonyaikkal átkelve a Dunán, elárasztották a római területeket.'[1119] A kimmer szó szörnyszülöttet jelent, és ezt a hunokra érti a szerző. Tehát olyan nép, hogy Kimmer, valószínű, hogy nem létezett. És bizony még sok más kitalált nép is feleslegesen van jelen a történelemkönyvekben. Michael Ritius szerint 'Valens a városban ura volt a helyzetnek, de 373-ban, a szkíta nemzetségű hunok, kiket egyesek Ungroknak hívtak, Keme és Kadika testvérek és Béla vezérekkel elhagyták szállásaikat, gyerekeikkel, asszonyaikkal, állataikkal és szükséges szerszámaikkal átkeltek a Meotiszon, ahonnan kiűzték a gótokat és elfoglalták a területüket.'[1120] Ezek a hunok a neveikből ítélve, és abból, ahogy egyesek hívták őket, már inkább magyarok. Arra viszont itt nincs utalás, hogy a gótokat milyen területről űzték el. Ez lehet a Dunántúl is, mint ahogy már annyiszor megtörtént. A katalaunumi csata helyszíne is a legenda homályába vész. A mai történelmi szemlélet szerint a franciaországi Champagne-Ardenről van szó. Az alábbi szövegben viszont egyértelműen Spanyolországról: 'A Katalaunumi mező, melyet Mauricinek is neveznek, száz leukas hosszú és hetven leukas széles. A galloknál egy leuka ezerötszáz lépés. Katalaunia vagy Katalonia ahogy mások kiejtik, Spanyolországban található, nem messze Aragóniától és a Pireneusoktól a Mediterrán tengerhez közel. Egyesek szerint az eredeti név a Gothalania a Goth és az Alán nevek összevonásából van'[1121]."[1122]

S még kitekintésként valami, hogy szemléletünket lassan-lassan mennyi minden újdonsághoz hozzá kell szoktatni a régmúltból földrajzi tekintetben, hiszen a spanyol kapcsolat után itt már afrikairól van szó: „És egy kedves történet Budáról görög–latin szómagyarázatból: 'Zerkon, kit szkítának mondtak, mór-származású rút, hebegős, és nevetséges külsejű. Kisnövésű, púpos, görbelábú, széles lapos nagy orrlyukakkal, melyek közt az orr alig volt kivehető. Ardaburio ajándékozta Asparusnak Afrikában, majd fogságba esett, amikor a barbárok (hunok) megszállták Trákiát, és a Szkíták királyához vitték. Attila nem volt elragadtatva a külsejétől. Blédának viszont mód felett tetszett amilyen furcsán beszélt, és méltóságteljesen járt. Így mindig jelen volt a lakomákon meg a hadjáratokon, ahol nevetségesen használta a fegyvereket. Blédának annyira kedves volt, hogy amikor római foglyokkal megszökött, nem törődve a többi szökevénnyel, megparancsolta, hogy csak őtet hozzák vissza. Amikor megkötözve visszahozták, és elmúlt a haragja,

[1116] Rudolph Roht: *Attila Hunnorum rex: quem ex historicis delineatum superiorum indultu in illustri Salana publice doctorum censure exponit.* Szerzői kiadás Christ. Enochi Buchta költségén, 1679. 4. §. https://books.google.ro/books?id=e7xKAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false. (1679: A. O. R [anno orbis redempti = a világmegváltás évében] CIↃ [M] IↃC [D] LXXIX, ahol a CIↃ = M esetében az eredet a ∞ = CIↃ lehet.)
[1117] Roth, 1679. Uo.
[1118] Roth, 1679. 4, 5. §.
[1119] Roth, 1679. 10. §.
[1120] Roth, 1679. 11. §.
[1121] Roth, 1679. 32. §.
[1122] Fábián 2021. 228-230.

Bléda megkérdezte a szökés okát, és hogy miért gondolja, hogy a rómaiaknál jobb dolga lenne? Zercon azt felelte, hogy nem is igazán menekült, de a szökés oka, hogy nincs felesége. Így hát Bléda inkább tréfából, hozzá adott egy asszonyt a királyné cselédei közül. Ez után mindig Blédánál tartózkodott. Bléda halála után Attila elajándékozta Aetiusnak a nyugat-római fejedelemnek, aki visszaküldte őt Asparinak'[1123]."[1124]

A genetikusok belekontárkodásának történettudományi tanulságai

1985-ben – a nemrég elhunyt – Fehér Márta tudományfilozófus, a Műegyetem Filozófia Tanszékének tanára azzal a megdöbbentő hírrel tért haza New Yorkból, a Rutgers Egyetemen végzett vendégoktatói munkájából és számolt be róla közvetlen munkatársainak, hogy az Amerikai Egyesült Államok egyetemein a hallgatók által választott nem európai kultúrtörténeti tanfolyamok (kurzusok) abban a tanévben többségbe kerültek. Ezt azzal magyaráztuk akkor, hogy a diákok által „a világ szeme" a Föld többi térségére irányulva, azoknak nagyobb jelentőséget tulajdonít, mint az európainak. Sokkal később derült ki ennek valós oka, ami mostanára lázadássá érett, hogy „a világ maradék része" – ahogy az angolok annakidején a nem a Brit Világbirodalom részét képező területeket nevezték – elnyomottan, háttérbe szorítottan nem kapott kellő teret és hangsúlyt a huszadik század utolsó negyedéig sem a tudományban, sem a hírközlésben, különösen a kultúra, illetve a kultúrtörténet területén.

Amikor a magyarság Kárpát-medencei eredete és folytonossága elméletét kidolgoztuk és közreadtuk, ugyanezen háttérbe szorításnak a következményeit tapasztaltuk. Mert ugyan megdönthetetlen bizonyítékokkal alátámasztott elméletet adtunk elő, az mégis szinte teljesen hatástalan maradt. Akire hatással volt, az is félreértette és a turáni eredetelmélet szolgálatába állította. A többség azonban nem vett róla tudomást. Ennek oka pedig szintén az volt, hogy a magyarságnak kiosztott ősmúlt leginkább homályba borult jellegű volt, illetve a ködös messzeségből származtatással vizsgálhatatlanná tették.

A Kárpát-medencei magyar ősmúlt részleteit közelebbről megtekintve azonban az láttuk, hogy az része az egyetemes emberi őstörténetnek, és nagyon nagy részt vállalt egész Európa őstörténetéből, népessége túlnyomó részben innen eredt. Ezért hamis az, amit a mai tudomány és oktatás erről előad, valójában a magyarságtól ellopott világról szól. Ami sok kárt okoz, mert nem az alapműveltségre vonatkozó ismereteket közöl, azaz nem az eredeti, mellérendelő egyenrangúságon alapuló együttműködés előnyeit ecseteli a ma ifjúsága számára, hanem még mindig egy szent rendet, hierarchikus, alárendelő társadalmat népszerűsít, amivel – meghirdetett elvisége ellenére – demokráciaellenes és emberellenes is, amennyiben a háborút elfogadható eszköznek tekinti és alkalmazza is.

De a valóság lassanként diadalt arat a hazugság fölött és törekszik a világ minden olyan részének történeti teljesítményét feltárni, amit a gyarmatosítás háttérbe szorított. Így már érthető az 1985-ös kultúrtörténeti fordulat. S lelepleződik az is, hogy az annak túlzásaként éppen manapság világméretűvé válni szándékozó társadalmi mozgalom indítói és haszonélvezői feltehetően ugyanazoknak a folytatói, akik az európai világhegemóniát – éppen a magyarság kárára is – végbevitték. S rá kell mutatnunk arra is, hogy amikor itthon a távol-keleti eredetünk bizonyítására kezd nagy erőkkel összpontosítani a tudomány, abban a Szent Szövetséget alkotó birodalmak érdekszemlélete köszön vissza.

[1123] Hieronymus Wolf Suida: *Svidae Historica, Caeteráque omnia quę ulla ex parte ad cognitionem rerum...* Oporinus et Herwagen, Basileae. 1564. 362. https://books.google.ro/books?id=7PlFAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1124] Fábián 2021. 230.

Az ehhez vezető folyamatokat és eljárásokat jól ragadja meg, mégpedig írásos anyagok bizonyító erejét felhasználva Fábián Sándor korábbi könyve,[1125] valamint a jelen kötetben szereplő tanulmánya.[1126] Ahonnan, de máshonnan is, megláthatjuk azt a nagy különbözőséget, amit az új kutatások, ill. eszközök használata által elért eredmények és a hagyományos, megszokott és még mindig ránk erőltetett megállapítások mutatnak. Ehhez látványos adalékot vagy példát szolgáltatnak azok a számítógépes segédeszközökkel rajzolt térképek, amelyek ugyan létező szakirodalomra építenek, de csak egyoldalúan, a „minden keletről jött" szemléletet kiszolgálva, csak ahhoz keresve – legtöbbnyire már idejétmúlt – adatokat.[1127] Persze tudjuk, hogy a természettudománynyal foglalkozók a társadalomtudományokból vagy a filozófiából nincsenek megfelelő szinten képezve, ami fordítva is igaz, könnyebben megelégszenek, kényelmesek, megalkudnak, ha úgy tetszik, a könnyen elérhetővel, tolakodóan rendelkezésre álló ismeretekkel. Ellenvethető, hogy de hiszen akkor mit tegyenek a térképre, ha mindenben kételkedni kell már, amit korábban megállapítottak, akkor nem marad értelme térképre vinni a történelmet. Hát, lehet, ebben a mentegetődzésben sokkal több van, mint gondolnánk, mert ki kellene végre mondani, hogy amíg nem ismerjük az igazságot, a területek valóságát, addig nem lenne szabad térképen mutogatni a múltat. Mert, ahogy a mítoszokat is előbb képen ábrázolták és utána költöttek hozzájuk szöveget,[1128] lassan oda jutunk, hogy a fejlett térképészet korának érdekköréhez költünk töténelmet. Továbbá hiába törekszünk tökéletességre a családtörténetben (genealógiában),[1129] ott is megvan az esélye hamis adatokhoz jutni, hiszen a források birtokosainak valós különböző érdekeik voltak mindig, s ezeket nem lehet beszámítani, ha ragaszkodunk a leírtakhoz, viszont az ilyen velejáró kuszaságot bizonyára a genetika se lesz képes kibogozni.

Tudomásul kell venni, hogy a történettudomány segédtudományai segédeszközök, és nem léphetnek fel önállósági igénnyel a történelem ábrázolása, magyarázata terén. Inkább azt látjuk, hogy több tudományágnak kell összefogni, azaz összeillenie, megegyezni ahhoz, különösen az őstörténetben, hogy tudományosan igazolhatónak tekinthessük a leírásunkat. Ez László Gyula javaslata volt, hogy a történettudomány megállapításait négy tudományág – a régészet, az embertan (ennek része a genetika), a nyelvészet és a néprajz – alapján igyekezzünk összesítve kikövetkeztetni, úgy, hogy ellentmondástól mentes származási modellt alakítsunk ki. Ennek megvalósítója, Cser Ferenc, tehát nem véletlenül, hanem ezzel a módszertannal jutott a magyar nép és nyelv Kárpát-medencei eredetéhez.[1130]

A régóta tartó hamisítási folyamat továbbélése tehetetlenségi erejének bemutatására foglalkozunk itt a tudományos kutatást jellemző mozzanatokkal. Ennek magyar vonatkozását is tapasztaljuk, de mutatkoznak a többi világrész valóságos múltjának saját értékén és jellegzetességeiben való feltárása múltból örökölt nehézségei és újonnan támadt, feltartóztathatatlan leleplezési lehetőségei is. Utóbbiak előbb-utóbb megrengetik majd eddigi tudásunkat az emberiségről, most már a valóság feltáruló felfoghatatlan gazdagságával.

A régészet, az embertan, a nyelvészet és a néprajz egybefoglalt eredményeit őstörténetként adja elő tehát a tulajdonképpeni történettudomány, és történelemként azt, amikortól feljegyzéseket is fel tud használni a múlt vizsgálatához, feldolgozásához és előadásához. Minthogy a sejti

[1125] Fábián 2021.
[1126] Fábián Sándor: A parazita áfium ellen való magyar orvosság. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évf. 1. szám (2023.) 207-279.
[1127] Dr. Winkler Gusztáv: Elfelejtett kapcsolatok. (Magyarság, kereszténység, informatika.)
I. rész: http://www.pannonpalatinus.hu/wp-content/uploads/2013/09/elfelejtettkapcsolatok.pdf
II. rész: http://www.pannonpalatinus.hu/wp-content/uploads/2013/09/elfelejtettkapcsolatok2.pdf
III. rész: http://www.pannonpalatinus.hu/wp-content/uploads/2013/09/elfelejtettkapcsolatok3.pdf
[1128] Fábián 2023. 254.
[1129] Klára Berzeviczy, Gyula Pályi: King Béla III of the Árpád Dynasty and Byzantium—Genealogical Approach. *Genealogy* 6(4):93, December 2022. DOI:10.3390/genealogy6040093
[1130] Cser 2000.

öröklődéstan (genetika) nem történeti segédtudomány, hanem az embertan része, úgy is kellene kezelni. Ha manapság ez kezd másként lenni, működni, helyére kell tenni a dolgot, rámutatva a téves eljárás hamis eredményre vezethető veszélyeire.

A genetikai régészet azért helytelen megközelítés, mert az öröklődéstani eredményekhez keresi a régészeti és az őstörténeti adatokat, s ha nem találja, akkor a hiányt gátlástalanul áthidalja modern földrajzi fogalmak bevonásával. E ténymegállapítást nem kívánjuk erkölcsileg minősíteni, de nyilvánvaló, hogy a tudományetikai kódex elítéli, és az egyetemes tudomány képviselőinek meg kellene tiltani az alkalmazását. Ugyan működik a régészeti genetika is a régebb óta folyó történeti kutatások eredményeinek természettudományos alátámasztására, de egyre inkább háttérbe szorul, mert a régészethez és az őstörténethez nem értő genetikusok át akarják venni e tudományterület művelésének irányítását.

Azzal jellemezhetnénk a helyzetet, hogy az archeogenetika kifejezést úgy értelmezik, mintha a genetika ősi időkbeli alkalmazásáról lenne szó. Pedig archeológiai genetikáról van szó. Ezért kellene nekünk mindig a magyar elnevezéseket, fogalmakat használnunk, mert akkor nem lehetne ilyen alig észrevehető torzítással célt érni. Nem lehet ugyanis a régészeti öröklődéstant úgy rövidíteni, hogy régi öröklődéstan, mert rögtön lelepleződik a félrevezetés, a régészet meghatározó szerepének kiiktatása.

Olyan ez, mintha az embertörténetből biológiatörténetet csinálnánk, mondván, hogy az ember is élőlény – a lelkét és a szellemi közösségépítését kihagyva a vizsgálatból.

És igen, éppen emiatt lépünk fel az ilyen torzítások ellen, mert – egyéb lehetetlenségek figyelmen kívül hagyása mellett – a magyar őstörténetet meghamisító szemlélet tovább éltetését látjuk a magyar lélek, a magyar szellemiség mellőzését lehetővé tevő genetikai régészet bevezetésének kísérleteiben. Ahol egyébként még az öröklődéstanon belül is gyakran megjelennek ellentmondásos jelenségek, fellép az egyoldalúságból fakadó tévedés. Nem zárható ki, hogy éppen a régészeti és történeti összefüggések mellőzésének szándéka vezet ilyen, a tudományban megengedhetetlen fejleményekre. Ugyanakkor a más világrégiók önálló fejlődése, értékei is mindig valahogy európai kapcsolatba futnak, mégha igen erőltetetten, azaz haloványan is.

De ha a genetikusokon múlik, akkor a sokévezredes és sokezer kilométeres távolságok és időjárási szakadékok is könnyen áthidalhatók, mintegy egyidejűségben szemlélhetők a modern Föld-térképre rajzolt ábrák alkalmazásával. Elég hozzá valamilyen, eredetét tekintve nem egyértelműen tisztázott, de megnevezhető kapcsolat. Ezen ábrák többnyire körök, íves vonalas alakzatok, hatóköröket szemléltetve, ahol a színezés élénkségének csökkentésével jelzik a genetikai előfordulás és arány csökkenését. És a legsötétebb árnyalatot, a legnagyobb arányú vagy számú előfordulás helyét tekintik egyúttal kiindulási, származási, keletkezési pontnak. Az nem zavarja őket, hogy esetleges előfordulásról van szó a régészet tekintetében: a lelet másholi nemlétét nem bizonyítja, ha ott még nem ástak, ott még nem került elő valamilyen használható nyom.

Ez a véletlenszerűségi szerep azonban a valóságban olyan nagyarányú, hogy felfoghatatlan, lehet akár 1:1 000 0000. Ilyet a térképeken látunk. A mai Magyarország térképe éppen 1:1 000 000 létékű. De Kína, Oroszország vagy az Amerikai Egyesült Államok már csak tízmilliós, a földrészek ötvenmilliósra, a Föld egésze kétszáz milliós léptékű térképen fér el. A Föld nagyságához képest az emberiség kisszámúnak tekinthető. A XX. század végén még elfértünk volna a Balaton jegén. És az évezredek során a lakható területeken élt emberek száma is rettenetesen nagy, ami rávilágít, mennyire kevés sírt tártak fel eddig. Azaz ez szűkíti a genetika megállapításainak érvényét, az ilyenek kiterjesztésének kizárólagosságát korlátozza.

A korlátozást eddig is figyelembe lehetett volna venni, mert az adatot jelentő leletek előfordulásának esetlegessége mellett az sem bizonyosság, amit a terjedés és sűrűség esetén megállapítanak. Kedvező körülmények között ugyanis sokkal későbbi csoportot is lehet nagyobb számúnak találni, mint sokkal korábbit, ha azt kedvezőtlen hatások meggyérítették. Ráadásul ha egyéni

tulajdonságot hordozó jellegzetességeket nézünk, akkor egyéni sorsokat kellene képes lenni követni, hogy helyes legyen a következtetésünk. Persze ilyenkor a régészethez fordulnak, ahol azonban a régészeti műveltségek jellemzése hasonló nehézségekkel küzd, mert a kulturális elemek terjedése nem jelent népesség terjedést. Így ennek a kettős tévedési lehetőségnek könnyen áldozatául eshet a kutatás. Ehhez társul azután a birodalmi szemléletből fakadó egyoldalú látásmód, vagy szigorúbb megítéléssel hamisítás.

Ezért figyelmeztetnünk kell a leegyszerűsítő szemlélet nagy tévedési veszélyeire, mert a műveltség terjedésének, a kultúra vándorlásának folyamata igen bonyolult módon történt meg a valóságban, annak sem népesedési, sem hatalmi, sem egyéb vonatkozása nem egyértelműen jön elő a hozzáférhető régészeti nyomokból, így aztán a genetikai adatokból mégannyira sem. Az összes – földtörténeti, időjárástörténeti, növény- és állattörténeti, régészeti, embertani, néprajzi, nyelvtörténeti és történeti vonatkozás – figyelembe vételével lehet róla az igazsághoz közelítő megállapítást tenni.

Hogy megint hasonlattal éljünk, olyan ez, mintha a manapság – műholdról jól – megfigyelhető felhőkarcolók száma és magassága alapján határoznánk meg csupán a ma élő emberiséget alkotó népek legjellemzőbb vonásait, és adnánk elő értékelésüket.

Így aztán ha például jelölési kevertséget látunk a genetikában, akkor tartalmi torzításra is számíthatunk az öröklődéstani adataink őstörténeti értelmezésében. Találtunk is már rá több példát, és a módszer miatt ezek sorozatos előfordulására kell számítanunk. Amivel vissza is kanyarodtunk a kiindulásunkhoz, azaz a szemléletváltás szükségességéhez és következményeihez. Főként persze a magyar vonatkozások érdekelnek minket, de azért ezek környezeti beágyazódásától sem tekinthetünk el.

II. Középpontban, főszerepben: a Kárpát-medence

1. Kultúrabölcső: a „szarmata korszak” előzményei

a) Az ember megjelenése

A legkorábbi biztosan emberszabású leletek észak-egyiptomi Fayum 30-32 millió év körüli rétegeiből valók. 20 millió éve a kelet-afrikai (tanzániai, kenyai) leletek már nagyobb, fejlettebb emberszabásúakat mutatnak, de 12 millió éve ott kihaltak. Ennek rokona a rudabányai csoport a miocén végén 13 millió éve és a bécsi medencében 12 millió éve. Ezután 7 millió évig nincs afrikai lelet, de Európában 1500-at találtak. Kisméretű alakok a Pireneusoktól az Alpokon át a Kaukázusig. Középnagyságú csoport: Ramapithecus punjabicus, Rudapithecus hungaricus, Bodvapithecus altipalatus (e kettőből jövő hasonló alakot mutató további emberelődök: Ardipithecus, Australopithecus, Plesianthropus, Parantanthropus és Zinjanthropus.) Nagyméretű csoport: Indopithecus (8 millió év, gorilla méret) és Gigantopithecus (4-2 millió év, Dél-Kína); Graecopithecus (8 millió év); mai afrikai emberszabásúak (gorilla, csimpánz és bonobó). Afrikai emberszabásúak (4,5-2,5 millió év) távol voltak az emberré válástól.

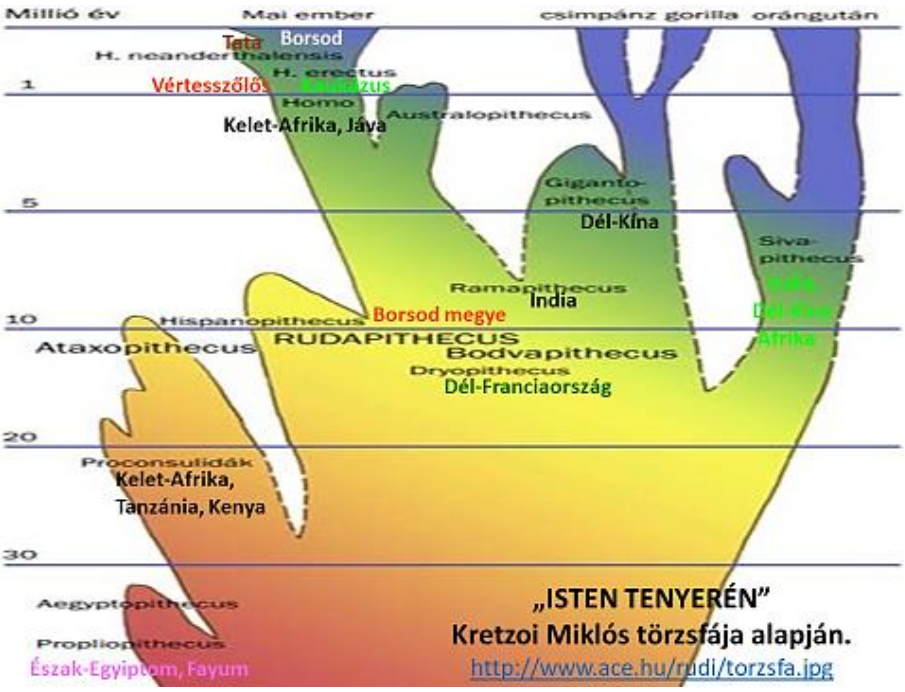

1. ábra. Törzsfa: állatvilág – emberszabásúak - mai ember.

Ősember helyett a Földön már 2,5 millió éves emberről és félmillió éves modern emberről beszélhetünk. Földtörténet és embertörténet időrendi párhuzama: egyöntetű ember jelent meg egyszerre a Föld több helyén, ezért ezen időn belül nem különböző emberfokozatokról, hanem műveltségi különbségű emberi korszakokról (előemberi, neandervölgyi, cromagnoni) kell beszélnünk. Ismerjük a 2,5 millió éves kelet-afrikai embert (Homo) és a 2 millió éves jávai hasonló fejlettségű embert, az Indiai-óceán két végén tehát. Az indiai emberszabásúak eltűnése és a jávai Homo között 5-6 millió éves űr van, amint ez látható Kelet-Afrikában is a helyi emberszabásúak és az ember megjelenése között. Kína déli felében ugyanebben a 7-8 millió éves idősávban az

eddigi leggazdagabb emberszabású-leletanyag került felszínre, több mint az európai és az afrikai anyag együttvéve.[1131]

Nagy kérdés, miért nem váltak mindeme emberszabásúak emberré?

A Homo-vonal első eszközleletei a kelet-afrikai Oduvaiból, illetve a jávai Trinilből és a kelet-kínai Choukoutienből kerültek elő. Majd Európa alsópleisztocén-végi, s főleg középső pleisztocén (400.000–700.000 éves) képződményeiből: Mauer, Vértesszőlős, Petralona, Bilzingsleben, Atapuerca, stb. Létrehozója a helyi fajtákra elkülönülő Homo erectus gyűjtőnév alatt regisztrált csoport nagy agyüreg méreteivel. Utolsó lépése a Homo neanderthalis ősember, amely 30.000-35.000 éve tűnt el az Óvilág mindhárom földrészéről. Átadta a helyét a ma emberének, akinek agyürege azonos méretű, nem ritkán kisebb, és műveltségét tudjuk kutatni. A modern ember európai őstörténetének megalapozását ezzel az időrenddel (jégkorszakok) és az újabb genetikával (Y kromoszóma allélek) is elvégezték. Legkorábbi európai betelepülése a Homo ergatras kb. másfél millió éve, majd a Homo erectus félmillió éves. Aztán eltűnt ősünk lett a Homo neanderthalis is, de tovább él a délről érkezett szaporább cromagnoni emberben. Végső fejlemény pedig a mai ember jégkorszak végi szétterjedése lett.

2. ábra. A Rudapithecus hungaricus koponyája.[1132] Fontos, az emberré válásfelé mutató jellemzői: kisebbedő fogazat, az alsó arc rövidülése, az orr-rész kiemelkedése, függőleges állású fogak és megemelkedett álkapocs (ami a beszédképesség alapja).

Az ember eurázsiai, afrikai, ausztráliai és amerikai megjelenése az egyetemes őstörténet legszélesebb kerete, de nem kizárólagos alapja, mert ez utóbbi még nem ismert és a többnyire ugyanazon a helyen létrejött és élt előember alakjában megelőzi az embert. Mindez azt jelenti, hogy e legszélesebb keret kizárja a földön kívülről jött beavatkozást, de megengedi eltérő helyszínek emberelődeinek párhuzamos létrejöttét és egymásra hatását. Valamint az időrend alsó határát is kitolja a felső őskőkoron túl, az alsó őskőkor igen messzi távlataiba.

b) Az őstörténet Kárpát-medencei színpada

Az európai őstörténet színpada a Kaukázustól a Kárpát-medencén át az Ibériai-félszigetig tart, s a szereplők e teljes teret bejátszották, ám a tágabb környezettel kapcsolatban nemcsak a két vég felőli külső hatást mutatnak, hanem innét is van kiáramlás Ázsia, illetve Afrika irányába az ősidőkben és később. Ez az őstörténet sokkal bővebb, tagoltabb és sokrétűbb összefüggéseket

[1131] Kretzoi Miklós: Gondolatok az emberré válás korai szakaszáról. *Rudabánya és az emberré válás korai szakasza*. Kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban, 2004. február 9. – május 24. http://www.ace.hu/rudi/rudhu.html.

[1132] Fotó: http://blogs.ngm.com/blog_central/2009/06/rudapithecus-hungaricus-above-may-be-the-ancestor-of-african-great-apes-including-humans-but-it-lived-in-europe-artwork.html és https://twitter.com/pubnames/status/108081906958096793 6/photo/1.

mutat tehát, mint az a hamis elmélet, hogy ide mindig minden, már kifejlett alakban máshonnét, Európán kívülről érkezett volna.

A Kárpát-medence és környezete folytonos és magyar végződésű [1133] őstörténetét akár részleteiben is bemutathatjuk a kezdetektől, tehát az alsó őskőkortól az őstörténet történelemmé válásáig. Párhuzamosan futtatva az embertípusok, a régészeti kultúrák, a sejti átörökítő jelzők változásait, a nyelv és a műveltség, valamint a testi megjelenés jellegzetességeit. Beleszőve az eredeti emberi közösség mellérendelő szerveződésének átalakulását alárendelővé, sőt még a felsőbbrendűség társadalomformáló erejének összefüggéseit is a vallások szerepkörével az emberek életében.

Az európai alapműveltséget adó népesség jelentős része a Kárpát-medencéből távozott el, először mintegy 14 ezer évvel ezelőtt, amikor a würm jégkorszak komolyabb fölmelegedésével a rénszarvasok északra vonultak és követték őket a gravetti műveltség emberei is. Mert a würm fölmelegedése 20-22 évezreddel ezelőtt kezdődött és 18 évezrede váltott gyorsuló mértékre, majd még három kisebb-nagyobb visszahűlést követően (idősebb dryas 15,5–14.000, az ifjabb dryas 13–11.500 és egy rövid lehűlés 8–7500 évvel a jelen előtt) a világóceánok JE 7,5 évezreddel ezelőttre érték el a jelenlegi vízszintjüket. Azaz ekkorra fejeződött be a jégkorszak fölmelegedése, az északi féltekét borító jég elolvadása. A Fekete-tenger erre az időszakra területének a felére zsugorodott, mert kiszáradt édesvízi élet azért még volt.[1134]

Ugyanis a würm leghidegebb időszakára a világtengerek szintje mintegy 150 m-t csökkent, és amiatt mert a Boszporusz-hasadék akkor még zárt volt, a fölmelegedés első szakaszában az olvadékvizek a Fekete-tengerbe ömölvén és az azonos szinten lévő Sakarya folyón át távoztak a sokkal alacsonyabb szintű tengerbe. Ezért annak korábbi sós vizét kimosták. Az újabb lehűlések alkalmával ennek a víznek egy része elpárolgott és a Fekete-tó vízszintje fokozatosan csökkent – egyre nagyobb száraz területet hozva létre, ahol emberi élet lehetségessé vált. A további olvadáskor viszont már az északi területek terhelése lecsökkent, mert a rájuk rakódott jégréteg vastagsága csökkent és az újabb olvadék vizek már nem a Fekete-tóba ömlöttek, hanem a Baltitengeren át a világóceánok felé távoztak.[1135]

A dombvidéki műveltségek területén a legfelsőbb rétegeket a csapadékos időjárás elmosta, ezért nincs adatunk, hogy túlélték-e azok a műveltségek a jégkorszakot.[1136] Mégis, két adattal

---

[1133] A magyar kultúra egyetemessége aztán több népet is adott a Kárpát-medencének s környezetének. Lásd Zrínyi Miklós, a költő mondását: „Horvát vagyok, tehát magyar."

[1134] Ryan, William & Pitman, Walter (1998): *Noah's Flood. The New Scientific Discoveries about the Event that Changed History*. Simon & Schuster, New York. 104, 154-158. Oppenheimer, Stephen (1998): Eden is the East. The Drowned Continent of Southeast Asia. Phoenix, London. 30, 37-38. Lorius, C. et alia: A 150,000-year climatic record from Antarctic ice. *Nature*, 1985. 316**(**6029): 592.

[1135] Megjelenése óta a Ryan és Pittman elméletét már módosították: korábbra tették és kibővítették, mert sokkal pontosabb mérésekből következtetnek. Ezt a fejleményt azonban arra használják, hogy a tudományba nem odaillő ugrásokkal „Noé leszármazóit" a fejleményekbe, következményekbe beszámítsák. Világos azonban, bár vitatkozhatnak azon, hogy miként állt be a Fekete-tó, majd a tenger élővilága, de számunkra egyértelmű, hogy volt egy száraz, édesvizes időszak, előtte meg egy nedves, ahogy az első olvadás leve itt folyt át, majd jött a kiszáradás és a 7,5 évezredes hirtelen feltöltődés. Hogy mennyire volt hirtelen, vagy sem, az lényegtelen, mert a hajdani száraz területek víz alá kerültek és az ott élők onnan elmentek. Hogy el is pusztultak-e, vagy sem, lényegtelen. A legenda szempontjából lehet ennek jelentősége, de a Kárpát-medence felől rátekintve, ezzel nem kell foglalkoznunk. Számunkra fontos, hogy a Vinča-műveltség ezt követően létezett már és rezet bányászott. Vö. https://www.geosociety.org/gsatoday/archive/12/5/pdf/i1052-5173-12-5-4.pdf Aksu, Ali E. et alia: Persistent Holocene Outflow from the Black Sea to the Eastern Mediterranean Contradicts Noah's Flood Hypothesis. GSA [Geological Society of America] Today, 2002 May. https://www.geosociety.org/gsatoday/archive/12/5/pdf/i1052-5173-12-5-4.pdf James Alcock: Enthusiasm for Earth System Science Continues at GSA. GSA Today, 2002 Dec. https://www.researchgate.net/publication/328286667_The_Mystery_of_the_Black_Sea_Floods_Solved Kuman, M.: The Mystery of the Black Sea Floods Solved. Journal of Earth Science & Climatic Change, 2018, 9(9).

[1136] Gáboriné Csánk Vera (1980): *Az ősember Magyarországon.* Gondolat, Budapest. 199.

rendelkezünk: a bükki Balla-barlang környékén egyéves gyermek csontvázát találták meg, akinek 12 évezredes kort mutatott ki a kormeghatározása.[1137] A másik adat, hogy az újkőkorszakban a Kárpát-medence síkvidéki folyampartjaihoz (Körös–Tisza) Anatóliából gabonatermelő népesség érkezett,[1138] és a dombvidéki területeken túlélő emberek mintegy száz év alatt átvették az új típusú műveltséget és kifejlesztették a *vonaldíszes kerámia alföldi és bükki műveltségét*.[1139] Ennek *kora* a korszerű adatok alapján a *JE 9. évezred*, azaz JE 8500 körüli.[1140]

Az ekkor is folytatódó gravetti műveltség legrégebbi telepe a bodrogkeresztúri, később Szegvár mellett, a Dunakanyarban, Szegednél találhatók szerszámaik, vadásztanyáik. *Mozgó életformát folytattak, amint a sokkal későbbi sztyeppei pásztorok:* téli és nyári szállásaik között ingáztak. A nyári szállásaik, pl. a Duna felső folyása környékén voltak, a téliek pedig a Kárpát-medencében. Legutolsó gravetti típusú eszközöket tartalmazó telepek azonban nem folyóvölgy mellettiek, hanem dombvidékről kerültek elő: Pilis, Gerecse barlangjaiból, koruk 10-12 évezred.[1141] Valamennyi táborukban a megtalált rénszarvas csontok mennyisége alapján ezres nagyságrendre becsülik az ott feldolgozott állatok számát. Jellemző a nyílt téri, mesterséges 'lakás' építése: favázas sátraik nagymértékben hasonlíthattak a mai északi tundralakók rúd-sátraihoz. Csonteszközök számának megnövekedése, kőeszközök csiszolása jellemzőjük. Emberi maradványokat a Kárpát-medencében nem találtak, de föltételezik, hogy ez már a modern ember volt. Ez a 'nép' lehetett a helyi cromagnon (B) kialakulásának a hajdani neandervölgyi mellett a másik összetevője. A szerszámaik kidolgozásához már nemcsak a pattintást, hanem az eszközök csiszolását is használták, ezért az ő korszakuk nevezhető csiszolt kőkorszaknak.

c) A Fekete-taviak valószínűsíthető hatása

A Kárpát-medencében jelentős kulturális hatást a Vincsa korszaktól kezdve kell számításba vennünk. Mert a korábban érkező földművelők[1142] hatását „csupán" a földművelés elindulásában látjuk,[1143] azaz a társadalmi szerkezet nem mutat változást, hacsak azt nem tekintjük annak, hogy a földművelőink, megszaporodván, több irányú kirajzásba fogtak. A Tordos–Vincsa műveltséget a Fekete-tenger feltöltődésekor ide érkezők hatására kialakultnak tételezhetjük. Akik ugyan már társadalmi hierarchikus munkamegosztást alkalmaztak korábbi területükön, a Fekete-tavi öntözéses földművelést folytatva, de itt nálunk nem a hierarchia megjelenését köthetjük hozzájuk, hanem a csillagászati és mérnöki ismereteket, egyáltalán az írásbeliséget.

[1137] Gáboriné Csánk Vera: i. m. 173.

[1138] Mellaart, James (1981): The Neolithic of the Near East. Thames and Hudson, London. 244, 245, 247. Mellaart kifejti (p. 261), hogy a Balkán-műveltség anatóliai kapcsolatokat mutat és semmiképpen sem szíriaiakat.

[1139] Gimbutas, Marija (1982): The Goddesses and Gods of Old Europe 6500-3500 BC Myths and Cult Images. Thames and Hudson, London. 27. Gimbutas, Marija (1991): The Civilization of the Goddess. Harper, San Francisco. 43. James Mellaart: i. m. 262. is arra utal, hogy a Körös–Starčevo kultúra északra terjedése lelassult, azaz nem az eredeti betelepülők viszik tovább, hanem a megmaradt őslakosok vették át.

[1140] Marija Gimbutas (1991): i. m. 45.

[1141] Cser, 2000, 132. V. ö. Gáboriné, 1980. 244-248.

[1142] Akik a mai 8,9% Eu4 (M35) haplotípus behordozói voltak és akiktől a helyi lakosság a földművelést átvette. és majd tovább terjesztette Európa minden égtája felé. (Emlékeztetőül: Kárpát-medencei magyar jellegünk záloga – bármikor is lett az a népnevünk – a helyre nem álló szakasz mutációi az Y kromoszómán: mai 13,3% Eu18 (M173) a Vértesszőlősi ember óta, mai 60,0% Eu19 (M17) a gravetti műveltség óta, mai 8,9% Eu4 (M35) az itteni földművelés kezdete óta, mai 11,1% Eu7 (M120) a kurgán inváziók óta, továbbá 2,2–2,2% Eu9 (M172), Eu11 (M201) és EU17 (M11) egyelőre nem tudjuk, mióta.)

[1143] A hatás pedig inkább alkalom, amit az időjárás változása tett lehetővé, midőn a levegő hőmérséklete emelkedésével a talajviszonyok alkalmassá váltak a földművelésre. Ugyanezt a lehetőséget ehhez képest például Észak-Európa majd csak 4000 év múlva éri el.

Akkoriban volt a würm utolsó kisebb lehűlése, amikor Anatólia kiszáradt és onnan a korábbi, immár kerámiát készítő műveltségek eltűntek. Az utolsó hirtelen olvadáskor a Boszporusz átszakadt és a Fekete-tenger ekkor rendkívüli gyorsan sós vízzel töltődött fel. A partján lévő emberi települések részben elpusztultak, részben a környezetbe elmenekültek.[1144] A hatalmas ár elől a földművesek délre és keletre, ill. északra és nyugatra menekültek.

Az tengerár 155 méterrel emelte meg a vízszintet és 155.400 km2 területet öntött el. Az édesvizű tóból Fekete-tenger lett e „vízözön" következtében Kr. e. 5550 körül. A partvidéknek a korábbi mini jégkorszakok alatti klímája alkalmas volt emberi településre, ugyanakkor azt a Fekete-tót övező környező területeké nem. És a Boszporusz átszakadása utáni időben a Fekete-tenger mentén aztán megjelent egyszerre több műveltség is.[1145] Jellemzőjük, hogy már a háziasított búzát és az árpát ekés földműveléssel termelték (fogatoltak), embert formáló edényeket készítettek, ismerték a rézöntés technikáját és alárendelő szemléletük volt: isteneket tiszteltek. *A Kárpát-medencében a Duna–Tisza összefolyás mellé telepedtek*, és hamarosan fölváltották a tőlük északra virágzó Körös–Tisza műveltséget. Vinča a legjelentősebb telephelyük, ahonnan Vinča műveltségnek nevezik őket. Rezet bányásztak.[1146] A JE 8. évezred végén, több mint két évezreddel megelőzve a sumér műveltség megjelenését, rezet öntöttek. A Szegvár–Tűzköves (Szentes) mellett kiásott 7 évezredes szobor vállán rézsarlót lehet látni.[1147]

Ez a műveltség már írt. Írásjeleiket nemcsak a Tatárlakai táblákon,[1148] hanem számtalan cseréptöredéken meg lehetett találni, de nem csak a Kárpát-medencében, hanem a Balkánon is több helyen. Így pl. Thesszalonikiben, a Karanovó műveltségben, majd Erdélyben is több helyen.[1149] Torma Zsófia a XIX. században már ásott ki ehhez a műveltséghez tartozó írásjeleket tartalmazó cseréptöredékeket.[1150] Az írásjelek mintegy kétharmada megtalálható a későbbi ún. Lineáris A írásjelei között, aminek a fele viszont a még későbbi Lineáris B jeleinek felelt meg.[1151] A lineáris A jeleit találjuk meg aztán a ciprusi írásjelek között is.[1152] Az itt megtalált írás nem kereskedelmi, elszámoló jellegű, mint a másfél-két évezreddel később megszületett sumér írás, hanem minden bizonnyal vallási emlékeket rögzítő. A Tatárlakai 3. tábla 13 írásjeléből nyolc megtalálható a székely/magyar rovásírás jelei között.[1153]

[1144] Ryan, William & Pitman, Walter: i. m. 188-201.

[1145] Mellaart, James: i. m. 101, 248-248.

[1146] Rudna Glavánál 25 méter mélyre vezető bánya alján korabeli kerámiát találtak. Lásd: Renfrew, Colin (1973): *Before Civilization. The Radiocarbon Revolution and Prehistoric Europe*. Jonathane Cape, London. 209. https://doi.org/10.1017/S0003598X00054193.

[1147] Ez is azt jelenti, hogy rezet önteniük kellett, mert természetes rézből ilyen eszköz nem készíthető. A szobor vállán lévő rézsarló egy példányát Zaleszentmihályon, régészetileg nem datálható helyen meg is találták. Lásd: Gimbutas, Marija (1982): i. m. 84.

[1148] Forrai Sándor (1994): Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig. Antológia, Lakitelek. 24-26. Gimbutas, Marija (1982): i. m. 88. Rudgley, Richard (1999): *The Lost Civilizations of the Stone Age*. The Free Press, New York. 59. V. ö. Lippai Bertalan (2020): Tatárlaka üzenete. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 35. évf. 1. sz. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_301-322.pdf.

[1149] Gimbutas, Marija (1991): i. m. 310-347. Rudgley, Richard: i. m. 59-70. Ezt az írást találhatták meg legutóbb a boszniai „piramisban" is. Vö. Friedrich Klára, Szakács Gábor (2007): *Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig*. Kiadó: Szakács Gábor, Budapest. https://mek.oszk.hu/05400/05403/.

[1150] Forrai Sándor: i. m. 24-26.

[1151] Rudgley, Richard: i. m. 70.

[1152] A krétai lineáris Á-val való egyezésére lásd Darai Lajos: Révész szerint a Kárpát-medencei őshaza összeegyeztethető a finnugor nyelvészettel. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évfolyam 3. szám (2021). https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_139-158.pdf.

[1153] Forrai Sándor: i. m. 25.

A Kárpát-medencében ekkor három – háromfajta – alapvetően vonaldíszes kerámiát készítő műveltség van jelen.[1154] A Tisza (Vinča) műveltséggel érintkezett nyugaton az alföldi vonalkerámiás műveltség, amely átterjedt a Dunántúlra is. Északon a Bükki műveltséget találjuk, amely embertanilag nem hígult fel a tiszai műveltség emberével,[1155] de nem vette át annak embert formáló kerámiáját sem. Később *kottafejes műveltség néven terjedt át a Kárpátokon*, egészen a Dnyeperig, és *alkotta a kukutyini (cucuteny-i) műveltséget JE 6 évezreddel*.[1156] A földművesség mellett az ércbányászat, a fémöntés és a fémfeldolgozás jellemezte a műveltséget, olyannyira, hogy a tőle délre és keletre élő sztyeppei pásztor műveltségeket is innen látták el rézzel.[1157]

A kottafejes műveltség terjedt aztán tovább Európa nyugati felére, ahol útját faluközösségek és mellérendelő szemlélet, istenek hiánya jelezte. Childe a vonaldíszest öreg-európai, ill. Duna I és Duna II műveltségnek nevezte, és kiemelte békés jellegét, meg azt, hogy más jellegű mezőgazdaságot folytatott, mint a korabeli folyamközi, ill. balkáni műveltségek. A gabonatermelés során kimerült földet itt elhagyták, de előbb betelepítették erdővel, majd amikor az megerősödött, az erdőt fölégették és visszatértek. A hamuval ugyanis visszakerültek a termőföldbe a kilúgozott elemek. Éppen ezért nem a folyamközben megismert tellek jellemzik az itteni településeket, hanem időszakonként odébb költöztek, majd tovább, majd vissza, de nem pontosan ugyanarra a helyre. Virágzása tetőpontján több még a tízezres nagyságot is meghaladó telepe volt, melyekre a városi szervezettség nem volt jellemző: hatalmas faluközösségeket alkottak.[1158]

2. „Szarmata korszaki" kultúrakeveredés és párhuzamai

a) A kurgán műveltség hatása: kettős társadalom

Erre az időre az orosz sztyeppe pásztornépei befogták a lovat és a kőkést emberölésre alkalmas méretben készítették, majd kialakították a harci baltát – kezdetben kőből, később rézből – és a JE 6. évezred közepén megindult délnyugat felé az első kurgán invázió.[1159] Ennek forrása az orosz sztyeppe déli peremén élő halomsíros műveltség volt. Az invázió során a harcibaltások fölégették a balkáni műveltségeket, és megjelent ott is a sztyeppén ekkorra már egyeduralkodó társadalmi tagozódás és annak jele: a gazdag ember sírja a szegény mellett. Különösen gazdagok voltak azok a sírok, amelyek fölé hatalmas dombot – kurgánt – emeltek, ahová a főnököt temették, gyakran udvaroncaival és ágyasaival egyetemben.[1160] Az első kurgán invázió még mindent fölégetett, és pásztor műveltséget vitt a korábbi földművelő helyére.[1161]

Az inváziót követően néhány emberöltővel később azonban újra helyreállt a földművelés, hogy aztán a következő, a második kurgán invázió idején – a JE 5,5 évezreddel, immár az állatokkal vontatott kocsi birtokában – már ne égessék föl azt, hanem rátelepedve, úr és szolga viszonyt teremtve folytassák az alárendelő szemléletű műveltséget. Egyben a letelepedett és a rá-

[1154] Makkay János (1982): *A magyarországi neolitikum kutatásának új eredményei: Az időrend és a népi azonosítás kérdései.* Akadémiai Könyvkiadó, Budapest. 47-67. Kalicz Nándor (1970): *Agyag istenek. A neolitikum és a rézkor emlékei Magyarországon.* Corvina, Budapest. 43.

[1155] Gimbutas, Marija (1991): i. m. 26. Mellaart, James: i. m. 258. szerint hosszúfejű, ovális arcú, vékony és alacsony termetű (163 cm) mediterrán. A helyi cromagnon ismert forrásaként a Lepenski Vir-i átmeneti kőkorszaki lakosságot kell érteni. A Tisza mentén a jégkorszakot követő fölmelegedés idejéről nincsenek sem emberi maradványok, sem szerszámok, eszközök.

[1156] Gimbutas, Marija (1991): i. m. 103. Gimbutas, Marija (1982): i. m. 33-36.

[1157] Gimbutas, Marija (1991): i. m. 361.

[1158] Childe, V. Gordon (1954): *What Happened in History.* Penguin Books, Harmondsworth. 1954. 62.

[1159] Gimbutas, Marija (1991): i. m. 358-359.

[1160] Félreértés ne essék: őket le kellett ölni ahhoz, hogy eltemethessék, tehát itt már emberáldozatról van szó.

[1161] László Gyula (1974): *Vértesszőlőstől Pusztaszerig.* Gondolat, Budapest, 1974. 75.

telepedő társadalom műveltsége ötvöződött, ami a nyelveik ötvöződésével is járhatott: kialakultak a kettős műveltségek.[1162] A kurgán műveltség lovas pásztor népének a forrása az orosz sztyeppe északkeleti területe, a Volga és Káma vidéke volt. A korábbi faluközpontok közösségi házai átalakultak urasági erőddé, ahol már az urak hitének megfelelő formájú kerámia és rézeszközök sorozata készült.

Ám ebben az időszakban jelent meg ezen a területen a bronz is, amihez a környezet bronzával ellentétben a Kárpát-medencében az ötvöző elemként nem arzént – később ónt – használtak, mint máshol, hanem antimont.[1163] Ettől pedig a Kárpát-medence antimon bronzának a minősége olyan jó volt, hogy később még a vaskorszak megérkezését is késleltette, mert a Kr. e. 5. évszázadban ez a bronz még mindig olcsóbb és jobb volt, mint a korabeli vas.[1164]

A második kurgán invázió elsősorban a Kárpátokon belül, a Tisza és a Duna mentén haladt északra, majd nyugatra, de nem hatolt be a dombvidéki műveltségi területekre. Ugyanakkor a Kárpátoktól északra is haladt, és ekkor a Dnyeper keleti oldalától a vonalkerámia műveltsége északra, északkeletre „menekül", és az Urál nyugati területeit foglalja el.[1165] A glottokronológiai eredményekkel összhangban ekkor távozhatott az „ugor" műveltség (vogulok és osztjákok), és a szamojédek a Kelet-európai síkság közepéről az Urál előterébe, majd mögé, és kezdett a nyelve lepusztulni, hogy mára mintegy harminc nyelvjárásban csak töredékeiben tartalmazza mindazt, amit a magyar nyelv még ma is bír.

A harmadik kurgán invázió forrása immár a Kárpát-medence nyugati fele volt. JE 5 évezredtel indult el Somogyvár–Vinkovciból az ún. harangedény műveltség nyugatra, teljessé téve Európa kurganizálását („indoeurópaizálódását").[1166] Ezzel egyidőtől ismert – függetlenül ettől – a már sumér nyelvűnek mondható városias műveltség a Folyamközben. A Kárpátok északkeleti területein – a medencén belül és kívül egyaránt – a vonalkerámiás műveltség szinte érintetlenül tovább élt eddig. Ez több mint három évezredes viszonylag egységes fejlődést jelent. Ennek magva a bükki műveltség volt, aminek a maga korába a Felvidéken, egészen az Alföld pereméig, majd Erdélyben több mint 700 telepe ismeretes.[1167]

Ha egy műveltség ennyi ideig viszonylag folyamatosan fejlődhet, akkor a műveltséghez tartoznia kell egy viszonylag fejlett nyelvnek is. Ha a továbbiakban nem találkozunk olyan eseménynyel, aminek során ez a műveltség kiirtódott volna, akkor a területen élők nyelvében még ma is meg kell találnunk a hosszú ideig fejlett műveltség nyelvét, mint utódnyelvet.[1168]

A harmadik kurgán invázió most sem érintette az Észak-kelet Kárpátok környezetét. Sőt, az egységes sírokat, azaz a gazdagok sírjának a hiányát egészen a Kr. e. VII. századig megfigyelhetjük, elsősorban Erdélyben.[1169] Ekkorra pedig a kimmerekkel is találkozhattunk már, akiknek a vezértörzse erre a területre telepedett be, amikor a szkíták Kr. e. 700 körül elüldözték őket a sztyeppei területükről.[1170]

[1162] Gimbutas, Marija (1982): i. m. 34. Marija Gimbutas (1991): 385. Sherrat, Andrew (1998): The Transformation of Early Agrarian Europe: The later Neolithic and Copper Ages 4500-2500 BC. In: Cunliffe, Barry (szerk.): *Prehistoric Europe. An Illustrated History.* Oxford University Press, Oxford. 169.

[1163] Bárczy Zoltán (1999): Újabb adatok a Kárpát-medence bronzkori kohászatáról. Turán XXIX (Új II): 10-16.

[1164] Bárczy Zoltán: i. m. 11.

[1165] Sherrat, Andrew: i. m. 169.

[1166] Gimbutas, Marija (1991): i. m. 392-393. Renfrew, Colin (1987): Archaeology and Language: The Puzzle of Indo-European Origins. Jonathan Cape, London. 86-93. László Gyula (1974): i. m. 94.

[1167] Gimbutas, Marija (1991): i. m. 43.

[1168] Különösen így van ez, mikor a nyelv mellé saját írás is társul, amint ebben az esetben valójában történt. Lásd: Lippai Bertalan (2020): Rovásírás hatása a nyelvre. Acta Historica Hungarica Turiciensia 35. évf. 1. szám. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_323-439.pdf

[1169] László Gyula (1974): i. m. 82. Taylor, Thimoty (1998): Thracians, Scythians, and Dacians. *Prehistoric Europe. An Illustrated History.* Szerk. Barry Cunliffe. Oxford University Press, Oxford. 378.

[1170] Taylor, Thimoty: i. m. 380.

Nem olyan fajta kereskedelemmel találkozunk itt, mint amilyet a Folyamközben folytattak! Az erdélyi területeken ekkoriban terjedt el a temetkezéseknél a csónakos temetkezési mód két madárral a csónak két orrában. A madár pedig lélekszimbólum.

A vaskorszak küszöbére érkeztünk. A Kárpát-medencében azonban nem ez az időszak az, amikor legelőször már vasat önthettek. A Tátra térségében a JE. 4. évezred elejéről ismert vaskohó.[1171] Ennél sokkal korábbról ismert olyan kemence, amelyik hőmérséklete már 1600 °C fölött lehetett, ami a vas olvasztásához kell. Korábban még a vastárgyakat szivacsos vasból kalapálással készítették el, mert a fémfeldolgozó, fémöntő műhelyek nem voltak képesek a vas olvadáspontjára fölmelegíteni a reakciós elegyet, és a vas szivacsos formában redukálódott az érceiből. A Kárpát-medencében mégsem terjedt el ekkor a vasolvasztás, mert a vaseszközök önmagukban alkalmatlanok voltak, pl. fegyverként mindaddig, amíg az acélt föl nem találták. S a Kárpát-medence bronza pedig annyira jó minőségű volt, hogy egyszerűen nem volt még szükség a vasra.

Ebben az időszakban a Dunántúlon már az urnasíros műveltséggel találkozunk. Ez a műveltség hatott a későbbi etruszk területen lévő Villanova műveltségre, ahová ugyanakkor Erdélyből szállítanak rezet.[1172] Érdekes, hogy nemcsak a fémet szállították, hanem vele együtt ment a mester és a családja is, ott dolgozta fel a fémet, majd visszament eredeti telephelyére.

b) A „szkíták és szarmaták" megjelenése, szerepe

A „szkíta időkben" a Kárpátok észak-keleti környezetében nyugalmat találunk. Ugyan föltehető, hogy a szkíták „hatalma" átmenetileg kiterjedt erre a területre is, de a műveltséget illetően semmiféle drasztikus átalakulást nem lehet kimutatni. Hérodotosz maga is írta, hogy a szkíták nem egységesek, számtalan velük együttműködő, esetleg nekik adózó törzs tartozik alájuk, akiket egyaránt szkítáknak neveznek,[1173] de ezek akár meg is tagadhatják a szkíták katonai támogatását – mint ahogy ez Dáriusz hadjáratakor megtörtént.[1174] A szkíták sztyeppei uralma a Kr. e. 3. században megroppant, és a szarmaták elől részben Iránba vonultak, ahol megalapították a médek birodalmát,[1175] míg másik részük a Kárpátokon belülre telepedett, ahol a helyi lakosságban feloldódtak.[1176]

A Kárpát-medencei magyarság közvetlen turáni eredetét cáfolja, hogy a jégkorszak felmelegedését követő időkben az Aral-tótól délre nem sztyeppe volt, ott letelepedettek éltek, de erős pásztorság mellett.[1177] A későbbi Khorezm állam eredete jégkorszaki népességre vezethető viszsza, de az északról és délről jövő nyomás hatására az őslakos népesség a Kr. e. 3. évezred végétől keletnek mozog. A keletnek mozgók meg aztán majd az északi sztyeppére adnak nyomást és ott a mozgás iránya nyugati. De ez csak Kr. e. 1000 körül lesz komolyabb, aztán fokozódik egészen a Kr. e. 500-as évekig. Később már csak átszáguldanak rajta a mongol–tatár lovasok, de azok is északon, nem pedig a Káspi-tengertől délre.

Akik a Káspi-tótól délre mennek, azok aztán Levantin felé veszik útjukat, nem mennek fel északra. Sztyeppe van még Irán északkeleti részén is és vékony sávban a nagy hegyektől északnyugatra is, de az jelentéktelen – bár lassabb pásztorvonuláshoz elegendő. A lényeg az, hogy nagyobb tömegben – törzsi, vagy nagyobb keretben, azaz kocsikkal, asszonyokkal s nemcsak lóháton katonaként – a déli útvonal nehezen járható. Főként nincs kapcsolat a Kaukázustól

[1171] Taylor, Thimoty: i. m. 377-378.
[1172] Bárczi Zoltán: i. m. 11.
[1173] Újabban Kárpát-medencén belüli tevékenységük, sőt a nevük is elkülönülni látszik a „klasszikus szkítaságtól". Lásd erről: Fábián 2021..
[1174] Herodotos (1972): The Histories 4:87. Penguin, Harmondsworth & New York. 243. Taylor, Thimoty: i. m. 381.
[1175] Ascherson, Neal (1996): Black Sea. Vintage, London. 223-224.
[1176] László Gyula (1974): i. m. 103.
[1177] Mellaart, James: i. m. 208-210.

északra elterülő részek és az iráni fennsík között, mert itt csak lovas katonák tudnak közlekedni – ahogy „a szkíták" is katonaként törtek oda be, és viszont: később arabok is csak katona csapatokat vezettek át ott – lóháton. Kínában is vannak sztyeppei területek, de azokra nem mehettek be – pedig akartak – a lovas nagyállattenyésztők, mert ott kínaiak gyakorolták a hatalmat. A későbbiek – a turkok – már a Kaukázus hágóit is használták délre törésükben, ahogy ezt korábban „a szkíták" is megtették. De akkor a Kaspi-tó nyugati szélén is levonulhattak – de azok csak lóháton ügetők voltak. A korábbiak – akik kocsikkal közlekedtek – ezeket az utakat általában nem használhatták, ezért, hogy délre kerüljenek nagyobb tömegben, az Aral- és a Káspi-tó közötti arid területen kellett átvonulniuk.

Érdekesség, hogy „a szkíták" egyenes utódai az alánok leszármazottai, az oszétek,[1178] és ők, a kardot istenítők, a kovácsot is istenítették. Ugyanakkor tudnunk kell, hogy a sztyeppén – különösen annak déli területein – általában nincs fa, melyből a kovácsoláshoz feltétlenül szükséges faszenet készítsenek. Ez lehetett a szkíták korlátja is: nem volt korlátlan mennyiségű nyílhegyük! És ugyanezért azokat, akiktől beszerezték, isteníthették, azaz fémműves elődeinket is, s ami lényegesebb számunkra, hogy szerepkörükben meghagyták. Mert az isteni szimbólum kard imádata tehát a sztyeppei kultúrákban igen mélyen gyökerezik.[1179]

A kardimádat Sulimirski szerint az iráni nyelvű pusztai népeknél egészen szokványos. Ennek igazolására Hérodotoszt idézi, miszerint az észak-pontuszi tartomány szkítáinál a vaskardot, a 'szkimitárt' a hadisten, a szkíta Árész[1180] képmásának tekintették. Claudius Marius Victor 5. századi marseilles-i rétor is Alethia[1181] című művében az alánok „primitív" vallásáról mondja, hogy a korabeli alánok áldozatokat mutattak be őseik tiszteletére, és a kard az ősi alánok vallásában is központi helyen állott. Sőt a kard sokkal több ajándékot kívánt, mint más istenségek. Arésznak hadifoglyokat is áldoztak.[1182] Bachrach a kardkultuszt még a nem indoeurópai hunoknál is kimutatja, mivel azt átvehették alán és szarmata szomszédjaiktól.[1183] A kardkultusz aztán az 5–6. század során Nyugat-Európába telepedő alánokkal megérkezett nyugatra is. E kereszténység előtti alán–szarmata vallás a csupasz kardot, ill. az általa képviselt természetfölötti erőt

[1178] Littleton, Scott L. & Malcor, Linda A. (2005): Szkítiától Camelotig. Az Arthur királyról, a Kerekasztal Lovagjairól és a Szent Grálról szóló legendák eredetének radikális újraértelmezése. Szkíta Szarvas Könyvkiadó, Nyíregyháza. Lásd: Az Arthurról, Lancelotról és Batrazról szóló legendák feltételezett kialakulási menete szerint az északkelet iráni alaptípus három alakban, illetve időben fejődött tovább: a szkítáknál, a jazigoknál (szarmatáknál) és az alánoknál. A szkítáknál a 'szkíta Árészig', a jazigoknál Arthurig, és az alánoknál két, nyugati és keleti részre oszlott. A galliai alánoknál jelent meg Lancelot, és az oszéteknél Batraz. Uo. 32. „A középkori Arthur-legendák az időszámításunk előtti első évezredben az ősi Szkítiában virágzó epikus hagyományban gyökereznek… Batraznak, az oszét hősök, a nártok vezérének Arthurhoz hasonlóan varázserejű kardja van." Uo. 27. Vö. Dirr, Adolf (1925): Caucasian Folk Tales. Dutton, New York. Dumézil, Georges (1930): Légendes sur les Nartes. Librairie Ancienne Honoré Champion, Paris. Dumézi1, Georges (1965): Le livre des héros. Gallimard, Paris.

[1179] Hérodotosz: i. m. 4.59. 290-291.

[1180] Sulimirski, Tadeusz (1873): The Sarmatians. McGraw-Hill, New York. 1970. 36. Hérodotosz: i. m. 4.62. 190.

[1181] Lásd: Cladius Marius Victor (1888): Claudii Marii Victoris oratoris Massiliensis Alethia. In: Schenkl, Carl (szerk.): Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 16. F. Tempsky, Vindebonae, Pragae, Lipsiae. I. 335-498, II. 189-200. Bachrach, Bernard S. (1973): A History of the Alans in the West. University of Minnesota Press, Minneapolis. 31-32. Courcelle, Pierre (1948): Histoire littéraire des grandes invasions germaniques. Hachette, Paris. 221. Werner, Joachim (1956): Beitrage zur Archologie des Attila-Reiches. Munich. 16. pedig a marseilles-i alán temetkezések bizonyítékairól ír.

[1182] Az emberáldozat másféle rendben történt, mint az állatáldozat: minden századik férfi fogoly fejére bort öntöttek, nyakát tál fölött elvágták, a tálat vérrel a halomra tették, s a kardot vérrel öntözték. Ez a gyakorlat hatással lehetett a legendákra, ahonnét a vérrel telt Szent Grál edény, ill. kehely történetei kifejlődtek. Vö. Littleton, Scott L. & Malcor, Linda A.: i. m. 8. és 9. fejezetet.

[1183] Bachrach, Bernard S.: i. m. 111. szoros tagolásában az egyes mesék sokkal inkább a három nemzetség lakóhelye szerint oszlanak el (földműves, állattenyésztő és harcos).

központi helyre tette.[1184] Sőt, itt már csak az a harcos sajátíthatja el tökéletesen hivatása művészetét, aki képes kardot kovácsolni magának. S jóllehet a kőbe zárt kard motívumának e vetülete a keresztény kort megelőző időkből való, nem jellegzetesen alán–szarmata eredetű. A széles körben elterjedt észak-európai kovácsszimbolika megnyilvánulása inkább.[1185] Valószínűsíthető, hogy az alánoknál és a szarmatáknál is ugyanez a hagyomány élt. S ez mind a széles körben elterjedt észak-európai kovácsszimbolika megnyilvánulása. S ahogy a kőbe zárt kard történetét – a hadistent földbe szúrt karddal tisztelő – galliai alánok vallása átalakította, ugyanúgy a Grál legendák kialakulását a varázskupáról szóló történetek hatásának tekinthetjük.[1186]

A fentiek azonban a magyar népi történetekből, regékből, mesékből, népművészeti alkotásokból hiányoznak, jóllehet, a későbbi időkben a krónikáink alapján ezek jó eséllyel meggyökerezhettek volna a magyar népi kultúrában.

Ekkor ritkul meg a Kárpátokról keletre ismert Przeworsk műveltség, és későbbi ikertestvére, a Cjernjakov műveltség.[1187] E két műveltség emberei – bár hátrahagytak katonasírokat is, lovaskatonákat rejtve – zömmel közepesen gazdag emberek egalitárius telepeit alkották. Mozaikszerűen, hihetetlen változatosságot mutattak fel, ezért a kutatók képtelenek egységes nép alá rendelni őket. Ellenben mindezen sajátságok megfelelnek a mellérendelő társadalomnak, amely a magyarságot jellemzi. Telepeik voltak a Tiszától keletre a Dnyeszterig, az Al-Dunától északra az Odera és a Visztula völgyéig. Véglegesen az V. század elején, a hun időkben tűnik el ez a műveltség innen – és költözik el, vagy inkább átalakul mássá.[1188]

S ha folytatjuk a Kárpát-medence keleti területei régészeti anyaga időbeli feldolgozását, azt látjuk, hogy az írott történelmi időkben sem kerül ez a terület elnyomó hatalom igája alá. A kimmerek vezértörzse hatalmuk vesztésekor ide érkezik és beolvad.[1189] Ugyanez látszik a szkítáknál néhány évszázad múltán.[1190] A kelták megjelentek ugyan a terület nyugati részén, de jelenlétük

---

[1184] A kardot itt már nem földbe szúrva ábrázolták, hanem kőbe zárva. A kard egyfajta világtengely (axis mundi), szent, központ, ahonnan a törzs származik. A szent kardot a kőből kihúzó aktus a harcost elválaszthatatlanul összefűzi a szent kiindulóponttal. Egyúttal felruházza a fegyver természetfeletti erejével és teljes jogú harcossá teszi. S aztán a kőbezárt kard a legtöbb nyugati, azaz arthuri szövegben módosul, mert a kard kovácsüllőből áll ki, és az üllő van kőbe ágyazva. Lásd Cowen, James (1969): The Elements of the Aboriginal Tradition. Element Books, Shaftsbury. 1969. I. 16. Kivételként az Arthour és Merlin című jelenetben üllőről nincs szó, hanem „a földön nagy kő hevert", melyből „egy szép míves kard kiállt." Lásd: uo. II. 27-29. Vö. Weston, Jessie L. (1910): Chief Middle English Poets. Houghton Miillin, Boston. 119. Az üllő szerepét Udo Strutynski azzal magyarázza, hogy a Nibelung-énekben Siegfridet egy Mime nevű isteni kovács beavatja a fémmegmunkálás titkaiba, mely tudás révén a hős úgy jut a varázskard birtokába, hogy maga készíti el a fegyverét, amivel azt is igazolja, hogy már igazi harcos. Megjavítja a kardot, melyet apja, Siegmund húzott ki egy fából, miután a kardot Odin lándzsája kettétörte. Lásd: Davitson, H. R. Ellis (1964): Gods and Myths of Northern Europe. Penguin, Harmondsworth & New York, 49. Az Arthur legendakörből Perceval kardját és a törött Excaliburt a Tó Hölgye cseréli ki Arthurnak.

[1185] E szimbólumrendszer jelenik meg a *Kalevalában* Wayland kovács történetében, és egyéb olyan regékben, ahol isteni vagy félisteni kovácsok őrzik az ércet fémmé alakító mágikus tudományt, s annak művészetét, hogy a harcosok miként alkalmazhatják e tudást a gyakorlatban. Így például Arthur kihúzza a kardot az üllőből, s Perceval szinte „újrakovácsolja" a Grál-kard törött darabjait, amikor összeilleszti őket. A kovácsmesterség jelképéből kovácsolja meg a saját kardját, és Siegfriedhez hasonló jártasságot mutat a mesterségben.

[1186] Az alán hitben a kupához és egyben a hordozó nárt-családhoz kötődő fő istenség a Napisten. A kupa az Alagáta-nemzetségről, az uralkodói szereppel felruházott nárt-családról a Borata családra, a marhapásztor nemzetségre szállt. Lásd: Littleton, Scott L. & Malcor, Linda A.: i. m. 517. Az utóbbi nemzetséghez társuló isten a tűzhely és a víz istensége, őket a nárt mondákban Szatana, ill. Batraz/Don Bettir képviseli. Lásd: Abaev, V. I. (1960): The Prechristian Religion of the Alans. Oriental Literature, Moscow. 12-14. Dumézil megjegyzi, hogy noha a nártoknál a hadistenhez az Ahszartaghta család, vagyis a második szerepkör nemzetsége kötődik, a többi nemzetség csöppet sem kevésbé harcias. Lásd: Dumézil, Georges (1930): i. m. 19.

[1187] Todd, Malcolm (1998): Barbarian Europe, AD 300-700. In: Cunliffe, Barry (szerk.): Prehistoric Europe. An Illustrated History. Oxford University Press, Oxford. 452.

[1188] Uo.

[1189] Taylor, Thimoty: i. m. 380-381.

[1190] László Gyula (1974): u. m. 103, 107.

nem feltétlenül uralmi jellegű, és a rómaiak elleni harcuk vereségét követően ugyancsak a terület észak-keleti részére menekültek és ott beolvadtak.[1191]

A sztyeppén a szkítákat a szarmaták és a dákok követték, és jelenlétük a Kárpát-medencében hangsúlyosabb. Az ő hatásuk már annyiban jelentkezett, hogy megszűnt a sírok egyformasága Erdélyben,[1192] de a népesség átalakulásáról még ekkor sincs hírünk. Ekkor Erdély a dákok érdekeltségi területévé vált, de nem alakult ki ekkor sem igazi dák uralom. Ugyanakkor Josephus Flavius úgy értesült, hogy ezen a területen egyistenhit uralkodott, amit sokkal inkább úgy értelmezhetünk, hogy itt nem volt többistenhit.

Ezenközben nyugatról a kelták látogattak a Dunántúlra, majd a műveltségük (a halott hamvasztása) fokozatosan elterjedt a keleti területeken is, de a népesség átalakulása még ekkor sem figyelhető meg. A népességben a bükki kultúra utódnépe, a cromagnon B még mindig meghatározó mértékben megtalálható. A vaskohászat azonban erőre kapott már ebben az időszakban. De a vaskohók itt sem olyan hatalmas üstök, mint amiket ma használnak, hanem a faszénégető kemencékhez hasonlítottak, mint amilyen maradványát, pl. Jósvafő határában még nemrég is lehetett találni.[1193]

A rómaiak sem kívánták átlépni a Dunát, nem kívánták kiterjeszteni hatalmukat a keleti területekre, jóllehet, a Fekete-tengerhez vezető szárazföldi út biztosításában érdekeltek voltak, és erre lépéseket is tettek. A rómaiak a Kr. u. első században kiszorították a keltákat, akiknek utolsó csoportja az északi Felvidékre költözött, és az ottani népességbe beolvadt.[1194] A rómaiak átalakították a Dunántúl műveltségét, de ők sem okoztak komoly mértékű lakosságcserét. Ugyan a hatalmukat átmenetileg kiterjesztették az erdélyi terület déli részére, de ez az uralom nagyon rövid idejű volt. Az ide telepített katonai erő idegen, például szíriai volt, ezért az utódnyelvként nem a latinnal analóg románt, hanem valamilyen arab nyelvet várhatnánk. A románok nyelve ezért innen nem eredeztethető.[1195]

A letelepedett lakosságba való beolvadást onnan tudhatjuk, hogy azok érkezését követően a műveltségi jegyek alapvetően nem változtak meg, a műveltségek nem ötvöződtek, ahogy azt a Kárpátokon kívüli területeken a kurgán hódítások alkalmával tapasztalhattuk.

Mindezekből arra következtethetünk, hogy a genetikai jegyek eddig az időig a számos betelepülés ellenére sem nagyon módosulhattak, hiszen a betelepülők számaránya töredéke lehetett az eredeti lakosságénak. Ezen a területen tehát a lakosság zömében eredeti, a jégkorszak utáni embertani jegyeit megőrizhette. Ha ez a jegy az Eu18 (M173) és Eu19 (M17) génjelzőket mutatta fel, akkor ezek a génjelzők ebben az időszakban továbbra is itt jellemző mértékben megmaradhattak.[1196]

A rómaiak végül is mai időszámításunk kezdete környékén kerültek csak be a területre, majd itt találkoztak a szarmatákkal, akik mellett keletről – föltehetően a Kárpátok külső pereméről – megindult egy helyhez kötött földművelő társadalom betelepülése. A szarmata jelenlét régészeti leletekben elhanyagolható mértékű. A rómaiak idején kezdődött meg tehát a Kárpátokon kívülről való tömegesnek tekinthető betelepedés, és *szarmata törzsnek vélték a régészek azokat, akik Kr.*

[1191] Szabó (1971), 17.
[1192] Taylor, Thimoty: i. m. 201, 378
[1193] Cser Ferenc: i. m. 5
[1194] Szabó Miklós (1971): A kelták nyomában Magyarországon. Corvina Kiadó, Budapest. 17.
[1195] Vö. Darai Lajos (2019): Cui prodest? Miért szervetlen Erdély román állami fennhatóság alá erőszakolása? Acta Historica Hungarica Turiciensia 34. évf. 2. sz.
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_02_211-312.pdf.
[1196] Vö. Cser Ferenc, Darai Lajos (2005): Magyar folytonosság a Kárpát-medencében, avagy kőkori eredetünk és a sejti tulajdonság-örökítő kutatás. Fríg Kiadó, 2005.

u. 270 körül az Alföld északi peremére telepedtek be, holott sírmellékleteik között nem volt fegyver. Olyan szarmata törzset még más régész nem talált, amelyiknek a sírjaiban ne lett volna fegyver. Ezekében nem volt.[1197] A szarmatákat az általuk felfegyverzett őslakosok a végén leverték.

Ekkor északról megindult a germán törzsek délre telepedése, és a Kárpátokon belülre előbb a vandálok, majd 400 körül a hunok elől menekülő ostrogótok települtek be a dunántúli sztyeppei jellegű területekre. Őket aztán a keletről beáramló hunok tovább kergették (Kr. u. 405). A hun betelepülés is csak a sztyeppei területeket érintette, ott sem százezres, hanem csak néhány tízezres tömeget, miközben a Medence lakossága több százezres lehetett, mely zömmel a nem sztyeppei, domb- és hegyvidéki löszös, földművelésre alkalmas területen élt. Az ostrogótok távozását követően folytatódott a lakosság betelepedése a Dunántúlra. A hunok összeomlását követően (456-458) érkeztek a langobárdok (500), akiket aztán az avarok tessékeltek ki (Kr. u. 558), ill. olvasztottak magukba.

Mindezen időkben a Kárpátok északi és a keleti peremén nem tapasztalható népességváltozás, műveltségváltás. A bükki műveltség lakosságát még mindig itt érezhetjük, ezért a nyelvének erre az időre még itt föllelhetőnek kell lennie.[1198] Az egyetlen komolyabb mértékű változást az jelenti, amikor 670 körül az ún. griffes–indás nép áramlik be a Kárpát-medencén belülre, és telepszik le a földművelésre alkalmas területeken az eddigi itt élő őslakosság közötti helyeket kitöltve.[1199] Eredetüket a Volgához teszi László Gyula, ám megjegyzésre méltó, hogy a griffes–indás műveltség népére semmi olyasmi nem jellemző, ami a korabeli Volga-menti népességet meghatározta.[1200] Így pl. nem találjuk meg náluk azokat az edényeket sem, ami a Volga mellett települőket a környezetüktől megkülönböztette. A griffes–indás jelzőt a sírmellékleteken talált hímzés alapján kapták. Ez azt jelenti, hogy a műveltség felfogása nagymértékben egyezett a későbbi magyarságéval: nem azokat a jelképeket hímezték az eszközeikre, ruháikra, amik a sztyeppei nagyállattenyésztőket jellemezte, hanem olyanokat, amiket a letelepedett, a földműves ember használt. László Gyula bennük látja a magyarság első hullámát. Ez el is fogadható, csak azzal a megszorítással, hogy nem a Volga mellől, hanem esetleg éppen csak a Kárpátok szomszédságából indultak és telepedtek a Kárpát-medencén belülre, de a korábban már itt élő magyarok mellé.

Az avarokat Kr. u. 800 körül nyugatról a frankok verték le, keletről pedig a turk törzs, a bolgár terjesztette ki hatalmát a Kárpátokon belülre (Kr. u. 803).[1201] Ekkoriban jelentkezik a híre annak a katona csapatnak, akik később Árpád „honfoglalóiként" a Kárpát-medencében főszerepet vívnak ki magunknak 895-től. A hivatalosan tanított elképzelések szerint Árpád népe hét törzs szövetségében, több százezres népességet jelentett, s lovas nagyállattenyésztők voltak, de furcsa módon a Kárpát-medencébe településüket követően földművelő mezőgazdaságra tértek át a nem sztyeppei területeken.[1202]

Továbbá különös módon közös temetőket használtak a Medencében lakókkal, akik számát a hivatalosan tanított felfogás képviselői csupán néhány tízezerre becsülik,[1203] és akiket elsősorban szláv töredékeknek vélnek. Erre Anonymus Gestájában olvasható *sclau* latin szóból következtetnek. Ámde ama szó akkori jelentése kizárólagosan szolga, fogoly,[1204] és nem szláv nyelvű,

---

[1197] László Gyula (1974): i. m. 156-157.

[1198] Cser Ferenc (2000): Gyökerek. *Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról*. Szerzői kiadás, Melbourne. 161.

[1199] László Gyula (1974): i. m. 207. László Gyula (1967): *Hunor és Magor nyomában*. Gondolat, Budapest. 51.

[1200] László Gyula (1974): i. m. 219.

[1201] Dümmerth Dezső (1977): *Az Árpádok nyomában*. Panoráma, Budapest. 510.

[1202] Vö. Cser Ferenc, Darai Lajos (2015): A mellérendelő magyar társadalom kialakulása. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0153-0297.pdf.

[1203] Glatz Ferenc (1996): *Magyarok Krónikája*. Officina Nova, Budapest. 8-9.

[1204] Du Cange, Dominu (1954): *Glossarium Mediae et Intimae Latinitatis*. Tomus Septimus. (Az 1883-1887-es kötetek változatlan utánnyomása.) Akademische Druck, Graz. 357.

merthogy Anonymus felsorolja a Kárpát-medencén kívül élő szerbeket, horvátokat, lengyeleket, ukránokat az akkor ismert saját nevükön.

Vita van arról is, hogy kik is voltak Árpád úgynevezett honfoglalói. A krónikáink szerint hun utódok, s Árpádot Attila családjából eredeztették. Erre vonatkozó adatok valójában vannak is.[1205] Krónikáink azonban nem említenek törzseket, sem törzsi vezetőket, hanem csak kapitányokról, seregparancsnokokról írnak. A hét kapitánynak egyenként háromezernyi hadereje volt, s ez a turk törzsi szervezetek alapján[1206] valóban csak egyetlen törzset jelent.

A föltételezett törzsnevekkel meg az a helyzet, hogy megfelelnek a turk hadrend csapatneveinek. Így nem feltétlen jelenti azt, hogy két helyen azonos nép, vagy törzs élt volna, ha Árpád ún. törzsnevei megjelennek, mert a hadrend szerinti nevek a különböző türk törzsek telepeit is egyazon névvel illethetik.[1207]

Adatok vannak arról, hogy Álmos és katonái a IX. század első felében nyugat felé terjesztették hatalmukat, és ellenőrzésük alá vették a Dnyeper menti településeket.[1208] Kijevben megszervezték a kardkovácsoló ipart, és ott találkoztak a Kárpát-medence bizonyos lakosságát képviselő küldöttekkel, akik kérésére telepedtek át aztán a Kárpát-medencének elődeik által uralt részébe.[1209]

Az ún. vérszerződés uralkodó nemesség és letelepedett népesség közötti szerződésnek fogható fel. A „honfoglalás" során Árpád katonanépe elsősorban a legeltethető területekre telepedett be, a hegy- és dombvidéket viszont ellenőrzése alá vette. Anonymus a Gestájában utal is Bors vezérre,[1210] akiről a helyi lakosok várat neveztek el (Borsod), és megjegyzi, hogy a –d képző azok nyelvén kicsit jelent.[1211] Ezek szerint sem éltek szláv töredékek a Medencén belül, minthogy azok egyikének a nyelvén sem jelent a –d képző kicsit. A magyar nyelvében ellenben igen.

A „honfoglalás" Krónikás története szerint akkoriban a Dnyeper és a Kárpátok között hét kunkapitány is élt a népével, és ők is betelepedtek a Medencén belülre. Folytatódott tehát az, ami a szarmata időben a jazigok által elkezdődött, majd az avar korszak alatt a griffes–indás népességgel is folytatódott: a Kárpátok külső peremén élő, hajdani kukutyini (cucuteny-i) műveltség maradványa a medencén belülre költözött. Ezért megállapítható, hogy a Kárpát-medence domb-

[1205] Dümmerth Dezső: i. m. 40, 76-77.

[1206] Padányi Viktor (1989): Dentu-Magyaria. Turul, Veszprém. 23-24.

[1207] A vezéri csapatok elnevezésére, elhelyezkedésére vonatkozóan több forrást és beszámolót ismerünk. Bíborbanszületett Konstantin A birodalom kormányzásáról című művében így idézi Vérbulcsút (aki Padányi szerint Árpád unokája): „Első a kabaroknak a kazároktól elszakadt törzse, második a Nyékié, harmadik a Megyerié, negyedik a Kürtügyarmatué, ötödik a Tarjáné, hatodik Jeneh, hetedik Kéri, nyolcadik Keszi." Lásd: László Gyula (1967): 90. A törzsnevek türk nyelven értelmezett jelentése pedig ez: „Nyék = sövény, védőtörzs; Megyer = főhely, központi hely (vezértörzs); Kürt = elővéd és Gyarmat = hátvéd (vezértörzshöz tartoznak), Jenő = Gyenő = oldalvéd, Kér = hátsó, utolsó; Keszi = maradék, töredék." Lásd: Hosszú vándorút. A hét törzs nevének az eredete. Honfoglalás CD. Itt a Tarján név megfejtése nem szerepel, csak az, hogy Levéd, a Megyer törzs vezére nem vállalja a kazároktól a fővezéri megbízást, és a Tarján törzs vezérét, Álmost, ill. fiát, Árpádot javasolja. Pap Gábor szerint Tarján jelentése kovács. Ugyanő a nomád karaván szervezettsége alapján az egyes „törzsekhez" a következő szerepkört rendeli: Nyék = elővéd, Keszi = hátvéd, Kéri = oldal véd. Nyék = nyugati határ, Kéri = északi határ, Keszi (Gyula) keleti határ, Jenő = déli határ. Lásd: Pap Gábor (1996): Hazatalálás. Püski, Budapest. 122. Padányi is hasonlóan gondolja: Letelepedéskor a nyugati határ déli szakaszára kerül a Nyék, északi szakaszára kerül a Kéri. Az északi határt a kún (avar) csatlakozottak védik, a keletit meg a Keszi, a „gyula törzse". Csak a déli határra kerül szabír törzs (Jenő), az is csak azért, mert oda nem jutott „csatlakozott". Lásd: Padányi Viktor: i. m. 347.

[1208] Padányi Viktor: i. m. 317-318.

[1209] Uo. 353

[1210] Anonymus (1877): *Gesta Hungarorum*. 16. fejezet. Magyar Helikon, Budapest. 96.

[1211] Anonymus maga mondja tehát, hogy a -d kicsit jelent, de ha a -d képző a valamiben bővelkedőt is jelenti, akkor a Borsos későbbi alakot kapjuk, ami még mindig alátámasztja a magyarnyelvű őslakosság tézisét. Vö. a Buzád és Buzás névvel, ahol már csak az utóbbi használatos. Kiss Dénes is elismeri, hogy a –d lehet a magyar nyelvben sajátosan kicsinyítő. Lásd: Kiss Dénes (2004): Bábel után. Esszék, tanulmányok a magyar nyelvről. Püski, Budapest. 319-320. https://maghon.weebly.com/uploads/2/0/0/3/20035969/kiss_denes_-_babel_utan.pdf.

és hegyvidékén élőkkel egyetemben ők alkották a magyar nyelvű és magyar műveltségű népességet.[1212]

Láthattuk, hogy a Kárpátok keleti oldalán több évezredig virágzott egy földműves és fémfeldolgozó műveltség, amelynek szemléletére az egalitáriusság és nem az alárendelés volt a jellemző. Az ilyen hosszú ideig élő műveltséghez mindenképpen tartozik egy utódnyelv. Minthogy azt is láthattuk, hogy ennek a műveltségnek és emberének az utódait mindvégig megtaláljuk a Kárpát-medencén belül, ezért a „honfoglaláskor" adott népek egyikének a nyelvét kell hozzájuk rendelnünk. A Kárpát-medencébe a műveltség virágzását követően betelepülő törzsek, népek nyelve zömmel a türk nyelvek közé sorolható, ezért elsősorban türk nyelvet kellene itt megtalálnunk. Ezzel szemben *a Kárpát-medencén belül élők* kis részben szláv, vagy germán, ám *zömében magyar nyelven beszélnek*.

Beláthatjuk, hogy a magyar nyelv fejlettsége, hangzó- és szókészlete, nyelvtana mind-mind hosszú ideig letelepedett, zárt, nagy sűrűségben élő időszakot igényel. Ezt a hivatalosan tanított „finnugor" vagy a „turáni" származási elképzelések képtelenek biztosítani. Egyszerűen azok szerint érthetetlen nyelvünk tömörsége, szavainak ősi jellege, a magánhangzó harmóniája, a ragozás következetessége és a szóképzés hihetetlen hajlékonysága. Ellenben logikusan összetartozónak foghatjuk fel a két jelenséget, azaz kijelenthetjük, hogy *a magyar nyelv és a magyar nyelvet beszélők az utódai ennek a hosszú ideig békésen fejlődő műveltségnek. Ezzel összhangban van a magyarság mellérendelő kulturális szemlélete, népi ábrázoló művészete, valamint népdal-, népmese- és regekincse, de embertani összetétele és genetikai jellemzői is*.[1213]

Eredményként – a valóság felszabadításával – rendeződik az immár több mint harmadfélszáz éve tévúton indult és folyó vita a türk és a finnugor származtatásunk között. Eszerint a finn népnek a későbbi skandináv túlnyomó hatás mellett voltak olyan rénszarvas vadász elődei, akik a Kárpát-medencéből távoztak északra a rénszarvasokkal együtt az utolsó jégkorszak felmelegedésekor, aminek igen régi idejét a glottokronológia is megerősíti a gyér nyelvi rokonság miatt. Valamint a szalagdíszes kerámia földműves népe a Dnyeperig megtalálható lösztalajra telepedett, akikből alávetettként a késői szlávok lettek, és a hódítás elől északkeletre távozókból és műveltségi hatásukból alakult a többi finnugornak mondott nép. Az ázsiai „hunokkal", turkokkal való kapcsolatunk pedig tudományos cáfolat alá került.[1214]

Mindezek nyomán világos, hogy a korai magyar történelem éppen annyira bonyolultan szerteágazó, mint az egyetemes őstörténet, éppen úgy nem köthető egyetlen népcsoporthoz, mint a többi népé se. Annyi különbség mégis van, hogy mi a Kárpát-medencéhez tudjuk kötni elődeink életútját a messzi őskőkorig vissza, ahol pedig minden más, máshonnan érkezett embertani és műveltségi jellegzetesség megkülönböztethető és ezért meg is kell különböztetnünk az eredeti és túlnyomó itteni jellegzetességtől. Ehhez azonban figyelembe kell venni az egymásután következő időrétegekben a helyi népkohó egyre megváltozott állapotát, mint befogadási kiindulópontot a további külső hatásokhoz. Mert hatás volt rengeteg, aminek eddig tudósaink nem annyira itteni megvalósulását, hanem a sokszor inkább csupán feltételezett eredeti helyszínén talált jellegzetességeit kutatták. Miközben jól kirajzolódik, hogy a bejövők sora nem alapvetően tudta megváltoztatni a Medence-béliek erőteljes – mert sikeres – eredeti jellegét, mert mindig kis arányt jelentett. Ugyanakkor az ellenkező irányt, a Kárpát-medencéből kiáradó hatást is nyomon kell követnünk az esetleges visszatérések felismerésén túl azért is, mert a Kárpát-medence valós

[1212] Vö. Darai Lajos (2016): Műveltségünk és nyelvünk titka, írása. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0427-0581.pdf.

[1213] V. ö. Cser Ferenc, Darai Lajos (2007): Az újkőkori forradalom népe. Fríg Kiadó, Pilisszentiván, 2007. Cser Ferenc, Darai Lajos (2008): Európa mi vagyunk. Európa történeti kapcsai a sejti átörökítő jelzőkhöz és a Kárpát-medencei magyar népi, nyelvi, műveltségi folytonosság. II. kötet. Fríg Kiadó.

[1214] Lásd: Darai Lajos (2018): Árpád Atila örökén – a magyarok őseik útján. Acta Historica Hungarica Turiciensia 33. évf. 11. sz. http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_092-237.pdf.

szellemi eredményei, avagy találmányai valamiért háttérbe lettek szorítva az elmúlt időkben a világ többi részén fellelhető műveltségekhez képest. Pedig a kézművesség, a legkorábbi fémművesség, valamint a földművelés és állattenyésztés sikeressége miatt egyenesen Kárpát-medencébe gyökérző népnek tarthatjuk magunkat, egyetemes névvel: magyaroknak, akiknek régészeti szinten megragadható elődei az emberiség kultúrájának kifejlesztői és elterjesztői voltak, mégpedig új európai földművelő területekre elvándorolva az itteni nagy népszaporulat miatt és révén.[1215]

Az igen régi időkbe visszavisz bennünket a hely szellemének ápolásán túl magyar mivoltunk embertani megalapozása is, benne a genetikai, vércsoporti és alkati jellemzőinkkel. Szintén ezt teszi nyelvünk, különösen gyökszói megjelenésével a többi nyelvben, de saját írásunk is, mint az írástörténet meghatározó elsője, jelképrendszerünk meghatározója. Ám a magyarság legértékesebb vívmánya a – legjobban a mai tudományos felfogáshoz hasonlító – gondolkodása, világlátása, lelki tartalma, valamint igazságossága, egyenrangúságon alapuló együttműködése és a mellérendelő szemlélete. Ennek megnyilvánulása a közélete, ahol az irányítók és az irányítottak nem szakadnak kettős – hatalmi és alávetett – kultúrára, mint máshol, legalábbis a középkorban még általánosan ezzel találkozunk, s utána is búvópatakként.[1216]

A magyar nyelv ennek a mellérendelő szemléletnek a kifejezési formája. A Kárpát-medence északi, keleti hegy- és dombvidékének műveltsége az újkőkorig visszavezetve mellérendelő jellegű volt. A mellérendelő szemléletben az egyes népek, népcsoportok önmagukat nem nevezik meg. Az alárendelő szemléletben viszont éppen a másikaktól való elkülönítés – és valamelyik szellemi fölötteshez való születési alapon való kapcsolatának kifejezése végett – önmaguk megnevezése fontosnak tűnhetett. A legkorábbi magyar nyelven írt dokumentum – a Halotti Beszéd – a Kr. utáni XII. századra tehető. Abban a mai, magyarnak nevezett nyelv szinte összes sajátsága felismerhető – azaz a közel egy évezred alatt a nyelv változása nem volt tetemes. Köszönhető ez a föntebbi elemzésben már kimutatott ragozó jellegének és az ősinek tekintett szókészletének.

Fontos megjegyezni, hogy a jelen tanulmányban még használt *finnugor* és *indoeurópai,* ill. *indogermán* kifejezések az eleddig ezen nevekkel megjelölt nyelvek csoportjára vonatkoznak. Tudván, hogy ezek a kifejezések mesterkélten rendelnek egymás mögé – és alá – nyelveket, holmi családfát alkotva belőlük. Használatuk alapja, az volt, hogy ezek a nyelvek Eurázsiában a nevükben használt területeken terjedtek el és használtattak. De az ún. *indoeurópai* nyelvek csoportjánál már ezt a gyűjtőfogalmat elhagyják a nyelvészek, merthogy valójában csak kényszerrel sorolhatók a nyelvek egy fa törzséhez, ágakat és leveleket alkotván. Az ún. *finnugor* nyelvek esetében ez méginkább igaz, a rokonítás csak laza kapcsolatokat jelent. Götz László inkább nyelvláncot említ, semmint nyelvcsaládot.[1217]

Innen visszatekintve a Kárpát-medence régészeti adataira és figyelemmel mind az embertani, mind a genetikai adatokra – a magyarnak nevezett nyelv a Kárpát-medence újkőkoritól ismert emberi településeihez köthető. Ezek közül is a korábban ott éltekéhez, akik az újkőkorszak

---

[1215] V. Gordon Childe és tanítványa, Stuart Piggott egyenesen a civilizáció bölcsőjének tekintette a Kárpát-medencét. Lásd: Childe, V. Gordon (1925): The Dawn of European Civilisation. K. Paul, Trench, Trubner & Co. London, & A. A. Knopf, New York. Stuart Piggott (1987): Az európai civilizáció kezdetei. Az őskori Európa az első földművesektől a klasszikus ókorig. Gondolat, Budapest. Childe a Tordos–Vinča kultúrát, amely fénykorában kitöltötte a Kárpát-medencét és a Balkánt, sőt még Kis-Ázsiában is vannak nyomai, összefoglalóan Duna-menti műveltségnek nevezi, Duna I. és Duna II. szakaszra osztva, mely utóbbi terjedt el aztán Nyugat-Európa felé az újkőkorban. Piggott pedig ugyan Eurázsia nyugati végét emlegeti helyszínként, de végig a Kárpát-medencéről ír, és szerinte bár az élet lehet gyakori, biztos, hogy a civilizáció igen ritka a világmindenségben. Ez a gondolat visszaköszön Gánti Tibornál is, biológiai szempontú érvekkel alátámasztva. Lásd: Gánti Tibor (1989): Kontra Crick avagy az élet mivolta. Gondolat, Budapest. 56-60.

[1216] Vö. http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0320-0426.pdf Darai Lajos (2016): „A magyar állam jelleme: képviselet, nemzet.” Acta Historica Hungarica Turiciensia 31. évf. 5. sz.

[1217] Vö. Götz László (1994): Keleten kél a nap. Püski, Budapest.

mezőgazdasági technikáit a Medence déli részébe betelepülőktől eltanulták, átvették és továbbfejlesztették.

A kurgán hódítások idején nem mutatható ki a kurgán és a letelepedett emberek műveltségének itteni ötvöződése, ezért joggal feltételezhető, hogy a magyarnak nevezett nyelv – esetleg szókészletét bővítve nyelvtani sajátságait és ősi szókészletét továbbra is megtartva – adódott át az utókornak.

Erre utal a lineáris A írás megfejtésével azonosított minószi nyelv szavainak a mai magyarral való nagyfokú hasonlósága.[1218] Azaz a jelen előtt már 5 évezreddel a Kárpát-medencéből a Földközi-tenger szigeteire vándoroltak innen vihették oda a nyelvüket.

További utalás rá, hogy a tengeri népek vándorlása (Kr. e. 2. évezred vége) a trák területek északi részéről – a Duna-völgyéből – a hettitákhoz vándorolt embertömeg vihette magával a Medence nyelvét és alakíthatta ott ki az iráni szókészlettel, de magyar nyelv nyelvtani sajátságával rendelkező örmény nyelvet.

Összefoglalásként elmondható, hogy a *magyar műveltségi és nyelvi kezdetek azonosítása egyedülálló jelentőséget mutat az egyetemes és az európai emberi őstörténet folytonosságának vonatkozásában. A magyar nép és nyelv jelenléte a Kárpát-medencében és annak keleti környékén az őskőkor óta folytonos, itteni élete, műveltségi működése őstörténeti bizonyosság, amint a magyar írás szintén az őskőkor óta jelen van, a későbbi írások alapjaként. A Kárpát-medencéből, ahol előbb mindenki menedéket talált, a földművesek túlnépesedése miatt indult elvándorlás, amivel ők átvitték a műveltségüket a Kárpátok keleti túloldalára, de még Dél-, Nyugat- és Észak-Európába is. Ennek nyomait látjuk a mai európai élő s holt nyelvekben, s részben e földművesek utódjaként tekinthetünk az európai népességre. Így a magyar előtörténet nagyrészt azonos a modern ember megjelenésével és működésével, s majd a magyar történelem az egyetemes európai történelem alkotója lett. S bár idők során, a sztyeppén a kultúra harciassá torzult és hatása szétszóródott Eurázsiában, mialatt a Kárpát-medencei hatékony, gazdag és nagyszámú lakossága által művelt életmód megőrizte az eredeti emberséget: Fenntartotta a mellérendelést és az egyenrangúságot, egyedülállóan a közvetlen környezetéhez képest. Ennek csak ritka eszmei és gyakorlati rokonságát ismerjük a Föld távoli tájairól. Ugyanakkor a fent említett tudományágak mai magyarokra vonatkozó eredményei szintén rámutatnak ezekre a gyökerekre, elviségre. Ezért csak a Kárpát-medence jelenhet meg mint lehetséges őshaza, ahol a magyarnak nevezett műveltség, nyelv, illetve az azt létrehozó embere kialakult s létezik ma is.*

Minden korszakból és eseményből kitűnhet, hogy ott az eredményeket az emberösszesség, és nem az uralkodói, vezetési zseniség érte el, s azt a gazdagságot csakis az egész nép tudta megteremteni, amit régóta már az emberi élet görget magával.

Bizonyosságként előáll az az összefüggés is, hogy a Kárpát-medence emberanyaga és a környezet hatásai által kialakult teljesítmény hozta létre az itteni embert és nyelvét, műveltségét, aki aztán a keresztségben végezetül a máig maga által használt magyar nevet kapta, bár a környező népek most szinte mind más, korábbi elnevezéssel illetik.

Van a Kárpát-medencei ősmagyarságnak különböző, még teljes összefüggésében kevéssé feltárt külső hatása, kiterjedése a kezdetektől az őstörténete végéig. Ez a befolyás eddig különböző beállításokban tárgyalva jelent meg, bármiféle innét kiinduló kezdemény teljes tagadásától az egész eurázsiai, sőt afrikai, amerikai és óceániai térség magyarnak tekintéséig. E két véglet hátrányainak felszámolására alkalmazni kell a legkorszerűbb módszereket is az oda–visszahatá-

[1218] Lásd: Acta Historica Hungarica Turiciensia - 36. évf. 3. sz. (2021.) (oszk.hu) Darai Lajos (2021): Révész szerint a Kárpát-medencei őshaza összeegyeztethető a finnugor nyelvészettel. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évf. 3. sz. (letöltés dátuma: 2020. 02. 24.)

sok és áramlások kimutatására és magyarázatára: az emberi gondolkodás természetéről ismereteket, az általános nyelvészet eredményeit, az embertan és az öröklődéstan vonatkozásait, a művelődéstörténet, a vallás- és a politikatörténet összefüggéseit.

A csodaszarvas mondánk fedi le a hivatásszerű hatalomszervezés gyakorlatát a Kárpát-medencében. Őstörténetünk betetőzése nemcsak a magyar nevezetű nép és állam létrejötte, hanem a hódító elit megrögzítése az erővel kivívott helyzetében. Ebben olyan megegyezést kell látnunk, amikor a megérkező hódítók a maguk keresztelő helyzete és berendezkedést teremtő gyakorlata mellett érvényesülni engedték az új helyen találtak ősi joggyakorlatát is, mely két rész ötvöződése lett a Koronaeszme. Az uralkodó elit ugyanakkor az egyedüli megmentő, a hős, a szent, valamint a haladó szellem hordozója szerepét fokozatosan átvette és betöltötte. Ám hosszú távon mégis a többség leghasznosabb tapasztalatai emelkedhettek általános gyakorlattá.

De az őstörténet által meghatározott magyar történelem alakítói, az uralkodó elit az európai környezetben nem maradhatott közömbös és elzárt, állása egyre kapósabb lett, ezért nyugati hatásra ő is egyre kapzsibb lett, megfeledkezve eredeti feladatáról és erkölcseiről. Újra előtérbe került idegensége a magyarságtól, most már szó szerint idegen elemekkel átszőtten. Az idegen érdekeket érvényesítő királyokkal egyetemben az idegen hódítások elleni lázadások lettek a mi történelmi eseményeink, amiket az uralkodók megengedtek ünnepelni, nehogy győztes dolgot, önállóságot tehessünk ilyen szerepkörbe.

A Kárpát-medencei földművelés élelmiszertöbblete nagy lakosságnövekedést hozott, míg a kézművesség időtálló előnyei a fazekasságban és a szerszámhasználatban, majd pedig később a fémművességben és a fegyvergyártásban, valamint az ötvös ékszerészetben mutatkoztak meg. Mindezek kulturális hatását a Kárpátok keleti oldalára a kivándorlás is vitte. Fő szerepet ebben a földműves (paraszt, pásztor és mesterember), és utóbb pedig a katona- és vezető réteg vállalt.

c) Hagyományos nézet: Kárpát-medencei szarmaták

Az Istvánovits–Kulcsár szerzőpár könyvében[1219] bemutatott szauromaták és szarmaták különbségének kérdéskörét[1220] párhuzamba lehet állítani a Kárpát-medencei jazigok és szarmaták viszonylatával, különösen abból kiindulva, ahogy ezt Cser bemutatja:[1221] „A szarmaták egyik törzse, a jazigok (jászok?) az időszámításunk kezdetén telepedett le az Alföldre, a Duna–Tisza-köze északibb részére. Az első betelepedés Ukrajnából történt és ennek sírjaiban nincs fegyver, a férfi és nő egyenértékű. Későbbi betelepedettekében azonban ez megbomlik, ott már a harcos lovas kultúra jegyei láthatóak.[1222] I. sz. 271-ben újabb betelepedés történt, de ez már falvakba. Az elnyomottak ekkor fellázadtak a szarmata vezetőréteg ellen és azok részben a germánokhoz, részben a rómaiakhoz távoztak.[1223] A későbbi lengyel arisztokrácia szarmata örökségként társadalom felettinek deklarálta önmagát a XVII. században. Utolsó ‘hullámuk’ a hunok elől menekülő alánoktól érkezett, i. sz. 370 körül. Ők az igazi jászok.[1224] László Gyula írja: ’A régész mégis kénytelen megkockáztatni, hogy a szarmatáknak legalábbis egy része az avar kort bizonyára megérte, sőt talán a magyar honfoglalás koráig is fenntartotta magát.’[1225] Az ekkor érkezettek

[1219] Istvánovits Eszter, Kulcsár Valéria: *„…Aligha állhat nekik bármely csatarend ellent.” Egy elfelejtett nép, a szarmaták.* Jósa András Múzeum Kiadványai 74. és Monográfiák a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszékéről 5. Kiadja a Jósa András Múzeum és a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszék, Nyíregyháza–Szeged, 2018. http://real.mtak.hu/80406/1/Szarmata_web.pdf.

[1220] Lásd ugyanott. 55-61.

[1221] Lásd pl. Cser Ferenc: *Gyökerek. Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról.* Szerzői kiadás, Melbourne, 2000. 261-162.

[1222] Lásd László Gyula: *Vértesszőlőstől Pusztaszerig.* Gondolat, Budapest, 1974. 156-157.

[1223] László, 1974. 159.

[1224] Glatz Ferenc: *Magyarok Krónikája.* Officina Nova, Budapest, 1996. 25.

[1225] László, 1974. 159.

azután a Duna középső szakaszán (limes) Rómát támadták. Marcus Aureliustól vereséget szenvedtek, aki azonban nem ölte meg őket, hanem szolgálatába állította. Ekkor került 5500 szarmata-alán Angliába, ahol az északi kelta (később skót) törzsek ellen védték Hadrián falát. Itt azután beolvadtak a környezetükbe.[1226] Ők voltak az utolsó indoeurópai eredetű lovas-nomádok, akik a Kárpát-medencét keletről meglátogatták."[1227]

A fegyverek hiánya a sírokban egy régészeti szakírónak is feltűnt, sőt még tovább megy, amikor kijelenti, – előtte már felsorolta és régészeti leletekkel azonosítottaz ókorinak mondott forrásokat (valójában ezeket a reneszánsz idején és a jezsuiták jóváhagyásával „őrizték meg" az utókornak és nyomtatták ki) – hogy feltűnően nincsenek szarmata leletek, ám erre azt találja (Marjalakinál), hogy *apránként jött a magyar nyelv és nép korábban ide*. A szöveg vége majd fordulatos lesz, hogy megmentse a sztyeppei és ázsiai mivoltunkat, eredetünket, de a részletekkel nem foglalkozik, hogy mégis hogyan hozták azok a népek az ugor nyelvet ide: „Egy *rendkívül nagy lélekszámú nép él tehát a Kárpát-medencében legalább négyszáz éven keresztül*,[1228] akiknek nagyszámú emlékük kellett maradjon. Maradt is! A Magyar Alföld a későbbi Szerémségtől a Felső-Tisza-vidékéig zsúfolásig tele van szarmata temetőkkel és leletekkel.[1229] Van azonban egy súlyos gond a szarmaták régészeti emlékanyagával: annak ellenére, hogy ***hiteles*** *forrásokból és ábrázolásokból*[1230] pontosan tudjuk, hogy a szarmata jazigok, roxolánok, szirákok, etc. nehéz fegyverzetű, rendkívül erős hadsereggel rendelkező népek voltak, *a hazai sírokban szinte alig fordul elő fegyver*[1231] vagy értékesebb tárgy,[1232] többnyire egyszerű gyöngyök, kések, gyűrűk, fibulák vannak csak a sírokban. Miért van ez így? Igen fontos kérdés, de a feleletet egyelőre nem tudjuk megadni, holott nyilvánvalóan a hunkor településtörténete sem írható meg a szarmaták nélkül. Annál kevésbé, mivel – nagy valószínűséggel – egy népcsaládról van szó. Erre utalhat, hogy Ptolemaiosz a basztarnák és a roxolánok között lakó népet mondja hunnak.[1233] Volt a magyar kutatók között valaki, aki ezt a kérdést a legfontosabb történeti kérdésnek tartotta, mégpedig Marjalaki Kiss Lajos (1887-1972).[1234] Marjalaki Kiss Lajos elvetette a magyarság ázsiai eredetét és Anonymusra támaszkodva azt vallotta, hogy a szkíta-szarmata maradék népesség magyarul beszélt. Ezért van tele a Kárpát-medence magyar helynevekkel. Nem lehetséges tehát, mondja Kiss Lajos, hogy Árpáddal jött volna be a magyar nép zöme. Így összegezte mondanivalóját: 'Úgy gondolom, hogy a mai tősgyökeres magyarság zöme nem Árpáddal jött be, sőt már az avarok és a hunok előtt is itt élt és magyarul beszélt. Felfogásom szerint ez a magyarul beszélő pórnép nem más, mint az i. e. évezredeiben szkítha, később szarmata gyűjtő néven említett lovas-

[1226] Neal Ascherson: *Black Sea*. Vintage, London, 1996. 236.
[1227] Cser, 2000. 161.
[1228] Kiemelés nem az eredetiben.
[1229] Párducz Mihály, A nagy magyar Alföld római kori leletei. Dolgozatok 7 (1931) 74-187. – uo. A szarmatakor emlékei Magyarországon. I-III. Budapest 1941.,1944., 1950. – uő. Húnkori szarmata temető Szeged-Öthalmon. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 2 (1960) 71 99. – uő. Hunkori szarmata temető Bugac-Pusztaházán. Cumania 1 (1972) 115-129. – Istvánovits Eszter, A Felső-Tisza-vidék legkorábbi szarmata leletei. A Jósa András Múzeum Évkönyve 28-29 (1984-1986) 83-113. – Vörös Gabriella, Hunkori szarmata temető Sándorfalva-Eperjesen. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1982/83/1, 129-172. – uő. Újabb szarmata kori leletek a szentesi múzeumban. Studia Archaeologica I. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, Szeged 1995, 123-127. (Eredeti lábjegyzet.)
[1230] Kiemelés nem az eredetiben.
[1231] Kiemelés nem az eredetiben.
[1232] Vörös Gabriella, Fegyveres sírok az Alföldön a 4. század második fele és az 5. század közepe között. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1988/1, 41-58. – Kőhegyi Mihály, Kora szarmata aranyleletes női sírok az Alföldön. A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 63 (1982) 267-351. (Eredeti lábjegyzet.)
[1233] Ptolemeus 3, 5, 10. – Cuntz, Die Geographie des Ptolemaios. (Eredeti lábjegyzet.)
[1234] Marjalaki Kiss Lajos. Történeti tanulmányok. Szerkesztette: Dobrossy István. Miskolci várostörténeti tanulmányok I. Herman Ottó Múzeum. Miskolc, 1987. – Marjalaki Kiss Lajos, Anonymus és a magyarság eredete. Visszhang Zajti Ferenc híradására. Miskolc. 1929. – uő. Gondolatok a magyar nép eredetéről. Borsodi Szemle 1-2 (1956) 3-37. (Eredeti lábjegyzet.)

nomád néphullámok által ide sodródott ugor néptörzsek maradéka.' Noha manapság szinte reneszánszát éli azon régi tanok feleleventése, hogy ti. Árpád nagyfejedelem népe kisszámú volt,[1235] és nem is magyarul beszélt,[1236] Kiss Lajost mégis elítélik, mondván: 'az hogy a Kárpát-medencét a szarmata kortól folyamatosan magyar csoportok lakták, nem igazolható, ...megállapításainak jó részén már túlhaladt a kutatás.'[1237]"[1238]

A fordulatosság azért körmönfont és megtévesztő, mert látszólag a települések történetéről van szó egy és ugyanazon népcsaláddal kapcsolatosan, akiknek gyűjtőneve lehet a szarmata, és nem az elitről, mert a sírok szegényesek, nincsen bennük fegyver. Már-már elkezd felforrósodni a szívünk, hogy tehát a népről van szó, hiszen Marjalaki Kiss Lajos ezt tartotta a legfontosabb történeti kérdésünknek, stb. Sőt Marjalaki elvetette a magyarság ázsiai eredetét és szerinte a szkíta-szarmata maradék népesség magyarul beszélt, amit Anonymusra támaszkodva gondolt. Ebből származtatta a tényt, hogy magyar helynevekkel van tele a Kárpát-medence, azaz a magyar nép zöme nem jöhetett Árpáddal, már az avarok és a hunok előtt is itt élt, magyarul beszélő pórnép volt. Utolsó mondatában pedig Marjalaki e pórnépet már a Krisztus születése előtti évezredekben szkíta, utániakban szarmata lovasnomád hullámokkal idesodródott ugor néptörzsek maradékának mondja. Mely utóbbi mondat sokmindent jelenthet, és leginkább azt, hogy többféle hatalom uralma alatt élt ugyanaz a nép. Mégis azt látjuk, hogy a szakíró azt emeli ki, hogy Marjalaki szerint Árpád népe kis számú volt és nem is magyarul beszélt, pedig Marjalakinél nem erről van szó. És más szájából halljuk vissza az ítéletet, hogy Marjalakin már túlment a kutatás, mert nem igazolható, hogy a Kárpát-medencét folyamatosan magyar csoportok lakták a szarmata kortól. Milyen kutatásról lehet szó? Csak nem a genetikairól, amely csak a fegyveres sírok csontjait kutatja?

A Kárpátok keleti oldalától távolodva a földművelés a Dnyeperig terjedt a löszös talajon, így azon túl a „szarmata korban" a régészeti adatokkal két nomád népcsoportot különböztetnek meg, illetve azonosítanak: „A szauromata régészeti leletanyag elterjedési területe a Don–Volga köze, az Alsó-Volga-vidék és a Dél-Urál." Így „a keleti és nyugati szállásterület régészeti anyagában – hangsúlyozva az azonosságokat – két csoportot különíthetünk el, az egyik a Volga–Don-i, a másik a szamara–uráli."[1239] Továbbá „a szauromaták kizárólag a Don és Volga közén, illetve az Alsó-Volga-vidéken laktak. A szarmaták pedig Közép-Ázsiából bevándorló, teljesen más, ugyancsak nomád népesség volt, amely keletről érte el a Dél-Urált."[1240] Azaz „az új leletanyag csak a Kr. e. VI. század második felében – a VI–V. század fordulóján jelent meg a Dél-Urálban, és hordozója egy újonnan megjelenő, keletről érkezett lovas nomád népesség volt, amelynek ezen a területen nincsenek bronzkori kapcsolatai."[1241] De amikor „a szauromataként meghatározott leletanyag két nagy csoportjának eltérései, valamint a fenti érvek alapján az Alsó-Volga-vidéken még szauromaták laktak, ugyanakkor a dél-Urál-melléki leletek a szarmatákhoz köthetők és a prohorovkai kultúra (= kora szarmata kor) névvel jelölhetők. Innen hadjáratok révén jutott el a prohorovkai leletanyag az Alsó-Volga-vidékre, majd tovább a Fekete-tenger északi partvidékére. Tény, hogy az uráli területen a kora szarmata kori ún. prohorovkai kultúra korábban – talán már

[1235] Makkay János, A magyarság keltezése. A szerző kiadása. Budapest 1993. – uő. A magyarság keltezése. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Közleményei 48 (1994). – Az iráni népek szerepének túlhangsúlyozása: Makkay János, Attila kardja, Árpád kardja. Irániak, szarmaták, alánok, jászok. A Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatósága. Szeged 1995. – uő. Indul a magyar Attila földjére. Budapest, Közdok. 1996. (Eredeti lábjegyzet.)
[1236] Vékony Gábor, A magyar etnogenezis szakaszai. Életünk 35 (1997) 400. (Eredeti lábjegyzet.)
[1237] Révész László, Marjalaki Kiss Lajos régészeti tevékenysége. A Miskolci Hermann Ottó Múzeum Közleményei 25 (1987-88) 44-47. (Eredeti lábjegyzet.)
[1238] Bakay Kornél: Őstörténetünk régészeti forrásai 1. Miskolci Bölcsész Egyesület, Miskolc, 1997. 165-186. http://mek.oszk.hu/21500/21580/pdf/21580_01.pdf, 2. kötet: https://mek.oszk.hu/21500/21580/pdf/21580_02.pdf
[1239] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 58.
[1240] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 59.
[1241] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 58.

a Kr. e. IV. században – alakult ki, mint a Volga mellett. Az európai sztyeppe nagy részét uralmuk alá hajtó szarmaták nyugati vándorlása a Dél-Uráltól indult el. Innen ez a bevándorlás a Volga-vidékre tömeges volt."[1242] „A kettős névhasználatot azzal magyarázhatjuk, hogy a görögök a szauromata, a rómaiak a szarmata nevet alkalmazták előszeretettel."[1243] „Ovidius minden alkalommal Sauromatae néven említi az Al-Duna-vidéki népcsoportot, ugyanakkor jelzőként minden esetben sarmaticust vagy sarmatist ír."[1244]

A szerzőpár megállapítja: „A jelenlegi – igen kis szériákon végzett kutatáson alapuló – vélemények szerint a dél-uráli és az alsó-volgai temetkezések embertani anyaga eltérő, amennyiben a Volga–Don-köziekben több a mongolid elem. Annyi azonban még a vizsgálatok kezdeti stádiumában is megállapítható volt, hogy a IX–VII. századi, ún. 'kimmer típus' megmarad a szarmata leletanyag elterjedésének időszakáig, és ez kerül el később egészen a Dunáig. Ezek az emberek alapvetően europidok." A két terület régészeti anyaga „vagy azonos, vagy közeli rokon népek hagyatéka lehet annak ellenére, hogy hatalmas területről van szó. A szauromatákról és szarmatákról pedig semmi esetre sem tudjuk elképzelni, hogy az egyik az Azovnál, a másik Közép-Ázsiában formálódott volna néppé, és ne lett volna köztük igen közeli rokonság. Elképzelésünk szerint minden bizonnyal ugyanannak a népnek két névvariációjáról van szó. …a szarmata név esetében – jelentsen bármit is – önelnevezésről van szó. Erről nemcsak iráni eredete tanúskodik, hanem az a tény is, hogy több boszporuszi királyt Sauromátésnak hívtak"[1245]

Ezen név különbségre, és annak valószínűbb valódi eredetére és nem hagyományos medrű magyarázatára alább még visszatérünk, de most tovább kell mennünk, megnézni, hogy az azonosításba a Kárpát-medencét hogyan próbálják bekapcsolni. Ezt azonban, mint láttuk, a korábbi mellérendelő társadalmakat felváltó, alárendelő hatalmat gyakorló korszakból tudjuk egyetemesíteni, mégpedig a társadalmat vezérlő katonaréteg szellemi alapozását jelentő jelképrendszer megragadásával.

Ezt pedig a régészet által feltárt tárgyak fejezik ki, különösen persze az aranytárgyak, a maguk alakja vagy a rajtuk lévő alakzat által ábrázolt tartalommal, amely legáltalánosabban a világmindenséget, azaz a csillagvilággal való kapcsolatot jelenti, mégpedig olyan mitológiai utalásokkal, ahol az istenalakok bizonyos földi anyagi és szellemi összefüggések hordozói. Ez a régészeti anyagból kirajzolódó képzőművészeti adathalmaz tehát nem a nagy területre elvándorló és ott szétterjedő nép műveltségének tükre, hanem – például a harci kocsi terjedésével nyomon követhető – korábbi hatalmi hódító terjeszkedés által azokra a területekre is elvitt és használt tárgyaknak főként a temetkezési szokások miatt megőrződött nyoma. Mutatja mindezt ezeknek a tárgyaknak a feltalálási helye, illetve annak változása is, amennyiben a kurgános temetkezés mellékleteiként találták meg őket, majd egyéb előfordulásuk, harcosok egyszerűbb sírjaiban vagy menekülők elásott kincseiként, sokkal későbbi időkből valók.

Ugyanakkor a történelmi bemutatása mindennek igencsak ellentmondásos, ha szigorú kritikát alkalmazunk, mert az ókori auktorok kortárs beszámolóit az újkori értelmezés – amely a mai képünket kialakította – átértelmezte, egyetemessé téve egy-egy hatalmi elit más területen való felbukkanását, és az egész népességre vetítve, óriási birodalmakat tételeznek fel az érintett területekre folyamatosan egymás után. Amihez a régészet által feltárt tárgyakat úgy állítják be, mint bizonyítékokat, megerősítését a történeti képnek. A kör így bezárulni látszódik.

Visszatérve Istvánovits Eszter és Kulcsár Valéria szarmata-könyvére,[1246] itt bemutatott felfogásunkkal összevetve kérdéses megállapításaikat látjuk tehát, amennyiben csupán írott forrásokból vették azok alapjait, összetevőit. Ilyenek a következők, hogy párat kiemeljünk:

[1242] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 60.
[1243] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 61.
[1244] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 60.
[1245] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 61.
[1246] Istvánovits–Kulcsár, 2018.

Az eurázsiai sztyeppe urai évezredeken keresztül iráni nyelvű népek voltak. Az iráni területről bevándorló irániak a helyben talált magaskultúrák hordozóival összeolvadva Közép-Ázsia egésze és Belső-Ázsia egy része urai lettek. Ők voltak a görögök és rómaiak legrettegettebb ellenfelei. S a sztyeppelakók a rézkor végétől, a bronzkor elejétől kezdve, a mongol invázió koráig folytatva, több hullámban eljutottak egészen a Duna völgyéig. A római császárkor legjelentősebb barbár lakossága a Kárpát-medencében az iráni szarmata nép volt. Gyakran törtek borsot a Római Birodalom orra alá. A II. század végi háborújuk során Róma-ellen, Marcus Aurelius csapataiba ütköztek, de túlélték és a térség meghatározói maradtak. Újabb kutatások szerint az irániaknak, azaz a szarmatáknak fontos hatása volt a honfoglaló magyarok hitvilágára, művészetére.

Ez láthatóan szemben áll Cser Ferenc megállapításaival, amennyiben itt a szarmaták meghatározó mivoltán és ugyanabban a pozícióban maradásán van a hangsúly, míg Csernél leáldozik itt a hatalmuk.

Ugyanakkor önmagában megállóknak látszanak a következő megállapítások, mert régészeti tapasztalatra és történeti forrásokra alapozottak: A szarmaták szokatlanul sűrűn laktak az Alföldön több mint négy évszázadon keresztül: a mai Magyarország, Szerbia és Románia területén. Ez a nagy létszámú szarmata népesség a magyar Alföldről nem tűnhetett el a rómaiak hanyatlásával és a hunok hódításával. Keveset tudunk az V. századi és későbbi szarmata dolgokról, de a forrásadatok szerint szarmata nyomokat találhatunk utána a gepida, langobárd, avar, magyar népek hagyatékában. A szarmaták a középkori lovagi kultúra kialakításában is szerepet játszottak. Ennek ellenére Magyarországon és Európában az ismeretanyag a szarmatákról igen felületes, kutatásukat méltánytalanul elhanyagolták (az orosz és ukrán kutatók kivételével). Tadeusz Sulimirski kötetét a szakma már túlhaladottnak tartja. A Kárpát-medence szarmata-forrásait Alföldi András elemezte kritikailag,[1247] de ezzel nem pótolta a sztyeppei történetre és a szarmaták „utóéletére" vonatkozó műveket. A megszaporodott régészeti leletanyag új kép felvázolását igényli. A szarmata történeti múlt a Kr. e. IX. században gyökerezik és messzi területen, az eurázsiai sztyeppén, olykor egészen Kínáig.

Amivel szembe kell tehát máris helyeznünk, hogy nem a szarmata hatalmi továbbéléséről, hanem a jazig földművesekéről lehet szó egyrészt, megerősítve az Ammianus Marcellinus által megörökített híres esettel, másrészt a sztyeppei hatalmi jelképek itteni megjelenése nem feltétlen hódítást jelent..

A „szarmata" szempontok számára szerencsés és előremutató, hogy Istvánovits és Kulcsár a szarmatákat avarkori etnogenezisüktől kezdve egészen középkori utóéletükig vizsgálta, a hangsúlyt a Kárpát-medencei történésekre és leletekre helyezve. És felsorolják, mely tárgyakat kell úgy tekintenünk, hogy e hosszú korszak jellegzetességeiként szerepelnek. Szinte kényszerűen Kárpát-medencén kívüli hasonlóságokat is bevonnak ebbe a bemutatásba, mivel nem térhettek ki a könyvtárnyi erről szóló anyag elől Magyarországon, és az oroszországi, ukrajnai, moldovai és kazahsztáni múzeumi raktárakban felhalmozott tárgysokaság szarmatának beállított ismertetései elől. Az Alföldön történt ásatások persze sokkal értékesebbek, sírleleteik fel vannak dolgozva, igen nagy adatbázist építve. Ők maguk pedig olyan nagy mennyiségű adatot halmoztak fel, hogy – mint mondják – jelen kötetük csak a történeti-régészeti fejezeteket tartalmazza, a társadalom, a gazdaság, a kereskedelem, a hitvilág, a viselet, a fegyverzet, a települések további könyv tárgyául szolgálhatnak majd. Ez azért biztató a szarmata-kérdés megoldására, mert teljességgel bíró keresztmetszet igényével kecsegtet, még akkor is, ha a sztyeppei és ázsiai kapcsolatok kétségesek.

Ahogy már a szarmata–lengyel kapcsolat is erősen kérdőjeles lett, s mint előbb láttuk, Sulimirski tekintélye erősen megkopott. A székelyudvarhelyi régészeti kiállításnak már a címe is ezt sugallja: „Szarmaták: mítosz és valóság. Az ókori szarmaták régészeti hagyatéka és az újkori

[1247] Sok tekintetben Carl Patsch munkáira támaszkodva, teszik hozzá.

lengyel nemesi képzelet".[1248] Az online katalógus utal a hagyományos tudományos közhelyre, hogy az ókorban a kelet-európai sztyeppeövezetet iráni nyelven beszélő népek uralták volna. Ahol előtte a szkíták voltak az urak, ott utána a Kr. e. 3. századtól keleti szomszédaik, a különféle szarmata népek nyomultak nyugat felé egyre erőteljesebben és végül Magyarország területén is megtelepedtek. Itt aztán 400 évig szerepük jelentős volt az általuk ránk hagyott gazdag régészeti hagyatékuk szerint. Ám itteni honfoglalásukkal állítólag életmódot váltottak, feladták addigi nomád életmódjukat a több hullámban betelepedő – jazig, roxolán és alán – szarmata népcsoportok és letelepedett földműves nagyállattartó életformára váltottak át. Sűrű faluhálózatuk volt és jelentősebb településeik is voltak. A hunok inváziója a 4. század második felében megmozdította a sztyeppe népeit, legyőzték az alánokat, akik egyes részei hun alattvalók lettek és velük szövetségben hódítottak tovább Nyugat-Európában. Maciej Miechowita, a krakkói egyetem professzora volt az első, aki 1521-es értekezésében[1249] a lengyel nemesi nemzetet a szarmatáktól származtatta. Idősebb Plinius adatán alapozott, aki szerint a szarmaták országhatára a Visztula volt, ami lehetőséget adott Miechowita számára a lengyel–szarmata azonosság felállítására. Ezt viszont a hagyományos történettudomány nem fogadja el, mondván, nem terjedt a Fekete-tengeri sztyeppeövezettől annyira északra a szarmata népek területe. A lengyel-szarmata rokonságot aztán a 20. században Tadeusz Sulimirski megkísérelte tudományos alapra helyezni. Ő foglalta össze először a szarmaták régészetét és történetét, ahol előadta, hogy a 2. századtól Kis-Lengyelország, Szilézia és Nagy-Lengyelország déli része egy „szarmata" törzs, az antok uralma alá került. A hun korban pedig az északi szláv területeken szerinte a szarmata alánok alkották a hun birodalmi uralkodó réteget, akik később elszlávosodván adták a lengyel nemesség őseit. S bárha ma már ezt a lengyel-szarmata rokonságot csupán romantikus elképzelésnek tekintik, kultúrtörténeti tényezőként elismerik, hogy nagy szerepet játszott a lengyel nemzeti öntudat kialakulásában. Mert a szarmata ősök nemesi ideálja, a független, szabadság- és vendégszerető, öntudatos, becsületükre kényes, vakmerő elit minta máig meghatározó a lengyel hazafias önképben.

A kiállításmegnyitót ismertető újságbeszámoló[1250] szintén leírja, hogy a megnyitót tartó magyarországi régész amellett, hogy bevezetett az ókori nép világába, betekintést nyújtott a „belőlük sarjadt, érdekes lengyel mozgalom világába" is. Szabó Dénes Kristóf hangoztatta, hogy „soha nem volt a szarmatáknak saját államuk, és a népvándorlás viharaiban 'tűntek el', azaz beolvadtak a környező népek sorába. Az ún. szarmatizmus mégis továbbélt, az ókori nép emlékezetét egy érdekes jelenség ápolta: a kora újkori lengyel nemesség tőlük eredeztette magát… Egyfajta szarmata származástudat alakult ki a lengyelek körében, amely akár a magyar nemesi ideológia szkíta és hun leszármazástudatával is párhuzamba állítható. Még érdekesebb, hogy ennek a 'divatnak' Báthory István és a vele vonulók keleties öltözete, fegyverzete még nagyobb löketet adott, annyira, hogy öltözetben, hajviseletben, a fegyverekben egészen a 18. századig tetten érhető ez a fajta sajátos szarmata-értelmezés."[1251]

[1248] Haáz Rezső Múzeum, 2019. 09. 27. –2020. 01. 10. https://www.hrmuzeum.ro/szarmatak-mitosz-es-valosag.
[1249] Maciej Miechowita: Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europiana et de contentis in eis. Auguste Vindelico: S. Grimm, M. Wirsung, 1518-08-04.
[1250] Asztalos Ágnes: Mítosz és valóság a Haáz Rezső Múzeumban. *Hargita Népe* 2019. szeptember 30. https://hargitanepe.ro/mitosz-es-valosag-a-haaz-rezso-muzeumban/.
[1251] Uo.

A zupan[1252] *kissé szegényes kivitelben.*[1253]

Amit aztán a kiállítás a lengyel barokk portréfestészet néhány darabjával szemléltetett, és volt egy jellegzetes „szarmata" öltözetbe, zupanba bújtatott bábu is keleties köntössel, azaz kontusszal és gyönyörűen szőtt slutski övvel. A 17–18. századi lengyel nemesember viseletétét mutatva, ahonnan eredetileg a szablya sem hiányzott, sőt még a „szarmata-mintájú" nehéz pikkelypáncél, karacena vért se. A lószerszámot is a szarmata ideológia jegyében mintázták. És a régész a lengyel nemesség szarmata származástudatát a magyar nemesi ideológia szkíta és hun leszármazástudatával állította párhuzamba. Előbbit még Báthory István és kíséretének keleties öltözete, fegyverzete is tovább éltette, így e sajátos szarmata értelmezés öltözetben, hajviseletben, fegyverekben egészen a 18. századig megmaradt náluk. Ma viszont a szarmatizmus lengyelországi megítélése vegyes, ám évszázadokig alakította a lengyel népi-nemzeti öntudatot, minthogy a lengyelek közel tizede nemesember volt annakidején.

A kiállítás persze nemcsak erre volt kihegyezve, hanem a lengyel vonatkozású képzőművészeti tárgyakon kívül magyarországi múzeumokból kölcsönzött eredeti szarmata régészeti műtárgyakat is felvonultatott, tablókra rajzolva és írva is, amit a történettudomány a szarmatákról tud. Hogy például az ókori római történetírók szerint rettenetes, veszedelmes emberek voltak,

[1252] Uo.

[1253] Összevetve az interneten felajánlott hasonló képi tartalommal: imgurl:https://hargitanepe.ro/wp-content/uploads/2019/09/szarmatak_5.jpg - Bing és a zupan eredeti képével https://en.wikipedia.org/wiki/%C5%BBupan.

akik a limesen túl élték barbár életüket. Ugyanakkor tény, hogy igen gazdag régészeti hagyaték maradt utánuk, ami különösen az Alföldön lett már feltárva, ahol szarmata kerámiatöredékekkel van tele a föld. De az eredeti és helyreállított tárgyak között bemutattak férfi és női ékszereket, borostyán gyöngyöket, korongolt korsókat, fegyverek darabjait, pikkelypáncél töredéket, bronz tűtartót, varrókészletet, agyagmécsest is. Több apró csontfaragványt, amelyek szerepét nem ismerjük, bár láthatóan emberi testrészeket, arcokat ábrázolnak. A régészek a nép hitvilágával kapcsolatosan is bizonytalanok, de azért feltételezik, hogy „valamiféle tűzkultusznak is hódoltak". S hogy papnőik is voltak, arra egy jellegzetes fejdíszből következtetnek és egy bronzveretes kis ládikóból. Aztán még kiállítottak szarmata településeken talált római emlékeket is.

Ez a kiállítás a hagyományos felfogásra épülve jellegzetesen mutatja mind a történelemhamisítást, mind az abból fakadó, számunkra hátrányos következményeket a mi így us hosszú szarmata korszakunkat illetően, hogy itteni utóéletét nem veszik figyelembe. Átveszik a kegyetlen hódítást képviselő rómaiaktól származtatott barbár minősítést rájuk, holott tudható, hogy már a görögök is barbárnak neveztek minden nem görögöt. Az sem zavarja a kiállítást rendezőket ebben, hogy igen-igen gazdag szarmata anyagból válogathattak. Tehát, minthogy rómainak tartott tárgyakat is találtak a szarmatáknál, feltevésesen legalább, de sokkal kiegyensúlyozottabb kapcsolatokat kellene emlegetni a Duna két oldalán akkoriban élőket illetően. És a hitvilágra való határozott megállapítás különösen furcsa, ha éppen előtte vallották be, hogy a mai tudományunkra hajazó ábrázoló leleteket illetően nincsen elképzelésük se.

Mégis, a legnagyobb hiba, amiről külön kell szólnunk, hogy a lengyel–szarmata kapcsolat tárgyalásakor fel sem merül a magyar–szarmata kapcsolat. Pedig a lengyelnek nincsen földrajzi vonatkozása, míg a magyarnak kézenfekvő lenne, ha nem sokkal későbbi időben költöztetnénk be a Kárpát-medencébe a mindig is itt lakó népünket. Ám a lengyelnek a földrajzi lehetetlenség ellenére mégis valamiképp megengedik a történeti emlékezetből fakadó kapcsolódást, aminek aztán nem nagyon mennek utána. Pedig ha helyrajzilag lehetetlen, de történetileg lehetséges a kapcsolat, akkor a helyrajzot vizsgálat alá kellene venni. Esetleg mélyebbre vetíteni a lengyel-magyar barátságot, és ebből a szarmata azonosságból származtatni, ahonnan aztán a lengyel nemeseknek megengedték az azonosságtudat építését, míg nekünk nem. Azért nem, nehogy kiderüljön, hogy az egész népünk áll a szarmata korszak mögött is, amint előtte és utána szintén a főszerepet vittek a Kárpát-medencében. A következmények körébe tartozik még, hogy így aztán a hun és avar uralkodói korszak is ki lett metszve történelmünkből.

A mai magyarországi „szarmata" régészeti kutatásnak vannak más sikeres szereplői is. A korábbiakat összefoglaló könyv[1254] mutat 140 „szarmata" találatot az ásatási ismertetések és tanulmányok terén. Újabban jelent meg Vörös Gabriella könyve[1255] az eddig a kiskunhalasi múzeum raktárjai polcain pihent régészeti leletek sokasága és ásatásokon aprólékosan feljegyzett megfigyelések alapján 500 év emlékeit tárja elénk az 1–5. századból, neves szerzők tanulmányaival kísérve. Színes kockák ezek egy hatalmas és bonyolult mozaikból, amelynek a címét úgy adják meg, hogy „a szarmaták történelme".

[1254] Borbély Zsuzsanna, Vajda Olga: *A Közép-Duna-medence régészeti bibliográfiája 1988–2008.* Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet és Társadalomtudományi Kar Régészettudományi Intézet, Budapest, 2017. http://files.archaeolingua.hu/ARCHAEOLINGUA/Ebooks/PPCU0009_e.pdf.

[1255] Mészáros Boglárka: Egy késő szarmata kori temetőrészlet Kiskunhalas határában. Vörös Gabriella: Szarmata temetőrészlet Kunfehértóról a 2-3. századból. *Halasi Múzeum 4. Emlékkönyv a Thorma János Múzeum 140. évfordulójára.* Szerk. Szakál Aurél. Thorma János Múzeum könyvei 40. Thorma János Múzeum Halasi Múzeum Alapítvány, Kiskunhalas, 2015.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BACS_ThormaJanosMuzeumKonyvei_40/?query=m%C3%BAzeum&pg=7&layout=s.
Vörös Gabriella: *Szarmaták két folyó között. A kiskunhalasi Thorma János Múzeum római és római kori szarmata gyűjteménye (1–5. század).* Opitz Archaeologica 21. Martin Opitz Kiadó, Kiskunhalas, 2022.

Legújabban Törökszentmiklós melletti ásatáson[1256] találtak egy nagy kiterjedésű szarmata települést, amely római leleteket is tartalmaz, és a szarmata gödrök között avarkori, illetve honfoglalás kori temető nyomait is felfedezték Damjanich János Múzeum munkatársai. Mali Péter régész számolt be róla, hogy a szarmata falu kb. 1800 éve épült rá egy 5000 négyzetméter területű 4500 éves kurgánra. Ami jól mutatja a lakossági folytonosságot a területen. A kora avar sírok pedig kb. 1400, a „honfoglalás" koriak 1000–1100 évesek. A római kori szarmata faluban fazekasság, ill. tűzzel kapcsolatos tevékenység nyomaira, hamus gödrökre, kemencékre leletek.
Aztán 2–3. századi eszközökre, csontmaradványokra, nagyméretű tárolóedényre, kutyacsontvázra, római kori pénzekre, s Pannónia provinciai kerámiaedények töredékeire. Fémtárgyakra, melyek ruházati csatként szolgáltak. Lócsontok, amelyekből lótenyésztőkre, nemesebb családokra következtetnek. Amint a későbbi avar és a „honfoglalás" kori vezetőket is látványos helyre temették, ezért van sok, 35 sír a kunhalom alatt, melyekből már kilencet feltártak.

Már ennyi sír feltárásából is érdekes részleteket megtudhattunk: Egy kora avar sírban az embercsontváz mellett lóbőrben lófejet és lábakat, valamint lószerszámokat találtak. Férfi lehetett az elhunyt, mert mellé tették íjának nyílhegyeit is, de a sírban számos bronz ékszer, fülbevaló és csüngő is volt. Más avarkori sírokban ezüst övvereteket, ruhára varrt lemezeket is találtak. Az egyik „honfoglalás" kori sírba idős nőt szintén lóval és lószerszámokkal temettek. Őrajta bronz karperec volt, derékövét sírrablók elvitték, lábánál 30-50 bronzveret, melyek vagy a cipőjét, vagy a lószerszámot díszítették. Ez a kis veret viking, Thor, a mennydörgés istene jelképe, amelyet a Kijevi Rusztól, a keleti vikingektől szerezhetett be, vagy ő maga is bevándorló volt – mondta a régész. A legalsó réteg, a valószínű rézkori sír feltárása, ami fölé a kunhalmot emelték, még ezután következik.

d) A hagyományos nézet kritikája a sztyeppei szauromatákról, avagy hogyan kerültek a szarmaták Ázsiába?

Istvánovits és Kulcsár nem elemzi külön a sztyeppei ázsiai és a Kárpát-medencei kapcsolatokat, hanem igényesen rámutatnak alapvető földrajzi fogalmi problémákra a kérdéskör szakirodalmában, például hogy Közép- és Belső-Ázsia meghatározását felváltva és összevissza használják, nem megmondva melyik területet értik alatta. Ezt ábrájuk tisztázza:

Kiindulásukat illetően tehát módszeres kételyünket kell előadnunk és kezelnünk azt majd az alábbiakban. Könyvük „II. Sztyeppei előzmények a kezdetektől a Kárpát-medencei foglalásig" című részéről van szó. Ez a cím csak egy oldalról szemléli a „szarmatákat", a sztyeppe oldaláról, a Kárpát-medence felől viszont nem, mintha nem lett volna legalább kulturális kölcsönöshatás vagy valamilyen előzetes kapcsolat közöttük. Pedig ha volt egyáltalán ilyen foglalás, fontos az ide jövés tárgya és célja, azaz az itteni állapotok összefüggése. Mert a fentebb felvázolt műveltségi ás hatalmi egyetemesség kapcsolatrendszere sokkal bonyolultabb annál a hagyományos képnél, hogy az a szarmata jelenség ott a messze távoli keleten egyszerűen csak kialakult, majd idejött és itt érvényesült.

[1256] MTI: Avar, szarmata és viking eredetű tárgyakat is találtak a Törökszentmiklós melletti ásatáson. *Múlt Kor. Történelmi Magazin.* 2022. augusztus 26. 11:25
https://mult-kor.hu/avar-szarmata-es-viking-eredetu-targyakat-is-talaltak-a-torokszentmiklosi-melletti-asatason-20220826?fbclid=IwAR1jpm14QNmJOoE5OvW1xXRFOvW0dFWIf6tSNZjvfiA5eVNLY82_38Rhp-8.

1. ábra. ***Ázsia tájai.*** *1: nagytájcsoport határa, 2: nagytáj határa.* ***A: Délnyugat-Ázsia,*** *A1: Kis-Ázsia, A2: Kaukázus-vidék, A3: Szír-árok, A4: Arab-tábla, A5: Iráni-medence.* ***B: Közép-Ázsia.*** ***C: Észak-Ázsia,*** *C1: Urál, C2: Nyugat-szibériai-alföld, C3: Közép-szibériai-fennsík, C4: Kelet-Szibéria, C5: Altajidák-Bajkalidák, C6: Távol-Kelet.* ***D: Dél-Ázsia****, D1: Dekkán, D2a: Indus-alföld, D2b: Hindusztáni-alföld, D3: Himalája.* ***E: Délkelet-Ázsia****, E1: Indokínai-félsziget, E2: Maláj-szigetek, E2a: Nagy-Szunda-szigetek, E2b: Kis-Szunda-szigetek, E2c: Maluku-szigetek, E2d: Fülöp-szigetek.* ***F: Belső-Ázsia****, F1: Hszincsiang, F2: Tibet, F3: Külső- és Belső-Mongólia.* ***G: Kelet-Ázsia****, G1: A „belső és középső lépcső”, G2: A „külső lépcső”.*[1257]

Hérodotosz ezt mondja a szarmaták nyelvéről: „A szauromaták szkütha nyelvet beszélnek, de mindegyre csak hibásan...”[1258] Ez azt jelenti, hogy Hérodotosz nem a sztyeppei szarmata népről beszél, hanem a Kárpát-medencei szarmata (görögül szauromata) uralkodó rétegről, akik még nem sajátították el tökéletesen azok nyelvét, akiken uralkodnak. Hiszen mint láttuk, a scita a tudás nyelve, így hibás használatának említése is erre utalhat, azaz sokatmondó lehet számunkra,

[1257] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 14.
[1258] Hérodotosz: *A görög-perzsa háború.* Ford. Muraközy György. Bibliotheca Classica. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1989. IV. 117.

ha Kárpát-medencei környezetbe helyezzük. Erre feljogosítanak Fábián Sándor vonatkozó kutatásai is.[1259] Ezt írja: „A Scythica dissertatio[1260] – a Szkitiáról való értekezés – nyomán kijelenthető, hogy minden jel arra mutat, hogy a nagy orosz síkságra lokalizált Szkitia mellett létezett egy ősibb, kisebb méretű Szkitia a Kárpát-medencében…'Ők (a szkiták) magukat skolotáknak nevezték.'[1261] A régi latin írásokban a szkita szót scitanak írják, ami tudást jelent. Valószínű, hogy ugyanilyen értelme volt a skolotának, és lehet, hogy a skola latin szó is innen ered. 'A szkita név valójában talán a perzsa háborúk idején kezdett elterjedni: Homérosz biztosan nem tesz említést róla. Úgy tudni, hogy északon nomád életet élve a nemes igazságosságuk miatt dicsérték őket. Valójában sem a szkita, sem a szkolota név nincs említve Homérosznál, pontosan nem lehet a névre következtetni még ott sem, ahol Homérosz északi tejevőkről beszél.'[1262] 'Ptolemeusznál sem találunk írást a szkitákról, csak annyit, hogy különbséget tesz az Imáumi-hegyen kívüli, és azon belüli Szkitia között.'[1263] Az Imáumi-hegyet csakis a Kárpátok gyűrűjével lehet azonosítani. Ha valamiről azt állítjuk, hogy belül van, akkor azt valami körül veszi."[1264]

Ugyanakkor az az elnagyoltság a hagyományos történészi felfogásban, amivel a sztyeppei szkíták és szarmaták azonosságát kezelik, nem megengedhető, mert ott a hatalmi váltásokat a régészet a sírokban megjelenő újtípusú fegyverek használatához, illetve hadviselési változásokhoz köti. Nem lehet őket egykalap alá venni, vagy úgy tekinteni, hogy minden szteppei harcias nép szkíta, és azon belül voltak a szarmaták, roxolánok, alánok, avarok, hunok stb. Cser Ferenc a fegyverzet újdonságához köti egy-egy új hatalmi csoport, szerveződés megjelenését: „A szkíták vezették be a hadviselésbe az ún. visszacsapó nyilat,[1265] ami egészen a puskapor koráig az egyik legfélelmetesebb, messze hordó fegyver volt, különösen lóhátról, ezért a lovas hadviselésben szinte legyőzhetetlenek voltak. … A szarmaták … vezették be Európában az ún. nehézlovasságot és az azzal való hadviselést.[1266] Hosszú lándzsával harcoltak, miközben magukat acélerősítéses páncéllal védték. Ez több évszázadra előnyt biztosított számukra a hódítók között." A hunok pedig „visszacsapó szkíta íjjal harcoltak és náluk találkozott Európa először a kengyellel, tőlük ismerte meg a lóhátról való test-test elleni küzdelmet, amit a kengyel tett lehetővé."[1267]

Fábián ezt a szkíta–szarmata viszonyt is segít tisztázni: „A magyaroknál szokásban volt, és talán még ma is, hogy egyesek a nevükben az i-t, y-ra, vagy a t-t th-ra cserélték, ezzel bizonyítva nemesi származásukat. Az y és a th talán attól nemesebb az i- és a t-nél, mivel görög eredetű betűk, és amint tudjuk, a görögök nemesebbeknek tartották magukat más népeknél. Ez a praktika nagyon jól beleillik az uralkodó osztály módszerébe, amelynek a mottója a *'divide et impera!'* Ilyen megvilágításban vizsgáljunk meg két szót, a scita és a Scytha szót. A scita latin szó, tudást jelent, a Scytha szóról azt állítják, hogy egy ókori nép neve, ezzel azt sugallva, hogy semmi köze a scita szóhoz. Azt is állítják, hogy a görögök nevezték így a szkitákat. Ha jobban megvizsgáljuk, azt látjuk, hogy ugyanaz a szó mindkét esetben, csak a népet jelölőnél két betűt kicseréltek görög betűkre. Amíg a szónak latinul van értelme, addig görögül nincs. Görög nyelven a tudás gnózis.

[1259] Lásd Fábián 2021. 231, 362, 416, 593-595.

[1260] Brandstäter, Franz August: Scythica: *Dissertatio auctoritate ampl. phil. ord. in acad. Albert. pro venia legendi.* Fratres Bornträger, Regiomonti, 1837. https://books.google.ro/books?id=fJxOAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

[1261] Brandstäter 1837. 1.

[1262] Brandstäter 1837. 4.

[1263] Brandstäter 1837. 25.

[1264] Fábián, 2021. 231.

[1265] Lásd Taylor, Thimoty: Thracians, Scythians, and Dacians. *Prehistoric Europe. An Illustrated History.* Oxford Univ. Press, Oxford, 1998. 381, Kiszely István: *A magyarság őstörténete. (Mit adott a magyarság a világnak.)* Püski, Budapest, 1996. 716, László Gyula: Isten ostora. *Népszava* 1973, április 28. Idézi: Kovács Vilmos: *Kik voltak? Nyelv- és őstörténeti írások a honfoglaló magyarság kialakulásáról.* Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 1997. 55. Glatz Ferenc: *Magyarok Krónikája.* Officina Nova, Budapest, 1996. 41.

[1266] Ascherson, Neal: *Black Sea.* Vintage, London. 1996. 223.

[1267] Cser 2000. 154, 161, 163.

A scita latinul jelent tudást. Hérodotosz szerint a Dunától északra egész a jeges tengerig szkiták éltek. Ha a szkita nevet a fenti megvilágításban nézzük, vagyis hogy a szó gnózist jelent, akkor óhatatlanul a gnosztikus kereszténységre gondolunk. És valóban, a régi írások arról tanúskodnak, hogy még a 13. században is Észak-Európában nagyszámú gnosztikus keresztény közösség létezett. Sok ókori történetíró említést tesz a szkitákról, azonban az időmeghatározást nem lehet komolyan venni. … Plinius állítására, miszerint a Szarmatákat és a Germánokat is szkitáknak nevezi, a *Scythica dissertatio* szerzője a következőt mondja: 'Úgy tartják, hogy mindazon nemzetek, akik ott laktak, ahol ma a szarmaták és a germánok, szkitáknak neveztettek, mostanra azonban ezen vidékekről eltűnt ez a név, amit most távoli ismeretlen népeknek tulajdonítanak.'[1268] 'Ptolemeus különbséget tesz az Imaumon belüli, és az azon kívüli Szkitia között, amiből az következik, hogy a Szkita név széltében-hosszában el volt terjedve.'[1269] 'Hogy van-e kapcsolat a szkiták és a szlávok közt, ezt nem lehet egy szóval sem tagadni, de van, aki egyenesen azt állítja, hogy a szkiták és a szlávok ugyanazok. De ez sem eszementebb azon állításnál, hogy a germánok szkita eredetűek.'[1270] Ha a fenti állításoknak valami értelmet akarunk tulajdonítani, akkor azt kell mondjuk, hogy a szkita név nem egy etnikumra, hanem inkább valami másfajta közösségre vonatkozik. Ez a közösség nem lehet más, mint a vallás, éspedig a szkita vallás, ami úgy tűnik, hogy Hérodotosz idejében, egész Eurázsiában el volt terjedve."[1271]

„Az Imaum-hegy csakis a Kárpátok lehet, ami egy belső Szkitiát különít el. Ez a belső Szkitia nem más, mint a Kárpát-medence. A 72. oldaltól a szerző felsorolja azt a sok ellentmondást, amit Hérodotosz írásában találunk a szkitákkal kapcsolatban. Mindezek az ellentmondások feloldódnak, ha a Hérodotosz által leírt Szkitiát a Kárpát-medencére vonatkoztatjuk. Tehát a szkita vallás (gnosztikus vallás) a Kárpát-medencéből indult és terjedt szét egész Eurázsiában. 'Bárki, magyar vagy jövevény, aki a szkita nemzeti etnikus rítust gyakorolja, és nem tér vissza az igazi Krisztusi hitre, és a Szent István király törvényére, fej- és vagyonvesztéssel büntettessék. A városok, várak, falvak, templomok leromboltassanak és újraépíttessenek. (Werbőczy, 1628.)' Hát akkor ki is kezdte el a templomrombolást? Azért meg kell jegyezzük, hogy habár nem kételkedhetünk Szent István létezésében, azért nagyon kevés kétséget kizárható adat maradt fenn tőle. Így nehéz ítélkezni a tettei felől. Anno 1017: 'A német és szászországi területeken a szlávok visszatértek a hitre, a vallás virágzott. Angliában véget ért az önkényuralom, Canuto dán király alatt visszatért a szent élet. Magyarországon Szent István alatt a napok többségében terjed fényesen a Krisztus kultusz. Gallia Robert király alatt visszaesett a manicheus eretnekségébe. (Melchiore Inchofer, 1650.)' Péter a császárral és a teuton lovagokkal Fehérvárra jön, ahol visszakapja a koronát: 'A Szűz Mária nevére szentelt székesegyházban tárgyalt a magyarokkal a kiegyezésről. Engedve a magyarok azon kérésének, hogy gyakorolhassák a magyar scita (gnosztikus) vallást és szokásaik szerint törvénykezzenek… Ekkor Magyarország nemesei, látván a nemzetük romlását, összegyűltek Csanádban, tanácskozásra az egész magyar nemzet, és követeket menesztettek Oroszországba… Ekkor azonban sajnálatos módon, Vata tanácsára hallgatva, a démonokhoz kezdtek imádkozni, lóhúst enni, nyers húst enni, és mindenféle gyalázatos dolgot művelni. Ugyanakkor sok katolikus egyházi és laikus embert megöltek és templomokat romboltak le. Ezután a Péter ellen lázadók ölni kezdték a német és latin tisztségviselőket, kik közül kevesen menekültek meg. (Chronicon Dubnicense, 1884.)' Tudjuk, hogy Csanád (Marosvár) volt az egykori Ajtony vezér székhelye. Abban az időben a politika kéz a kézben ment a vallással. Ha a magyarok Csanádban gyűléseztek és a követelésük egyik pontja a gnosztikus vallás visszaállítása volt, akkor azt is feltételezhetjük, hogy Ajtony sem volt pogány, hanem éppen gnosztikus keresztény. Azt jól látjuk az írásokból, hogy az eretnekekre a katolikusok kígyót-békát szoktak kiabálni, de

[1268] Brandstäter 1837. 22.
[1269] Brandstäter 1837. 26.
[1270] Brandstäter 1837. 22.
[1271] Fábián 2021. 593.

ezek általában hamis vádaknak bizonyultak. Azt is figyelembe kell venni, hogy akárcsak a mai békés tüntetések alkalmával, mindig megjelennek a diverzánsok és provokátorok, ami akkor is így volt. De vajon ördögtől való-e a gnózis? A gnózis, akár a latin scita, tudást, megismerést jelent. Krisztus tanítása szerint az igaz ember a világosságban jár, a tolvaj pedig a sötétben. A világosság nem a vakhitet jelenti, hanem a tudást, a megismerést. Ennek a tanításnak az ellenkezőjét találjuk az ótestamentumi írásban, amikor az Isten az embert azért bünteti, mert a tudást akarta megszerezni. Nyilvánvaló ennek a tanításnak (jobban mondva ellentanításnak) a politikai üzenete: Nektek, rabszolgáknak nem lehet hozzáférésetek a tudáshoz. A tudás csak a kiválasztottak előjoga, és aki ezt megszegi, az a legkeményebben büntetendő, mint eretnek."[1272]

„Értelmezzük a következő szöveget, melyhez hasonlót a Bibliában is találunk, de már a jézusi történethez igazítva: 'Verbigena Christus ex verbo Dei natus. – Az igelényegű Krisztus az Isten igéjéből [szavából, tanításából] született. (Altenstaig, 1509.)' A verbigena=igefajú. Vagyis Krisztus nem más, mint Isten tanítása. Az Isten élő lélek és tanítás. Nem igényel áldozatot, még szimbolikus, jelképes vagy képletes formában sem, s nem lehet sem megvesztegetni, sem megpuhítani. Nincsenek számára előre kiválasztottak, akiknek mindenáron kedvezne, és többre értékeli a becsületet és igazságosságot, mint a mindenáron való hűséget és imádatot."[1273]

E megfontolásokat nincs okunk nem érvényesíteni Istvánovits és Kulcsár kulcsmondatára, hogy „a Kr. e. IX–VIII. században a délorosz sztyeppén feltűntek az első név szerint ismert népek: a kimmerek és a szkíták".[1274] Azaz lehet ez az elnevezés akár késői átvitel rájuk máshonnan, más szempont szerint keletkezett fogalomként, ill. névként, de attól még azokat a régészeti leleteket, amiket a „nevük alatt" azokon a sztyeppei területeken találtak, a maguk valóságában kell tekintenünk. Amint az általuk lábjegyzetben említett nevezék emlékeket: „Ladislav Zgusta összegyűjtötte a Fekete-tenger északi partvidéke görög városainak teljes személynév-anyagát, amelynek beható elemzése során arra a következtetésre jutott, hogy elkülöníthető egy korábbi és egy későbbi iráni dialektus. Az archaikusabb nevek a szkítákhoz köthetők, és ezeket elsősorban Olbia és Khersonésos feliratairól lehet megismerni. A fiatalabb réteget a szarmaták nyelvi emlékei adják, melyeket főként az Észak-Pontus keleti városainak (Pantikapaion és Tanais, valamint a Tamany-félszigeten Phanagoreia és Gorgippia) feliratai tartalmazzák."[1275]

E feliratok még külön is vizsgálandók, de annyi azért látszik, hogy itt utólagos görög értelmezéssel állunk szemben. Ugyanakkor a népről átugrottunk a nyelvre, és valószínűleg több évszázadot, sőt évezredet is, de ennyi bizonyíték nem elegendő, hogy a szkíta–szarmata–alán nyelvi vonalat kimerítően tárgyaljuk, különösen iráni mivoltukat állítsuk. Sőt a szerzők rámutatnak, hogy van olyan is, aki „a kimmereket thrák–fríg nyelvűeknek tartja (pl. Vásáry 2003. 30)." Amire magyarázat lehet, hogy „a thrák–fríg hipotézis hátterében alighanem Strabón adatát sejthetjük, aki szerint 'A kimmeriosok, akiket tréreknek is neveznek, vagy azoknak csak egyik törzse...', illetve 'a kimmeriosok, meg a trérek is gyakran engedtek meg maguknak ilyen kalandozásokat.' (Strabón I.3.22.) Minthogy pedig ugyancsak szerinte '...a trérek, ... szintén thrákok' (Strabón XIII.1.8.), így kézenfekvőnek tűnt az azonosítás. Azt persze hozzá kell tennünk, hogy a nyelvészeknek mindössze néhány kimmer királynév áll rendelkezésére. (V. I. Abajev hármat említ: Tugdamme/Lygdamis, fia Sandakšatru és Teušpa. Ezeknek a neveknek iráni etimológiáját bizonyítja. Nem tesz viszont említést a Strabónnál szereplő és általunk lejjebb említendő Kóbos nevének eredetéről – Abajev 1965. 126.). Ugyanakkor a kimmer–szkíta rokonsághoz mégse nagyon

[1272] Fábián 2021. 593-595.
[1273] Fábián 2021. 600.
[1274] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 25.
[1275] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 28 lábjegyzet.

férhet kétség, hiszen a kimmer toponímiák elhelyezkedése, a nevek etimológiája, a korabeli aszszír feliratok, az antik források és a régészeti leletanyag értékelése egybehangzóan bizonyítja ezt (vö. legutóbb Ivancsik 1999. – további irodalommal!).”[1276]

Nem is annyira a konkrét eset a lényeg itt a trákok bekeveredésével, hanem hogy az írott történelmi anyag keveredik egyéb, valódi forrásokkal – bár Abajev iráni nyelvi bizonyításának szintén utána kellene menni. Megjegyzendő még, hogy akár a helynévanyag, akár névjelentés, nem minden ellenőrzés nélkül vetendő össze a keletinek mondott feliratokkal és az antik forrásokkal tehát. Mert mégha a régészeti anyag sok egyezést mutat is, annak az egyezésnek akár sokkal mélyebb eredete lehet az időrendet tekintve.

A sztyeppei hatalom egységességének irániakhoz kötése évezredekkel korábbtól kezdve egészen a hunokig, szintén tovább vizsgálandó. És ez már érinti a szarmata ügyet. Nemcsak a szauromata és a szarmata kettősség miatt, nemcsak a Kárpát-medencei felbukkanásuk miatt, hanem mert az egységes vonásokat, amit a hatalom művelésében látunk Eurázsia-szerte, szintén érdemes sokkal korábbról, nevezetesen a Fekete-tenger helyén volt Fekete-tó partvidékén volt magas műveltségből eredeztetni. Ám ekkor kiderül, hogy a mi Tordos-Vincsa műveltségünk ezer évekkel megelőzi a sumér és a sztyeppei műveltségeket, illetve itt a Kárpát-medence és a Kárpátok keleti oldala sokkal eredetibb alakjában őrizheti, mint ahol a műveltség harciassá változott, harciassá torzult és hódító jelleget öltött. Emiatt pedig sem az időben késői, sem a térben távoli hasonlóságokat nem szabad azonosítani a Kárpát-medencei jelenségekkel, de a hasonlóságukat fel kell használni az eredeti korai állapot lehető legjobb újrafelfedezéséhez, modelljének újraépítéséhez.

Ugyanakkor tehát ha számba vesszük a sztyeppei terület emlékeit, főként az ott talált aranykincset, közelebb juthatunk ennek a folyamatnak és összefüggéseinek a megismeréséhez, sőt megértéséhez is. Indokolt, hogy az ilyen bonyolult dolgokat próbáljunk megragadni és bemutatni, mert a felhalmozott anyag, amely rendelkezésre áll ebből az igen hosszú időből és igen nagy területről való és igen gazdag.

Felmerült előbb egy külső és belső Szkítia, azaz a Kis és Nagy Szkitia kérdése. Az imént idézett Brandstäter-disszertációban említett Ptolemaiosz szerinti Belső- és Külső-Szkitia tehát azonosítható a Kárpát-medencével és az európai sztyeppével, ahogy ez a két terület Istvánovits és Kulcsár könyvében látható „A mérsékeltövi sztyeppe a legfontosabb antik nevekkel” aláírással (*2. ábra*). [1277] Itt láthatunk bizonyos földrajzi neveket a mai helyekhez fűzve. Ezen nem szerepel sem Pannonia, sem például Sirmium, amelynek köze volt a szarmatákhoz Ammianus Marcellinus híres története szerint és a magyar régészeti feltársok szerint is. A Marha! kiáltás története persze vitatott, de leginkább csak a berögzött történelmi kép miatt, amely nem engedi meg a magyar nyelvi vonatkozást.

A *2. ábrá*n látható földrajzi nevekkel kapcsolatban érdemes visszatérnünk a Brandstäter-disszertációhoz, illetve Fábiánhoz: „’Az Iszter a Nílus után a Föld legnagyobb folyója, mely a keltáktól ered, egész Európát átszeli kelet felé: miután pedig az Agathirszeknél (a mi Magyarországunknál) találkozik a Marossal, utána kelet felé veszi az irányt. Mégis (hogy úgy mondjam), mintha egy más folyóról lenne szó, amely újra kelet felé megy, melyet Hérodotosz nem nevez meg, bár nem feltételezhető, hogy ő ezt nem ismerte, azon mindenesetre csodálkozni lehet, hogy miért mondja, hogy a kijárat ismét kelet felé fordul. (Brandstäter, 1837. 38.)’ Hérodotosz tudhatott egy pannóniai tengerről, amely a Vaskapu elzáródásakor időnként feltöltődött a Duna–Tisza–Maros találkozása körül. És amikor egyes írásokban megjelenik a Ponto aquilonari (Északi-tenger), akkor inkább erre gondolhatunk, és nem az északi jeges óceánra. Valószínű, hogy a Maris (Maros) folyó a nevét épp ettől a ’tengertől’ kapta: mare=tenger. A Marossal persze a Duna csakis

[1276] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 29. lábjegyzet.
[1277] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 19. 7. kép.

úgy találkozhatott, ha már előzőleg egyesült a Tiszával, egy tavat képezve. Valószínű, hogy Ovidiust is ide száműzték és nem a Fekete tenger mellé. Ovidius: 'Azonban hidd el, hogy nem feltételezzük, hogy nem tudod az okát, hogy miért fagy be télen a Szarmát-tenger. A közelünkben (lakó) kocsik vannak, melyekben igen hideg van. Innet ered a Bóra, ez gyűjti egy helyre az embereket. De az északkal ellentétes irányból fújó melegebb szél lassan jön és ritkán… Ez a megrekedt mocsári állóvíz nem igen kék, inkább zavaros színű. (Brandstäter, 1837. 11, 12,)'– Ez a szarmát tengernek nevezett mocsári állóvíz nem lehet más, mint az említett Pannon-tó."[1278]

2. ábra. Latin földrajzi nevek Kelet-Európában?[1279]*A Rhipei (Rifei-hegy) nagy Találat!*

Az Istvánovits–Kulcsár szerzőpár elveti a Marus és Maros azonosítását, ámbátor csupán „valószínűsíthető" adatokra hagyatkozva. Ők egyébként a korai szarmaták dunántúli szereplését elfogadják.[1280]

„Másik forrás szerint: 'Ezt a magyar Szkitiát az első történelemírók Európába helyezték: mely kelet felé terjed, egyik oldalát az északi tenger, másik oldalát a Rifei-hegy határolja, kelet felé Ázsia, nyugat felé az Etele folyó, melyet Donnak is neveznek… Azt is írják, hogy az itt élő népek csak hiábavalóságokkal foglalkoznak, lusták, nemi kicsapongók, szeretnek rabolni, inkább sötét, mint fehér a bőrszínük… Ezenkívül Szkitiából ered a Donnak nevezett nagy folyó, amit a magyarok Etelnek hívnak, mely folyó havas hegyeken folyik át, melyek körülzárják Szkitiát… A Szkita Haza hossza háromszáz hatvan stádium, a szélessége pedig százkilencven stádium: az elhelyezkedése annyira megerősített, hogy csak egyetlen kis helyen van bejárat hozzá. Kelet felőli szomszédaik a besenyők és a fehér kumánok, és az északi tenger nyugati felén olyan sűrű erdőség található, ami ember számára átjárhatatlan.'[1281] Nyilvánvaló, hogy a kompilátor régi írásokból másolt, amelyeket nem sok sikerrel a 16. századi történelmi felfogáshoz akart igazítani.

[1278] Fábián, 2021. 231.
[1279] Az ábra nem ezzel az aláírt szöveggel: Uo. 19. 7. kép.
[1280] Istvánovits Eszter, Kulcsár Valéria: *„…aligha állhat nekik bármely csatarend ellent." Egy elfelejtett nép, a szarmaták*. Jósa András Múzeum és Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszék, Nyíregyháza–Szeged, 2018. 192-194. 560. lábjegyzet. http://real.mtak.hu/80406/1/Szarmata_web.pdf.v
[1281] Jacques Bongars: a, 1543. 28. Bongars, Jacques: *Rerum Hungaricarum Scriptores Varii. Historici, Geographici: Ex veteribus plerique, sed iam fugientibus editionibus reuocati: Quidam nunc primùm edit.* Wechelus, Marnius & Aubrius, Francofurti, 1600. 7.

Itt megtaláljuk a Jordánes-féle magyar gyalázkodást és a magyarok mindenáron való kiebrudalását a Kárpát-medencéből. A Don viszont lehet a Donau (német) rövidítése. Az Etele pedig valószínű, hogy a folyó általános neve, ami az étellel áll kapcsolatban. A legbőségesebb táplálékot a folyók nyújtották, nem hiába mondták a Tiszáról, hogy kétharmada víz és egyharmada hal. Az 'északi tengert' itt megint a Pannon-tóval azonosíthatjuk. A Rifei-hegyek pedig a Kárpátok, melytől keletre valóban a besenyők és a kumánok laktak, de ez a vidék abban az időben már Ázsiának számított. Ha ezt a Szkitiát a Kárpátoktól keletre helyezzük, akkor óriási ellentmondásokat találunk, mivel a Don folyó nem folyik keresztül olyan havas hegyeken, melyek körülzárnák Szkitiát. Ellenben a Duna igen. A hab a tortán az, hogy ez a Szkitia annyira körülzárt, hogy csak egyetlen kis bejárata van. Ezt szintén csak a Kárpát-medencével lehet azonosítani. Hérodotosz Dárius hadjáratáról szólva mondja: 'Így Szkitia alakja majdnem négyzetalakú, két része (oldala) tengerek felé tart, egyik a mediterrán, a másik a (Fekete) tenger felé, ugyanakkora távolságra mindkettőtől. (Mert az Isztertől a Boristenesig tíznapi járás, és ugyanennyi a Boristenestől a Meotiszig). A mediterrán tenger irányából a Melanklénosokig, akik a szkiták fölött laknak, húsznapi út. Feltételezem, hogy egy nap alatt 200 stádium utat lehet megtenni. Így Szkitia szélessége (délről északra) 4000 stádium, a Mediterrán tengerig ugyanennyi stádium.'[1282] Egy stádiumnak vegyünk 200 métert, így a 4000 st = 800.000 m = 800 km. Tehát körülbelül ennyi a Szkitia hossza és szélessége. A fent leirt elhelyezés szerint épp a Kárpát-medence közepén található. A későbbi kompilátor hamisítási célból ide is beszúrt egy megtévesztő mondatot, ami viszont teljesen idegen a szövegkörnyezettől: Mert az Isztertől a Boristenesig tíznapi járás, és ugyanennyi a Boristenestől a Meotiszig."[1283]

A *3. ábra* mutatja, hogy az Al-Dunától az Urálig volt egy széles nagy sztyeppei sáv, amelyen azonos életmód volt folytatható. Azt tekinthetjük Külső- vagy Nagy Szkitiának. Sebestyén László meglátásait figyelembe véve is, ennek a területnek a szkita–szarmata benépesedése másodlagos, délről kiinduló volt. Ezt írja: „Az i. e. XI–VIII. század az egész Kárpát-medencében a bronz virágkora Európai méretekben is talán ez a leggazdagabb bronzművesség helye. Kardok, lándzsák, nyeles kések, sarlók, tokos balták, vésők, borotvák különféle ékszerek és más tárgyak a bizonyság erre. Feltétlenül ismertetésre vár még a korai vaskor régészeti hagyatéka, különösen hogy részben az a nép képviseli minden valószínűség szerint, amelyik legfőként érdekelhet e témánkban bennünket. Sigynnek a nevük, s korántsem ismeretlenek a hazai szakirodalomban, még az uralkodó történészi felfogás hívei körében sem, jóllehet ezek nem egyértelműen látják bennük a korai vaskor kezdetétől a keleti eredetű régészeti anyag hagyakozóit. Nagyállattartó, lótartó életmódú népről van szó. Kultúrájuk jellemzője, amelyet mezőcsáti kultúra néven tartunk számon, a lovas, illetve kocsizó életmódra való lófelszerelés. Tőlük eredhetnek medencénk első vaspengéjű keleti kardjai. Tárgyi hagyatékuk párhuzamai Kelet-Európa déli felében, a Kaukázus vidékén és Közép-Ázsiában találhatók meg. E hagyaték fontos elemei Perzsiáig követhetők."[1284]

https://books.google.ro/books?id=igZPAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1282] Herodotus: *Historiarum Libri IX ... Ejusdem Narratio de Vita Homeri. Excerpta e Ctesiae Libris de Rebus Persicis et Indicis.* Dunmore, Londini, 1679. 257.
https://books.google.ro/books?id=wlpTAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1283] Fábián, 2021. 232-233.

[1284] Sebestyén László: *Őstörténeti tanulmányok.* Posztumusz internetes kiadás, 1995 körül (az előszó szerint az 1975-ös Kézai Simon védelmében c. könyve megjelenése után több mint 20 évvel). 71-78.
http://www.napturul.hu/letoltesek/sebestyen_ostortenetitanulmanyok.pdf.

3. ábra. A pontuszi (-káspi) sztyeppe.[1285]

Kövessük hát, de tehát ne onnan származtassuk, ha itteni eredetű, és legyünk tisztában vele, hogy a régészeti anyagot vizsgáljuk, és az eddigi felszínes történeti kép miatt kritikával kell kezelnünk a hatalmas területről szóló és azt egységesnek kezelő történeti iratokat.

Sebestyén így folytatja: „A nagyon részleges régészeti bemutatásuk után lássuk, kik is ők. A Magyarország története az Alföld vaskori népességének leírásában példásan idézi róluk Herodotos sorait, de mert nem dönti el, ezek Hekataiosztól származnak-e, nem állíthatja egyöntetűen, hogy a szkíta vaskor előtti preszkíta lakosokkal azonosak ők. Több magyar szerző és kutató megítélése előtt, nézzük először Herodotos véleményét; ahogyan ő az Alföld és talán a Dél-Dunántúl népét a trák törzsek és szokások leírása közé iktatva említi. 'Mi van országuktól északra, milyen emberek laknak ott, senki sem tudja biztosan; közvetlen az Isztroszon túl lakó népnek csak a nevét sikerült megtudnom, szigünáknak hívják őket és méd viseletben járnak. Lovaikat ötujjnyi szőrzet borítja, kicsik, tömpe orrúak és olyan gyengék, hogy nem bírják el az embert. Kocsiba fogva azonban igen fürgék, ezért az ottani emberek kocsikkal utaznak. Országuk megközelíti a venétekét az Adria partján. Azt mondják, Médiából származnak, de hogy hogyan juthattak Médiába, el sem tudom képzelni. A régi időkben azonban minden lehetséges volt.' Ami e tudósításból a valószínűen csak hallomásból ismert lófajtát illeti, inkább elfogadhatjuk a mezőcsáti kultúra számos sírjából feltárt kistermetű, igénytelen ázsiai lófajta képét, amelyre illett, az hogy hosszú szőrű, de hogy 'lovast nem bírhatott volna el', meseszerűen hat. Magyarország földje a régi görög irodalom tükrében című, 1936-ban Pécsett megjelent írásában Borzsák István már kétségtelennek látja, hogy Herodotos forrása Hekataiosz Periegesis c. műve volt. Ez a Kr. e. VI. századi geográfus lakóhelyzetéből eredően jól ismerhette az Isztrosz, a Duna Fekete-tengeri vidékét, de éppen úgy a fölötte északra lévő területeket is. Az ő idejében, a VII. század folyamán kezdenek kialakulni a Pontus északi és nyugati partjain a milétoszi telepek. 657-ben megalapítják Istriát, tíz évvel később Olbiát. Gyarmatot alapítanak, még ebben a században, a Szeret torkolatánál, a mai Galacztól nyugatra, Barbosinál. Ennek révén cserekereskedést folytattak az északi törzsekkel 500 körül a Duna, a Szeret torkolatáig, sőt azon túl görög folyam volt. Ebből következően a Duna és mellékfolyói egész rendszerének leírását Herodotos csak Hekataiosz térképéből és ahhoz fűzött

[1285] https://www.tf.uni-kiel.de/matwis/amat/iss/kap_b/advanced/ab_1_4b.html.

megjegyzéseiből meríthette, így ezt a közlését is: 'Az agathirsektől folyik a Maris folyó, így ömlik a Dunába'. Vagy ezt megelőzően: 'A Dunától északra az első nép az agathyrsok.' Erdélyt ugyanis Szkítiával a Szeret völgyén és az Ojtozi-szoroson át vezető út kötötte össze."[1286]

Sebestyén nem vette észre az ellentmondást, amit az a félezer kilométeres távolság jelent, ami az al-dunainak tekintett és a Maros-menti terület, valamint az Ojtozi-szoroson át és a Szeret-völgy vége között feszül, ha az agathyrsek lakóhelyét Hérodotoszból, illetve Hekataiosztól véve az adatokat, meg akarjuk határozni.

Továbbá: „Ha már az agathyrsokról, e szkíta népről beszélünk, nézzük, mit mond róluk Herodotos: 'Az agathyrsok a legelpuhultabb emberek, ők hordanak legtöbb arany ékszert. Nőközösségben élnek, hogy így egymás testvérei legyenek, és mint rokonok mindnyájan ne irigykedjenek egymásra, s ne gyűlölködjenek. Egyéb szokásaik hasonlók a trákokéhoz.' Különös jellemzés, igen elüt attól, amit általában a szkítákról a legtöbb korabeli író, de a későbbiek is reánk hagytak."

Mert ez nem a sztyeppei szkítákról szól, akiket vadaknak tartottak – lehet, csak utólag.

„Említendő, hogy Karl Müllenhoff Deutsche Altertumskunde című 1890-ben kiadott munkájának első kötetében Herodotos különös tévedésének tartja, hogy a sigynneket odatette az Istrostól északra. Ebbe Strabonra épít annyiban, hogy ez Nagy Sándor történetíróit használva, így Aristopulost és Patroklost, a Kaspitól délkeletre talált sigynneket, s ugyanazt tudja bozontos lovacskáiról, amit Herodotos, sőt azt is, hogy 'asszonyaik fiatal koruktól vezetnek, kocsit persze, s közülük a jó kocsis akkor megy férjhez, amikor akar'. Ez a Kaukázus melletti lakás nem feltétlenül mond ellent a médektől való elvándorlásnak, s a Duna–Tisza-közére való feljutásnak, mint azt a későbbiekben majd láthatjuk."

Viszont az is látható, hogy Sebestyén a szkíta nevet elképesztően rugalmasan használata, hiszen itt már több ezer kilométeres távolság áthidalásáról van szó. Elegendő hozzá a méd név bevonása a feltételezett terjeszkedési folyamatba, és máris nyugati szkíta néphullám azonosul a keletivel. Amit Sebestyén a továbbiakban részletez is, de azért a régészeti adatokat tekinti alapnak ő is, nem a történeti hivatkozásokat.

„Hekataiosz egyéb adatai is erősítik azt, úgyszintén az archeológiai leletek is, hogy e nép esetében az egyik nyugati szkíta néphullámmal van dolgunk. Ismerünk e területek közötti, mondhatni köztes álláspontot, mégpedig a Kr. u. 230-ban született Rhodus Apolloniustól, aki a sigynneket a Duna deltájához teszi. Argonauticái 4. könyvében elismerően ír a teherhajóval átjárható Iszterről s leírását a 319-320. versében így végzi: 'Mert soha sem láttak még azelőtt tengeri hajókat sem a trákokkal vegyült szkíták, sem a sigynnek'."[1287]

Fentebb még a pontuszi, azaz tengerparti görög gyarmatokról volt szó, sztyeppei szkíta kapcsolatokkal, itt pedig a Duna-deltához kijutó szkítákról van szó, akik tehát csak nyugatról jöhettek a tengerig.

De nézzük tovább a sigynnákra vonatkozókat, ahol az iráni eredetben Sebestyén se biztos:

„Mindenképpen ide kívánkozik hazai munkáinkból, A kelták nyomában Magyarországon című művéből a szerző Szabó Miklós meglepően sokrétű leírása e népről. Állításai részletes közreadását feltétlenül megérdemli. Azzal kezdi, hogy az 'Alföldön steppei eredetű kultúra alakult ki, melynek etnikuma a korábban a kimmer törzsszövetséghez tartozó, később szkíta hatás alá került iráni sigynnákból (ezt Herodotos munkájából tudjuk) és az őslakosságból tevődött össze.' (Ezúttal nem feladatom, hogy az iráni eredet feltevését vitassam, különösen, hogy ezt Herodotos nem mondja. Csak örülhetnénk, ha az őslakosságról is mondott volna Szabó valamit). De idézzük tovább: Az i. e. VI. században a magyarországi kora vaskor nemzetközi kapcsolatai jelentősen bővültek. A Nyugat-Magyarországot átszelő 'borostyánúton a Balti-tenger partjáról borostyán, dél felől – szórványosan – görög áru és az észak-itáliai bronzműhelyek termékei jutottak el a

[1286] Sebestyén 1995. 71-78.
[1287] Sebestyén 1995. 71-78.

Kárpát-medencébe'. A történészek számára 'a látóhatár kiszélesítésében nagy szerepet játszottak a sigynnák, akiknek régészeti hagyatéka a Dunántúlon és Szlovéniában is megtalálható'. (Szabó Miklós ezt feltehetően arra alapozza, hogy Hekataiosz nyomán Herodotos úgy tudja, hogy 'ezeknek a Sigynneknek a földje az adriai Enetoi határáig: terjed'). Ismét Szabó: 'Ők közvetítették hazánk területére a déli árut s cserében elsősorban lovakat adtak üzletfeleiknek.' A korai kelta művészet szempontjából is érdemes egy pillantást vetni erre az iráni népre. A ligur sigynna szó – erről még szólunk – kereskedőt jelent, s ez nyilván a sigynna kereskedelem nyugati hatósugarára vonatkoztatható."[1288]

A nagyvonalúság innen sem hiányzik, mert ne feledjük Irán és Liguria 4000 km távolságát. De ha már kereskedelemről van szó, ne a nyugati irányúval foglalkozzunk csupán, hanem a keletivel is, ami jól magyarázza az európai sztyeppén, sőt távolabb is megjelenő „görög ízlésű" dísztárgyak egyöntetűségét a Kárpát-medenceiekkel és másokkal. És ha már a sigynnák keleti kapcsolatait előbb feltártuk, most azt miért is mellőznénk? Hogy nem kifejezetten hatalmi- és népmozgásból származik e kapcsolat, hanem kereskedelemből? Ismerjük el, hogy ez a valóság.

Sebestyén további megállapításai is erre vonatkoznak: „Feltehetőleg a sigynnák közvetítésével kerültek a La Tén művészet formanyelvébe a kimmer–szkíta művészeti körből átvett állatalakok és egyéb díszítőmotívumok. Érdekes ez a következtetés, különösen, ha e Svájc területéről származó lelethellyel a kelták bővebb ismertetése kapcsán beszélnénk. Mivel ez nem célunk, a későbbiekben példákkal utalhatunk arra, hogy a művészeti kifejezés ötvöződése a kelták és sigynnek részéről megtörténhetett országunk területén is. Fontos állítása Szabónak az időrendiség miatt, hogy 'a IV. század folyamán a szkíta–sigynna kultúra zavartalanul virágzott', továbbá, hogy 'a III. században az Alföld nagy »szkíta« (sigynna) temetői még használatban voltak', azonban a tápiószelei temető legfiatalabb sírja már kelta sír, amely nem korábbi i. e. 250-nél. Nagyjából ez lehet az az időpont, amikor a kelta—sigynna kapcsolatok kiépültek (rákospalotai sír), megkezdődött a két kultúra keveredése, amely végső soron kelta terjeszkedést, hódítást jelenlett. A hódítás – legalábbis amennyire ez a régészeti leletekből következtethető – a Dunakanyar irányából indult meg.[1289] Itt helyezkednek az i. e. III. század elején kezdődő legnagyobb kelta temetők (Kosd, Szob), és később is az Alföld és az Északi-hegyvidék peremén találhatók a legtipikusabb, keverék sigynna–kelta temetők (Radostyán, Rozvágy, Mátraszőllős stb). Továbbítottam a szerző e jobban kelta történelmet szolgáló sorait, hiszen az ő Kápát-medencei korszakukat tárgyalja, ám hadd tegyem ide a későbbiekben majd alátámasztást kapó ezen tudósítását is: 'az Alföldön a dák hódítások, majd az iráni jazigok betelepedése nyomán a kelta lakosság felszívódott'. Vagyis a szkíta népek kerekedtek felül, az ő itteni történelmük folytatódott. Ismerünk ellentétes véleményt a sigynnák eredetéről, sőt ugyanannak a szerzőnek a művében is. Baráth Tiborról van szó. A magyar népek őstörténete első kötetében található egyik véleménye a 14. oldalon. 'Alkalomadtán nevezik őket (a hunokat) a Herodotos által feljegyzett titokzatos »Sigynnai« néven is, ami szintén olyan kifejezés, ami a régi keleten fordul elő.' Nagy kár, hogy a forrást itt nem említi, mert sokat jelenthetne. Annál is inkább, mert említett kötete 50. oldalán. mintha forrásait egyeztetés nélkül használta volna, azt írja, hogy a 'herodotosi sigynnei voltaképpen cigányokat jelent'. Cipruson hallhatta ugyanis (amelynek régi neve szerinte Mak-aria), az ottani makuráktól, hogy a szó, amit kiejt, 'szigonyt' jelent. Viszont a 'szigony és a szegény szó régiesen ejtve sigini-nek, sigoninak hangzik'. Baráth nyilvánvalóan sokkal többet tud, mint én, de állítása ellenőrzésekor Herodotosnál Ciprust Küprosznak olvashatta, a cigány szó pedig a korabeli görög nyelven sztüganosznak hangzik és sötét színűt jelent. A görög nyelvű és görögül író Herodotos nem nevezte a sigynnákat sztüganosznak hanem, amit Szabó Miklós említ, hogy Marseilles-ben a ligurok sigynnek hívják a kereskedőket, ezt vehette Baráth könyvéből is, mert ezt ő is említi. Feltáratlan még viszont az eredetük. Ez Herodotos számára is kétséges volt, mint

[1288] Sebestyén 1995. 71-78.

[1289] Ezt is inkább a kelta kultúra megjelenésének, terjeszkedésének tekinthetjük.

hallottuk tőle: 'Azt mondják, Médiából származnak, de hogy hogyan juthattak Médiába, el sem tudom képzelni. A régi időkben azonban minden lehetséges volt.' Bennünket persze inkább az érdekel hogyan, miként és mikor juthattak el a Kárpát-medencébe. Feltehetően egy nagyobb népmozgás jövevényeiként."[1290]

Vegyük észre: előbb még kereskedőkről volt szó, most már népről, mert Hérodotosznál állítólag úgy szerepel. Egyáltalán, mivel Hérodotosz a perzsákról ír, azért minden Kárpát-medencei hasonló szereplő iráni eredetűnek mondott. Legfeljebb becserkészik hozzá a sztyeppét is, ám a dolog hihetetlen távolságát mutatja, hogy még Dél-Franciaországot is be kellene vonni. Ilyen távolságra tényleg nincsen népmozgás, inkább ahogy Sebestyén felveti, a Kárpát-medencét kell a központnak nevezni, lehetséges, hogy még a perzsáknak mondottak esetében is.

Mindenesetre Sebestyén is el tudja képzelni itteni megjelenésüket, bár az ő fejében nem fordult még meg a mi mostanra vesszőparipánkká vált felismerés, az utólagos helyrajzi cseréről, illetve keveredésről: „Magyar történészek Dareiosz i. e. 513-beli, szkíták elleni hadjáratának idejére teszik azt a lehetőséget. Régebben kellett azonban lennie, mert az 550-560-ban író Hekataiosznál olvashatunk már róluk. A méd történelem valamelyest talán eligazíthat bennünket. Róluk az első dokumentumok az asszír királyok évkönyveiből kerültek elő. Innen is tudjuk, hogy az asszírok a médek nevét III. Salmanasszar egy hadjárata során, i. e. 835-ben jegyezték fel. A médek ekkor az Urmia tótól délre, Hamadan vidékén éltek, s ide az i. e. IX. században juthattak. A 800-as évekbeli hadjáratok méd vereségeinek olyan hatásuk volt, hogy közülük 65000 foglyot az eredeti asszír határ vonalában a Dijála mentén telepítettek le, s helyüket arámi népesség foglalta el a felföldön. Tudunk ugyancsak méd vereségről egy asszír-szkíta szövetséggel szembeni háborúból, 653-ból, ez ninivei háború néven is ismeretes. Ekkor özönlötték el a szkíták Médiát, s Herodotos szerint az uralmuk alatt is maradt 615-ig. Tudunk tehát menekülésre is okot adó népmozgásokról. S köztük egy igen lényeges másik átköltöztetésről is. Szicíliai Diodor említi i. e. 40-ben írott munkájában, hogy a szkíták által meghódított népek közül sokan átköltöztek Szkítiába, s így két nagy gyarmatosítás is történt: 'egyik Moesiából a Tana (Don) környékére, ezek népei sauromatáknak neveztettek, kik sok év múltán elszaporodván, Szkitiát prédálva az egész országot pusztasággá tették'. Konkrétabban hangzik ennél C. Plinius Secundus, Solinus és Diodor egybevágó közlése arról, hogy 'e nép származtatása Médiából való, ahonnan i. e. 650 körül kerültek el, a méd birodalom visszaállítása idejében. Herodotos korában még csak a Don vizéig éltek, de i. e. 138-ban már annyira elszaporodtak, hogy Ptolemaeus szerint az egész európai és ázsiai Szkítiát Szarmatiának nevezték'. Igen fontos adatunk van a már idézett Plinius IV. könyvéből. Thrácia lakói között említ ugyanis a Sztrümon-folyó jobb partján élő maedusokat. Igaz, közlése időszámításunk 40-es, 60-as éveiből való, de mégis jelzi médek északra húzását. A mai Törökország területéről, az Urmia-tó vidékéről nem lehetett oly nagy dolog ide felhatolni. Thrácia különben Plinius idejében i. sz. 50 táján az Égei-tenger, a Boszporusz, Moesia és a Fekete-tenger között terült el. Ugyanitt említ Plinius, de az Isztrosz felöli északi oldalon gétákat és szarmatákat is, megjegyezve hogy észak felöl Thráciát a Pontus határolja, az Isztrosz torkolatánál. Megvilágításul kitűnők Plinius népnév-ismertetései. A további területeken laknak a szkíták népes nemzetségei, írja, így a géták, kiket a rómaiak dákoknak neveznek, a szarmaták a görögök elnevezésében szauromaták, s több nép megemlítése után az alánok és a roxolánok sűrű településeit említi."[1291]

Az előbb még a Donig éltek, most már Thráciáig? Vagy nem is a Kaukázuson át mentek nyugatra, hanem tehát a Dunától keletre, Északra? S valójában Trákiát Moesia határolja északról. A keveredést persze az időrend is mutatja, hiszen itt több mint 500 év van áthidalva.

[1290] Sebestyén 1995. 71-78.
[1291] Sebestyén 1995. 71-78.

Mivel a nevekkel eddig szinte csak bajunk volt, vegyük sorra őket. Nézzük hát először a „gétákat" és a „dákokat". Jogos az idézőjel, mert Fábián úgy találta, hogy a régi iratok jellegzetessége, hogy „nagyon sok összevont szavat találni benne, amit általában helyspórolás miatt alkalmaztak, amikor még nem létezett az olcsó papír és a drága borjúbőrre írtak. Így például a nazális *m* és *n* betűt úgy ugrasztották, hogy az előtte lévő betűre egy vonalkát húztak. A krónikamásolók néha nem vették ezt figyelembe, vagy egyszerűen jól jött nekik a hamisításhoz. Így a *gente*-ből, ami nemzetséget jelent, lett egy *gete*, vagyis a *géták*. A *Varang*-ból lett egy *varég*, az *ungor*ból az *ugor*, amit aztán tovább lehetett ragozni, mint *ogur*, *onogur* stb. Ebből is látszik, hogy a magyar őstörténet, ami az ázsiai kalandozásokat illeti, nem más, mint fikció."[1292]

Jordanes pedig a gótokkal azonosként említi a gétákat: „Filimer, a gótok királya, Nagy Gadarich fia, Scandza szigetéről való távozásuk után a getáknak már ötödik fejedelme, akiről már azt is mondtuk, hogy népével scytha területre költözött…"[1293] Az újabb fordítás viszont megengedi a géták=nemzetek értelmezést: „ötödikként tartotta kezében a géták fölötti hatalmat".[1294] Összefügg ezzel Jordanes írásának felkapottságára a magyarázat: „Az egyházi őstörténet a Bibliában lett összegezve. Itt kétféle népről olvashatunk: egyfelől a zsidók és keresztények, másfelől a nemzetek. A nemzetek alatt a meg nem tért pogányokat értették, de ugyanúgy azokat az egyébként kereszténységeket, akik az egyházi hatalom ellen próbáltak fellépni. Itt elég megemlíteni Itáliában a gelphiek és a gibelliniek közti konfliktust, ahol a gelphieken a pápaság által támogatott autochton szegény rétegeket, és más vidékekről, főleg Afrikából jött zarándokokat (peregrini) kell érteni, a gibellinieken pedig a nemesség, és néha egy-egy király (császár) által támogatott őshonos, tulajdonnal rendelkező réteget. Így már érthető, hogy az egyházi írások miért szólnak úgy a nemzetekről, mint Isten ellenlábasairól. A végítéletben (armegeddon, apokalipszis) a Szentföldön az Isten népe, vagyis a keresztények állnak szemben az úgynevezett nemzetekkel (pogányokkal). Ezeket a nemzeteket az egyházi könyvek általában Góg és Magóg népének nevezik. A történelem folyamán, mivel a végítéletet nagyon közelinek vélték, így a Góg és Magóg nevet mindig az aktuális ellenfélre fogták: 'Tehát Góg és Magóg nem más, mint a Géták és Maszszagéták... de vannak a régiek közül, akik ezek alatt a szkitákat és az északi hunokat értették'[1295]."[1296]

Magyarázat és tanulság: „A nagy történelemhamisítások a 15. század körül zajlottak. Ekkor gyártottak egy sor történetírót, mint Pompeius Trogus, vagy Paulus Orosius, Jordanes, akiket jó szokás szerint visszadatáltak a múltba, hogy hitelessé tegyék a hamisítást. A szkiták és a hunok nagy történelmi múlttal rendelkeztek, ezért minden indoeurópai nép megpróbálta őket az elején a saját őseinek beállítani, csak amikor kiderült, hogy a történelmi írások ezt nem támasztják alá, akkor elkezdték úgy a szkitákat, mint a hunokat befeketíteni és a származási helyüket eltolni minél keletebbre."[1297]

[1292] Fábián, 2021. 71.

[1293] Jordanes: *A gótok eredete és tettei.* Brassói Lapok, Brassó, 1904. 121. fejezet. http://mek.oszk.hu/16200/16211/16211.pdf

[1294] Iordanes: Getica. A gótok eredete és tettei. L'Harmattan, Budapest, 2005. XXIV/121.

[1295] Tomás Malvenda: *R. P. F. Thomae Malvenda Setabitani... De Antichristo, tomus primus [-secundus]...* Sumptibus Societatis Bibliopolarum, Lungduni, 1647. 567. https://books.google.ro/books?id=Cg76WJ7tX60C&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1296] Fábián, 2021. 97.

[1297] Fábián, 2021. 83.

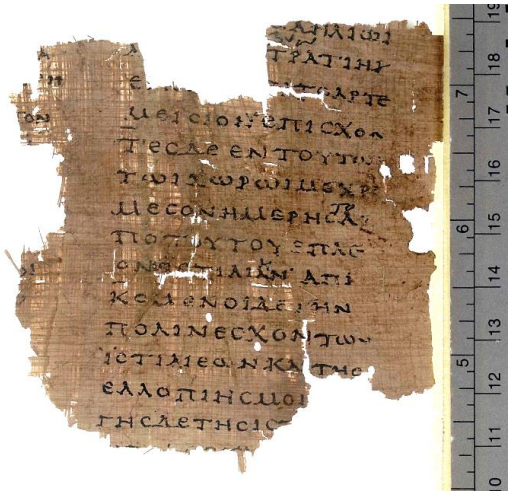

4. ábra. Az Oxyrhynchus 2099-es papirusz töredéke (a Kr. u. 2. század első felére keltezhető), amely Hérodotosz Történetek VIII. könyvének egy részletét tartalmazza.[1298]

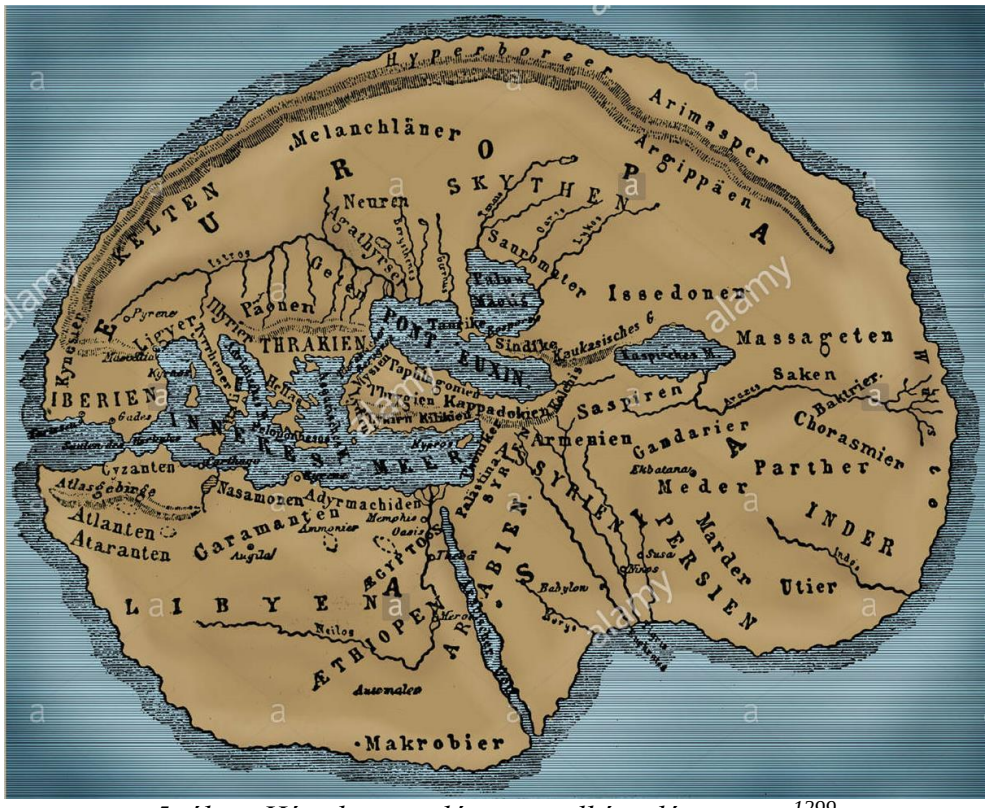

5. ábra. Hérodotosz világa mai elképzelés szerint.[1299]

Még pár további gondolat a földrajzi nevekkel és helyekkel kapcsolatban: „Amikor a világtörténelmet összefércelték a választott nép történelmének mintájára, akkor mindazon népeknek, kiket az ókori történészek úgy említenek, mint barbárok, tehát egyszersmind pogányok, ugyanúgy kellett vándorolniuk, mint a zsidóknak a pusztában, amíg végre hazát találtak. Ezt szinte Isteni büntetésként is értelmezhették. A vándor népeket Góg és Magóg népének nevezték és

[1298] https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5c/POxy_v0017_n2099_a_01_hires.jpg
[1299] https://geowiki.tistory.com/1749#

ezektől várták az Antikrisztust. A keresztények szemszögéből a zsidó nép is bűnösnek lett nyilvánítva, és a jövendölések szerint a Messiás, akit ők várnak, maga az Antikrisztus.[1300] Ennek a vándorlásnak nem voltak kitéve a görögök és a rómaiak, mivel ők leghamarabb felvették a keresztény hitet. Be kellene végre látni, hogy ezek a nagy népvándorlások csak papíron léteztek. Nem voltak nagy népvándorlások. A népek zöme mindig az eredeti helyén maradt. Constantin Radu-Conradu a *Contradictii biblice* c. könyvében bebizonyítja,[1301] hogy az úgynevezett zsidó exodus sem más, mint fikció. Aztán a népvándorlás rögeszméjétől szabadulni nemtudók legújabban úgy okoskodnak, hogyha nem volt exodus, akkor legalább Ázsiából" (Kvarezm, vagy Kazária) „a kabarokkal, vagy netán az avarokkal kellett vándorolniuk. Magyar szempontból azért érdekes a zsidó történelem, mert úgy néz ki, hogy a magyar történelmet az előbbi mintájára írták meg: Vándorlás, honfoglalás, az 'igaz hittől elfordulók lemészárlása', stb. Koppány legnagyobb bűne (amit azonban nem volt ideje elkövetni), azonos a Heródiás Antipasz bűnével. … Egy nép kialakulásához három tényező járul. Az egyik a foglalkozás, a második a nyelv, a harmadik a vallás. Ezt ki lehet mutatni bármely európai nép esetében. Azon népek, akiket az ókori történészek szklávoknak neveztek, olyan népek voltak, kiknek a fő tevékenységük a földművelés, állattenyésztés és különféle mesterségek. Ezek kiszolgálták az uralkodó osztályt, de mivel védtelenek voltak, mindig ki voltak szolgáltatva a különböző irányból jött erőszaknak. Ezért kapták a pejoratív sqlav (szkláv) nevet. A nyelvüket nagyban befolyásolta a vallásuk. A nemesek (földtulajdonosok), a katonák, az egyházi emberek és a kereskedők voltak a szabadok. A nemesek viselték a különböző nemzetségek neveit. Sok ideig az egyház emberei voltak a kultúra képviselői. Ezek a reformáció megjelenéséig nemzetek feletti hatalmat képeztek. … Úgy hírlik, hogy Hérodotosz lenne a történelem atyja, vagyis a legelső történész. I. e. V. század körül élt, ha elfogadjuk a ma használatos kronológiát. Ha megnézzük a szertefoszlott pergamentekercs darabot, amit itt a képen láthatunk (*4. ábra*), és ha a többi is ilyen állapotban volt, amikor elkezdték az átmásolást, akkor el lehet képzelni, hogy mennyi maradhatott meg az eredeti írásból, és mennyi az adalék. Mindezek dacára, ha az igazságot keressük, akkor a legrégibb írásokban kell kutakodni. Ha szemügyre vesszük az akkori világtérképet (*5. ábra*), akkor rájövünk, hogy a Földközi-tenger partjaitól számított 2-3 ezer kilométeren túlról nemigen volt tudomásuk sem a földrajzi viszonyokról, sem az ott élő népekről. Ázsiáról és Afrikáról szinte semmit sem tudtak. Európában a görög és római kolóniáktól északra kétféle népet azonosítottak: nyugatra a keltákat, és keletre a szkitákat. Azonban az ismert Európa nem ért az Urálig. Ezt a hegységet még nem ismerték. Egy úgynevezett Riph-hegységről írnak a krónikák, amely nem észak-dél irányban helyezkedik el, mint az Urál, hanem nyugat-kelet irányban, és Szkitiát határolja észak felől. Tehát ez nem lehetett más, mint a Kárpátok vonulata. Szkitiát északról a Riph-hegység és délről a Duna határolta. Így Szkitia nem más, mint a Kárpát-medence és a mai Moldova. A Szkitiában élő népek mind ezen a területen éltek, és nem a Fekete-tenger északi részén. Nem arról van szó, hogy a Fekete-tenger északi részén és ettől keletebbre nem éltek volna népek, de ezekről abban az időben vajmi keveset tudtak. Egy nép kaphatja a nevét egy aprócska nemzetségről" (törzsről), „de a nép zöme a már említett három tényező hatására jön létre: foglalkozás, nyelv, vallás. Amikor népvándorlásról beszélünk, ezen azt értjük, hogy egy nép kicsije-nagyja óriási távolságokat megtéve hazát cserél. Nagyon sokan kivándoroltak Amerikába, de ezt mégsem hívjuk népvándorlásnak, mert a nép zöme a helyén maradt. Ez történt mindig. A nép zöme a helyén maradt. Gondoljunk csak bele. Kelták, szarmaták, yazigok, roxolánok, alánok, tysszagéták, hunok, gótok, türkök, Góg és Magóg népe, dacára annak a nagy akadálynak, ami a sűrű erdővel borított Kárpátok, egy óriási területről, ami a Pontus északi része, nyugatra vándorolva mind beszorulnak a Kárpát-medencébe, mintha egy örvény vonzaná őket. Itt valami sántít. Erdély legrégibb népe az agatyrsz, másik nevükön traususok" (tauruszok), „amelynek lakóhelyét a különböző írók az európai Szarmátiában más-

[1300] Lásd Malvenda, 1647. 453-603.

[1301] Radu-Conradu, Constantin: *Contradicţii biblice.* Editura Societăţii Tempus România, Bucureşti, 1996.

más vidékre teszik. Az első, aki említi őket, Hérodotosz, szerinte a Maros mentén, a mai Erdélyben laktak. Klaudiosz Ptolemaiosz szerint északabbra, a Balti-tenger mellékén éltek. Mások szerint az Urál mellett. Ugyebár a népvándorlás Szkitiából kellett induljon, Szkitia pedig a hamis felfogás szerint a Pontustól" (Fekete-tenger) „északra van. De nézzük, mit ír Hérodotosz: 'Az Istros (Duna) valamennyi ismert folyam közül a legnagyobb, mindig azonos" (vízállással) „folyik, télen is, meg nyáron is, a Szkíta föld" (vizei) „közül az első Nyugatról folyik; nagyságát annak köszönheti, hogy más folyók is ömlenek bele. Naggyá tehát ezek teszik: a szkíta földön folyik keresztül öt, mégpedig az, aminek a szkíta neve Porata" (Prut – valóban ez az első, amelyik keletről nyugatra haladva a Dunába ömlik), „görög neve pedig Pyretos, azután Tiarantos, az Araros, a Naparis, és az Ordéssos… Ezek a szkítaföldi folyók duzzasztják" (az Istrost), „az agathyrsek földjéről pedig a Maris folyó egyesül vele. A Haimos csúcsairól három másik folyó iparkodik észak felé, és ömlik az" (Istrosba): „az Atlas, az Auras, és a Tibisis. Thrákián, és a thrák krobyzok földjén keresztül folyó Athrys, Noés, és Artanés ugyancsak az Istrosba ömlik; a paionoktól, és a Rhodopé-hegytől" (eredő) „Skios-folyó kettévágja a Haimost, és úgy ömlik az Istrosba. Az illyrek földjéről észak felé folyó Angros a triballos síkságra kijutva a Brongosba ömlik, az pedig az Istrosba; így az Istros fogadja magába mindkettőt. Az ombrikosok földjéről észak felé siető Karpis, és egy másik, az Alpis ugyancsak beléje ömlik. Mert az Istros egész Európán keresztül folyik. A keltáknál ered, akik a kynétek után legnyugatabbra laknak Európában. Végigfolyik tehát egész Európán, és oldalról jut ki szkíta földre.'[1302] Akinek van egy kis sütnivalója, az láthatja ebből, hogy a szkita föld nem más, mint a Kárpát-medence. De olvassuk tovább Hérodotosznak egy személyes utazását a szkiták földjén: 'A Tanais folyónak másik partján már nincs skytha föld, hanem a vidéknek eleje a sauromatáké, akik a Maiotis öblétől kezdve tizenöt napnyi útra laknak észak felé, s az egész területen nem található vadon nőtt vagy gyümölcsfa; rajtuk túl a másik rész a budinusok tulajdona, a kiknek földje mindenféle sűrű erdőtől van borítva. A budinusokon túl északra először hét napnyi hosszú pusztaság terül el: e pusztaságon túl kissé keletre fordulva laknak a thyssageták, egy népes és különleges népfaj, mely vadászatból él. Mindjárt mellettük, ugyanezen a vidéken lakik az úgynevezett jyrka nép, mely szintén vadászatból él, mégpedig a következő módon: a vadász a fára mászva, mely az egész területen sűrűn terem, áll lesben; mindenkinek van egy olyatén módon betanított lova, hogy hasára fekve alacsonynak lássék, meg egy kutyája; ha már most a fáról megpillantja a vadat, rányilaz, és lovára szállva üldözi, a kutya pedig nyomon követi. Ezeken túl északra fordulva más skythák laknak, akik a királyi skytháktól elszakadtak, és így jutottak erre a vidékre.'[1303] Egyértelmű, hogy ez az első mondat '… describens solitudinem supra Meotidem, et Tanaim, inquit' = 'a Meotisz és Tanaisz fölötti kietlen táj leírása', a későbbi kompilátoroktól származik, akik a Meotiszt az Azovi-tenger mellékével, a Tanaiszt pedig a Donnal azonosítják). Több mint valószínű, hogy a Bodinos egy hegység neve, amelynek a jelzője a Sasok (Aquilon). (Gondoljunk itt arra a legendára, amikor a sasok felfalták az Árpád magyarjainak a marháit.) '…statim excipit solitudo octo dierum itineris' = nyolcnapi magányos utazáson voltunk. Ez után kelet felé tértünk, ahol a Thissagete nemzetség lakik, egy gazdag és sajátos nemzetség, akik vadászatból élnek. Ezek szomszédai, akik ugyanott élnek és akiket Iyrcának (Jyrka, Jurka) neveznek, ugyanúgy, a vadászatból élnek. Mindenfelé hatalmas erdők melyekben könnyű eltévedni. Egyedüli állataik a jól megszelídített kutyák és lovak. A fákról lesik a vadat és nyillal lövik, majd lóra ülve követik őket a kutyákkal. Ezektől keletre más

[1302] Tartalmi összefoglaló innen: Hérodotosz, 1893. 39.

[1303] Hérodotosz, 1893. 23. V. ö. Nicetas Acominatus Choniatae: *Nicetae Acominati Choniatae, ... 86. annorum historia, uidelicet ab anno restitutae salutis circiter 1117., in quo Zonaras desinit, usque ad annum 1203., libris 19. descripta, quorum hic ordo est: ... Opus ... nunc primùm liberalitate magnifici & generosi uiri d. Antonii Fuggeri, &c. ... Graecè Latinéque editum, cum indice copioso Latino rerum, & Graeco uerborum & phrasium aliquot: unà cum uarijs lectionibus, ex trium codicum laboriosa inter sese collatione. Hieronymo Vvolfio Oetingensi interprete.* Apud Ioannem Oporinum, Basiliae, 1557. 66-67.
https://books.google.ro/books?id=GL7Q3VBpLisC&printsec=frontcover&hl=hu#v=onepage&q&f=false.

szkiták laknak. (Tehát a Tisza felső folyásánál vagyunk, Máramaros, Kárpátalja.) A Jurka egy nagyon elterjedt név Máramarosban, pont a Tisza környékén. Így azt a vidéket ahol a Thisagete (Thisagente) nép élt, nem messze északon kell keresni, hanem ott, ahol a Jurka név található. Az lehet, hogy valamikor ilyen nevű törzs létezett, de az is itt kellett éljen. Messze északon megtaláljuk még valahol a Tisza nevet? Az a gyanúm, hogy Hérodotosz idejében az Ázsia név olyan vad területet jelentett, amely a görögök számára megközelíthetetlen volt, egyszóval Erdély is Ázsiának számított. A történészek, ugye, a Meotiszt a Fekete-tenger fölé helyezik. De hol találunk olyan tájakat ezen a vidéken amit Hérodotosz leír? Az Urál nem nyolcnapi járásra van, de ahogy a korabeli térképből kiderül, csak a Kárpátok jöhet számításba. A régi írásokban a gentet úgy írták, hogy gete, és az első e fölé egy vonalkát tettek. Tehát a gete az nemzet. A Thissagete az a Tiszai nemzetség, vagyis a régi Máramarosi nép, akik szintén szkiták, mert ha 'Super hos auroram versus, incolunt alis Scythae', azaz ezeken túl keletre más szkiták laktak, akkor ezek is szkiták voltak. Nicetae Acominati Choniatae krónikájában[1304] a XII. századi magyarokat mikor szkitáknak, mikor hunoknak, mikor hungárusoknak nevezi. Leírja a Bizánc Magyarország ellen indított trónkövetelő hadjáratát IV. István részére. Itt a bizánciakat két hadvezér, Gabra és Brana vezette, a magyarok csúfos vereséget szenvedtek. Az ütközet előtti felállásban a fegyverekből inkább a lándzsákat, mint a nyilakat emeli ki. A magyarok elvesztik ezt a csatát és a foglyokat elviszik Bizáncba, ahol végigvonultatják őket a főtéren, akár a dákokat Róma főterén, nagy üdvrivalgás és ünnepség közepette. A császárt Manuelt római császárnak, a birodalmat Rómának és a hadsereget is mindig római hadseregnek nevezi. Könnyen meglehet, hogy a Trajanus által a dákok ellen vezetett hadjáratok nem mások, mint ezen történetek duplikációi."[1305]

Összefoglalva: a Médiától a Kárpát-medencén át a Donig tartó területívet felrajzoló ókori történészi adatok félreértelmezése nyilvánvaló. Láttuk is fentebb és a logisztika sem engedi meg, mert a terjedés ilyen nagy területre sokkal hosszabb időt vesz igénybe. Ezért, mint középutat, a Kárpát-medencét kell kitüntetett szerepben módszertanilag elfogadnunk és ehhez igazítanunk mind a régészet által feltártakat, mind a történettudományi ügyek felülvizsgálatát, különösen, ha az időbeli nagy elsőbbség is ezt követeli.

Azaz a sztyeppén találtakat összefüggésbe kell, mert lehet, hozni, és éppen az aranyon keresztül, de úgy, hogy ezek tárgyi megjelenését és alakzatát, jeleit vetjük össze először és nem mítikus elemekből indítunk. Anyagvizsgálatot végzünk, és pontos időrendet állítunk fel. A párhuzamosságokat pedig nem egymásból vezetjük le, hanem valamilyen közös elődből, ha az látszik kézenfekvőnek, mint a csillagmítoszok és ábrázolt alakzatjaiknak, sőt írásjegyeiknek a Fekete-tavi előzményekhez utalása. Bátornak kell lennünk és felfüggeszteni az eddigieket, sőt elvetni eddigi tudásunkat, ha egyszer a helyszínekkel baj van, azok nem egyezhetnek meg a bármennyire is odaillesztett történettel, mítikus összefüggésekkel, amint azt – itt általunk bírált típushibaként – az „ókori auktoroktól" vett példa mutatja az Istvánovits–Kulcsár könyvben, minthogy aztán a következő bekezdés már a Bibliát hivatkozza magyarázatként, majd a Bibliát meg egy „ékírásos feljegyzés" igazolja: „A kimmerek Gimmirai(a) neve Gomerként bekerült a Bibliába. A Biblia apa és fia viszonyt állapít meg a Gomer és egy másik nép, az Ashkenáz között. Ez utóbbi azonos a II. Szargon (722–704) asszír király idejében az ékírásos feljegyzésekben emlegetett Urmia-tó vidéki Askuzai vagy Iskuzai vagy Iskuza néppel, azaz a szkítákkal. Nem véletlen, hogy a VIII. század végén és a VII. században az asszír, az urartui és a méd hadseregben könnyűlovas alakulatokat, elsősorban íjászokat szerveztek: a hadseregreform hátterében a kimmerek és a szkíták megjelenését sejthetjük." [1306] Az idézet második fele már mai értelmezés, ami történeti szereplőkkel egyezteti a bibliai szereplőket, személynevet népnévnek véve, pontos helyszínt meg-

[1304] Uo.
[1305] Fábián, 2021. 75-78.
[1306] Istvánovits–Kulcsár, 2018. 27.

jelölve, majd pedig hadtörténeti tényt következtetésként bevonva („nem véletlen”) az elején felvetetthez lyukad ki, de a legvégén elmismásolva a bizonyítatlanságot („sejthetjük”). A bizonytalanság a következő mondatban is folytatódik a „talán” szóval, de ahogy az előző mondatokat sem vonta vissza a bizonyítatlanság, ezt sem. Sőt döntő állítás következik: „Innen indultak el nyugat felé.”

Ez a bírálat bár konkrét, nem annyira a megállapításoknak szól és nem a könyv két szerzőjének, hanem annak az egész beállítódásnak, ahogy a tudomány kezeli ezt a kérdéskört. Hogy bár minden bizonytalan, de azért határozottan állást foglal és ad helyszínt és forgatókönyvet az eseményeknek. Szkítákat, kimmereket, szarmatákat azonosít úgy, hogy még nem tisztázta, milyen népről, vagy ahogy fogalmaznak: etnikumról van szó. És mintha a modern, egységes nép fogalom állna előtérben, visszavetítve, és a már sokat emlegetett kettős társadalom nem jöhetne szóba, amikor megkülönböztetett a vezető katonai elit és az őt kiszolgáló különféle foglalkozás szerint elkülönülő népi réteg.

Pedig ezt a kettős társadalmat csak a kereszténység tudta, vagy csak akarta felszámolni az isten előtti egyenlőség és emberi testvériség nevében. Azaz amíg és ahol nem beszélhetünk keresztény államvallásról, addig ott a kettős társadalmat kell alapul venni. Ilyen módon egymást kiegészítő, komplementer leletekkel tudunk minden korszakról és helyszínről teljes képet adni az akkori viszonyokról. A hangsúly a legrégiségibb időkben a használati tárgyakon, különösen kerámia edényeken van, ami az akkori teljes társadalmakat átfogó, mellérendelő állapotoknak felel meg. A fémkorszakokban aztán, amikor már előtérbe került a harciasság, a hódítás, alárendelés, a fegyverek és az ékszerek túlsúlya figyelhető meg a leletekben. Legalábbis a múzeumokban, mert az ilyeneket tartották érdemesnek begyűjteni, kiállítani. Nekünk egyfajta egyensúlyt kell teremteni az által, hogy végig figyelembe vesszük, felmutatjuk a békés élet és építés eszközeit, jelképeit is, nemcsak a hódítás és az elnyomás velejáróit, mely utóbbi az anyagi gazdagság felhalmozását is jelenti az arany birtoklásával. Ezeknek a hagyományosan a szkítákhoz kötött aranytárgyaknak aztán vannak hasonló vagy azonos alakzati és szerkezeti jellegzetességeik, bár tehát igen hosszú időt felölelnek és nagy térbeli kiterjedéssel nyomon követhetők, valamint jelképes jelentésük, eszmei mondanivalójuk, világnézeti tartalmuk szintén hasonlóságokat mutat, amin az azonos – valószínűleg Fekete-tavi – eredetük és a hatalmi használati szerepkörük miatt a nagy időbeli és térbeli távolság csak kisebb értelmezési különbségeket okozhatott. Tehát ha ezekből a tárgyakból egyszer ilyen szellemben készítenénk kiállítást, akkor vele párhuzamosan az anyagi-termelési és az eszmei-irányítási folytonosságot tárhatnánk a nézőközönség elé. Azaz ebbe a szellembe vagy szemléletbe az is belefér, hogy nemcsak a Kárpát-medencében, hanem az egész eurázsiai sztyeppén is érvényesült a kettős társadalom eme meghatározó mivolta, ahol a két oldal sokkal szorosabban és eredményesebben együttműködött, mint azt a sztyeppei nomádságra ráhúzott kegyetlen hódító szerep és az általuk sanyargatott hódítottak elnyomatásáról szóló kizárólagos felfogás megengedte.

És most végezetül még a szarmata név, illetve jelenség felbukkanásának, előfordulásainak ellenmondó mivoltát kell megtekintenünk a történeti iratokból, hogy annál inkább meg akarjuk mutatni azt az időt és teret átfogó sajátos egységet, ami mind a szteppei, mind a Kárpát-medencei szereplésüket külön-külön jellemezte, valami régi időből származó azonosságokat is őrizve, de nagy valószínűséggel csak a történetírás által összemosva és előbbit utóbbi hódítóiként beállítva, bemutatva.

Bár az *Alexius császár története* c. írást Anna Komnénának (Piroska lánya, Szent István unokája) tulajdonítják, valószínű, hogy a legtöbb okfejtés a későbbi kompilátorok agymenése. De olvassunk a sorok között! Például: „Tehát ’a szkita nemzet, mely a szauromatáktól származik, elhagyta saját helyeit és leereszkedett a Dunához.’[1307] – Ad Danubium descendit = leereszkedtek

[1307] Anna Comnena: Alexias, Sive De Rebus Ab Alexio Imperatore Vel Ejus Tempore Gestis gestis, Libri Quindecim etc. Bartholomaeus Javarina, Venetiis, 1729. 145.

a Dunához. – Vajon honnan lehet leereszkedni a Dunához, ha nem Erdély felől. De már itt is megtaláljuk a szkiták legnagyobb bűnét, hogy ugyanis manicheusok: „Mert a manicheus faj természete vérengző, nap mint nap háborúznak és a kiontott vért kutyák módjára felnyalják, mint valami csemegét. Ezt megtudván Alexius császár megparancsolta a nyugati haderők parancsnokának, hogy maga mellé véve Bránát, ki maga is kemény férfi, induljon a sereggel a szkiták ellen."[1308] Amint tudjuk a történelemből, a szkiták itt is nagy vereséget mértek a császárra, akárcsak százévvel később a latin császárra (Balduinusra).[1309]

Nézzük a magyar történetírás szerint „honfoglalásnak" nevezett eseménysor leírását a két Szarmátiával összefüggésben: „'Abban az évben, amikor a Krisztusi éra szerint 891 esztendőt írtak, ugor szomszédaink, kik magukat magyaroknak nevezik, Kusszále király vezetésével Szkitiából és az ázsiai Szarmátiából, meg a nagy Orosz hercegségből, átkelve a Tanai folyón, Európába és a német Szarmátiába jöttek. Egyesek a jobb földek miatt, másokat üldöztek, másokat meg hívtak, hogy beavatkozzanak német ügyekbe, amikor Arnulf a szklávok és Szvatebog ellen harcolt, akinek birodalma belső Németföldön terült el… Akkor az ugorok nagy pusztítást vittek véghez a Dácsiában lakó Vendek között, akik ez időben hódoltatták Szvatebogot, Morávia királyát: az egész Dácsiát leverték, amelyet most ők maguk Nagy Németország Magyarországának hívnak. Arnulf halála után Moemar Szvatobog királyát megölik, Moráviát elfoglalják: átkelve a Dunán elözönlik Bajorországot. Az Iszterhez tartozó Pannónia részét elcsatolják: emberi vért isznak, a helyiek beszámolója szerint.'[1310] Világosan látszik, hogy Aventinus idejében a Kárpát-medence kisajátításának a terve már készen volt, azonban a magyar őstörténet még nem volt tisztázva. Itt nem szerepel sem Álmos, sem Árpád, hanem valami Kuszále nevű ugor. A Moráviában való beavatkozás meg van hamisítva, és inkább a gyűlölet beszél, mint a józan ész."[1311]

Éppen az imént láttuk, hogy a mai Erdély akkor Ázsiának számított. Tehát ha „Árpád magyarjai" az „ázsiai Szarmátiából" érkeztek, akkor biztosan nem a mai Ázsiából. Felmerült az is, hogy a Tanais felső folyásánál lakott a Thisagente, a tiszai nemzetség. Ráadásul Kézai az Árpád serege elől elfutó németeket rómaiaknak mondja.

„Vizsgáljuk meg, miket írnak különböző történészek azon népekről, akik a dákok lakta részeken éltek valamikor. Egyik ilyen nép az agatürsz volt: 'Az Excerpta de Legationibusban Ammianus (4. század) megemlíti az agathürszöket is a szkíta népek között, mint például jaxamaták, maeoták, jazigok, roxolánok, alánok, melanchlaenák, gelónok. Pomponius Mela (1. század) az agathürszöket a Buces (Nogaika) folyónál találja, amely a Maeotisba folyik, más szkíta népek, például a szauromaták, az arimaspok, az essedonok és a hamaxobiók mellett. Az agathürszöket Hérodotosz a Kárpátokban mondja lakni, Transilvaniában, szintén a Maris folyó közelében. Heracleai Marcianus (4. század) Periplusában az agathürszöket a Chesunus folyóra helyezi a Maeotis közelében. Dionysius Periegetes (2. század) szerint az agathürszök a Riphei (Urál) hegységtől nem messze élnek. (Nem messze a Rhiphei-hegységtől, a hidegben az agathürszök tündöklő gyémántokat gyűjtenek.) Avienus (4. század) az agathürszöket a Boryshtenes folyó–Euxine (Fekete-tenger) és a Riphei-hegység közé helyezi. Ptolemaios (2. század) az agathürszöket a Dvina (Daugava, Düna) folyó közelében helyezi el, Sarmatiában, mely ma Fehéroroszország. Solinus (3. század) szerint az agathüszök a Borysthenes (Dnyeper) folyó mellett élnek, Baptista Mantuanus (15. század) Szent Balázsról (316-ban halt meg) szóló versében agathürszökről beszélt, olyan népek körében, mint hunok, alánok, türkök, szarmaták. A thyrsageták és egy másik szkíta nép is, az agathürszökről Pomponius Mela megemlíti a Thyrsageteket vagy Thyssagetákat

https://books.google.hu/books?id=YW5YAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1308] Comnena 1729. 145.

[1309] Fábián, 2021. 78.

[1310] Aventinus Turmair, 1554. 465.

[1311] Fábián, 2021. 54.

a türkök mellett Maeotis közelében. A türk nevet az 1. században Pomponius Mela és Plinius említette, Tyrcae és Turcae néven; és Hérodotosznál a jobban emlékeztető Iurcae név a Tjurkae (a szláv népeket manapság »türköknek« tjurki-nak hívják) – tehát úgy tűnik, hogy Hérodotosznál a Jur-cae a Turcae sérült formája.'[1312] Észre lehet venni egy olyan irányt, hogy nagyon sok népet, akik a Kárpát-medencében éltek, keletre 'taszítottak', mivel így felelt meg annak a téves történelmi dogmának, hogy minden nép keletről jött a Kárpát-medencébe. Pedig az agatürszöket Hérodotosz a Kárpátokban élőknek mondja, Erdélyben, a Maros mellett. A Meotis nem más, mint egy átgázolható mocsaras vidék, ami nem feltétlenül a Fekete-tenger mellett van. A Riphei-hegy pedig nem lehet az Urál, mivel Hérodotosznál és a korabeli térképeken nyugat–kelet irányban helyezkedik el. De vajon a jazigok, roxolánok, alánok szarmaták, mind a Fekete-tenger északi partjáról vándoroltak a Kárpát-medencébe? Vajon a maeota nép tényleg az Azovi-tenger melletti Meotisz helyen élt? A meo=gázló, vagyis olyan sekély víz, ahol lábon át lehet menni. Hát, ilyen mocsaras hely épp elég volt a pannóniai medencében. Az agatürsz nép nem volt olyan nagy, hogy a Kárpátoktól az Urálig terjedt volna az élettere. A Riphei-hegységtől nem messze élt, és ott tündöklő gyémánt bányászatával foglalkozott. A Riphei-hegy, ahol gyémántot találni (ez lehet a bolondok aranya), több mint valószínű, hogy a Keleti-Kárpátok, amit akik uraltak, azok uralkodtak is. És itt arany is volt bőven, mert Hérodotosz azt meséli róluk, hogy a legbujálkodóbb emberek, s a legtöbb aranyat hordják magukon. 'Solinus azt állítja, hogy az agatürszök a Boristenes (Dnyeper) folyó mellett élnek… ő az agatürszöket a hunok, alánok, türkök, szarmaták és a thyrsagetae mellett említi és ugyancsak szkita népnek tartja. Pomponius Melo pedig a thyrsagetákat thyssagétáknak mondja, akik Törökország és Meotisz mellett élnek.'[1313] Thyrsagéte = Thyssagete = Thyssagente = Tisza-parti nemzetség. Magyarországot meg sok régi történész Törökországnak hívta. Az, hogy a Kárpát-medencei–dunai hely- és népneveket „kinyomták" a Kaukázusig, Fekete-tengerig, látszik másból is. Persze attól még élhettek ott is és itt is ugyanazok a népek, csak az a 'lényeg', hogy innen 'eltüntették' őket."[1314]

„A XV-XVI. századi politika legbefolyásosabb tényezője a katolikus egyház, amelynek a szlogenje az 'egy akol, egy pásztor' volt. Ezen cél kivitelezésének az útjában a legfőbb akadályt a nemzetállamok és a nemzeti protestáns vallások jelentették. Mivel a Szent Német-római Birodalom egymagában nem volt képes megtörni a kelet-európai nemzetállamok gerincét, ezért titokban szövetkezett az oszmán birodalommal, és így ha nem is volt képes megszerezni teljes egészében az ezen államok fölötti hegemóniát, de legalább a felét megkapta. Ennek az eljárásnak azonban már volt előzménye, amikor is a XIII. században ugyanígy szövetkezett a pápai hatalom a tatár-mongol birodalommal, azzal az ürüggyel, hogy majd a mongolok segítségével meg fogják akadályozni az iszlám térhódítását. A politikai cél elérése érdekében a katolikus egyház két rendet alapított. Előbb a domonkos rendet, akik valamilyen módon kapcsolatba kerültek a mongol–tatár invázióval, lásd Juliánus barát keleti útját, aminek az igazi célját titok fedi. Egy másik, ugyancsak politikai céllal létrehozott rend a Jezsuita, amelynek a tevékenysége a XV-XVI. században követhető nyomon. Ezek semmisítették meg mindazon írásokat, amelyek nem feleltek meg az egyház politikai érdekeinek, és ezek írták át az egész történelmet, egyszóval hamisítottak. Ekkor lettek papíron átrakva Ázsiába mindazon népek ősei, akik nyelvükben és hitükben különböztek a Szent Német-római Birodalom népeitől. Így kerültek Ázsiába a szkiták, az agathirszek, a szarmaták (szauromata néven), és sok más őshonos európai nép. Ahhoz, hogy ez hihetővé váljon, ki kellett dolgozni egy nagy népvándorlási elméletet. Ezt a dominó effektus jelenségével próbálták hitelessé tenni, ami sikerült is, olyannyira, hogy a mai napig fennáll ez az elmélet… A

[1312] Silvanus: The-Agathyrsi-were-Hun-Scythians. 2013. https://www.scribd.com/document/192684966/The-Agathyrsi-were-Hun-Scythians-2013.
[1313] Turan Silvanus 2013.
[1314] Fábián, 2021. 148.

vándorló népek utolsó kockája a sereghajtó, a hunok. Így a népek egymást kergetve, pár száz év alatt átkerülnek Ázsiából Európába."[1315]

„Azért nem árt megvizsgálni komolyan, hogy mennyire tartható a dominó effektus alapon működő népvándorlási elmélet. A nagy népvándorlás a történelemírás szerint Krisztus után következett be. Hérodotosz, aki Krisztus előtt élt, amikor a Dáriusz-féle szkiták elleni hadjáratról ír, az agathirszeket a Maros mellé helyezi. Így a többi szkita nemzet, mint a gelonok, budinok, szarmaták stb, akik ellen ment Dáriusz, már a népvándorlás előtt a Kárpát-medencében voltak. 'Az aeoleszi és hellészpontoszi jónok, akik a seregeket hajóikon szállították, Cianeast elhagyva az Ister torkolatához hajóztak, ahonnan kétnapi hajózás után az Isteren felfelé elérték azt a helyet, ahol a folyó először kettéágazik, ahonnan a folyót Isternek nevezik, mert ezen a választó ponton felül az ott lakók Dunának hívják, ide parancsolta a király, hogy jól összekötött hajókból hidat építsenek.'[1316] Tehát ha a hidat a Vaskapu környékén építették, akkor a hadjárat színhelye sem lehetett a Fekete-tenger fölött. Az egyik meghatározó dominókocka, amely az elmélet szerint döntő szerepet játszott a népvándorlásban, a hunok voltak. A legtöbb latin nyelvű történelmi írásban úgy találjuk, hogy '„huni sive hungari'= hunok, vagyis magyarok. És ez így áll mindenütt, ahol hunokról olvasunk. Ezért joggal állíthatjuk, hogy Attila magyar király volt. Ha elolvassuk a hunokra vonatkozó történelmi írásokat, akkor azt látjuk, hogy mindaz, amit a hunok cselekedeteiről ír, mind Európában, sőt a Kárpátoktól nyugatra történnek. Sem a birodalom megalakulásakor, sem annak szétesésekor semmit nem találunk a Kárpátoktól keletre történt eseményekről. A legújabban felfedezett kínai krónikákban található hunok nehezen hozhatók kapcsolatba Attila hunjaival.[1317] Ezért azt mondhatjuk, hogy a hun történet, ha egyáltalán úgy volt, ahogy le van írva, magyar történet. A legtöbb hunoknak tulajdonított történet valójában a mongol–tatár seregek által elkövetett cselekedetek visszavetítése az ókorba. Maga a hun birodalom, ahogy a térképeken le van rajzolva, megegyezik a Nagytatária néven létezett tatár birodalommal. Elég megemlíteni a Szent Orsolya legendát, amely a XIII. században jelent meg. Ha valóban a 238-as évben történt volna, akkor nem kellett volna a XIII. századig várni a legenda megjelenésére."[1318]

A középkorinak mondott szerzők „a gótokat Skandináviából származtatják, és utána a Kárpát-medencébe vándoroltatják őket. Jordanes szerint az orosz a pusztán hadakoztak a szkitákkal, majd leértek a Meotiszi-mocsarakig, ahonnan a hunok nyomására átjöttek a Kárpát-medencébe és Trákiába. Itt azonban egy más változattal állunk szemben: 'Az alánok széltében és hosszában a tulajdonukba vették a szarmát síkságot, a gótoknak egy részét magukba olvasztották, a többiek meg elmenekültek a Dán-félszigetre, a Kárpát-hegyekbe, Dákiába, és a német területekre.'[1319] Itt meg sem említi a Jordanes-féle változatot, de logikailag nem is teheti, mivel az alánok keletről jöttek, így a menekülő gótok nem is tudtak volna kelet felé menekülni vagy vándorolni, mint ahogy Jordanes állítja. Ha a gótokat a Kárpát-medencébe akarták helyezni, hogy ezzel igazolják

---

[1315] Fábián, 2021. 148.

[1316] Marcus Antonius Coccius Sabellicus: *M. Antonii Coccii Sabellici opera omnia, ab infinitis qvibvs scatebant mendis, repurgata & castigata; cum supplemento Rapsodiæ historiarum ab orbe condito [...] qui, quid contineant, aduersa pagina indicabit ; atque hæc omnia per Cœlium Secundum Curionem, non sine magno labore iudicioque confecta. 1. kötet.* Per Ioannem Heruagium, Basileae, 1560. 367.
https://books.google.ro/books?id=Lbg_AAAAcAAJ&dq=scytharum+meotide&hl=hu&source=gbs_navlinks_s.

[1317] Vesd össze: Darai Lajos: Árpád Atila örökén – a magyarok őseik útján. I/1. A xiongnuk nem hunok. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* - 33. évf. 10. sz. (2018.)
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_092-237.pdf

[1318] Fábián, 2021. 149.

[1319] Ioannes Goropii Becani: *Origines Antwerpianae, siue Cimmeriorum Becceselana nouem libros complexa.* 1. Atuatica, 2. Gigantomachia, 3Niloscopium,. 4. Cronia, 5. Indoscythica, 6. Saxsonica, 7. Gotodanica, 8. Amazonica, 9. Venetica, & Hyperborea, Ex officina Christophori Plantini, Antverpiae, 1569. 716.
https://books.google.ro/books?id=Uaotu92eMEIC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

az erdélyi német etnikum ősiségét, mert világosan látszik, hogy ez volt a cél, akkor miért nem választották az itt bemutatott rövidebb utat? Ennek egyszerű oka az, hogy a Kárpát-medencéből ki kellett iktatni a szkitákat, oly módon, hogy keletre helyezték őket, mert ha nem, akkor az övék az ősiség. És mivel az írások szerint a gótok valamikor a szkiták ellen harcoltak, ez semmiképp nem volt szabad a Kárpát-medencében történjen, hanem valahol keleten. De van olyan történész, mint Johannes Nauclerus, aki nem meri ignorálni a szkitákat, de hogy megmentse a gót elméletet, ráfogja, hogy a gótok valójában a szkiták leszármazottai: 'A gótok nemzetsége, amely a Gétikában gótikának neveztetik, megállapíttatik, hogy szkita eredetű. Mert bizony a szkiták az elsők Európában, az északi területektől a Tanais határáig, vadak és legfelkészültebbek a halálra, ezt minden (történet)írónál így találjuk.'[1320] A géta, gót, dák elméletet, úgy tűnik, hogy a XV. század vége felé találták ki, amikor Magyarország annyira meggyengült, hogy a német terjeszkedésnek már nem állt útjában. A kronológiát csak a XVI. században kezdték kidolgozni. Ezért a XII. század előtt leírt történelmi események ideje és valóságtartalma megkérdőjelezhető. Azt észre lehet venni, hogy a ma elfogadott történelemben a hunok és a gótok harci cselekményei tökéletesen egymás tükörképe, csak időben el vannak tolódva egy fél évszázaddal. …a gótok Kárpát-medencei jelenléte az időszámítás első évszázadaiban csak fikció, és ami úgy tűnik, hogy a XV. században lett kidolgozva a Német-római Birodalom terjeszkedésének idejében… Nagyon sok esemény nem akkor történt, ahogy le van írva, vagy meg sem történt. Az időskálába betoldottak legalább ezer évet. Egy sor történelmet író papnak, akik nagy része a XIII. század után élt, fantom képet készítettek, és visszadatálták őket pár száz évvel korábbi időszakokra. Ilyen volt Dionisius Exiguus, Jornandes, de lehet, hogy az összes koraközépkori vallási írások szerzői is."[1321]

„'A törökök először Oszmán idejében jöttek át Európába. Ekkor a szkiták kiszorították őket. 'Ezidőben a szkiták kevés csapattal Szarmátiából indulva átjöttek az Iszteren és kegyetlenül elbántak a törökökkel, kiszorítva őket Európából'.[1322]„[1323]

„'A Hungárok, vagy Ungorok, ahogy Marcellinusnál [Ammianus Marcellinus 400-ban halt meg] olvashatjuk, Arnulf császár idejéig [IX. század vége felé] a szarmátiai erdőségekben és a Kárpátok hegyei között laktak. Miután Nagy Károly az Avarokat, vagyis a Hunniváriakat a Dunán túlra kergette, Arnulf kihívta őket [a Hungárokat] azzal a megállapodással, hogy ha segítik őt, nekik adja Dáciát lakóhelyül: ezt ők gyorsan el is foglalták és hét évig itt laktak békességben. Aztán Arnulf halála után, kihasználva a még gyerek Ludovik tehetetlenségét, a keresztények ösztönzésére elfoglalták Moráviát, megölették Szatoplukot, és benyomultak Bajorországba…"[1324] Tehát hol laktak a magyarok Arnulf idejéig? A Kárpátok hegyei és a szarmátiai (Lengyelországi) erdőkben, vagyis az avarok (hunok) közvetlen közelében. Akkor milyen nyelvet beszélhettek?"[1325]

[1320] Nauclerus, Johannis: *Tomus primus [-secundus] Chronicon D. Iohannis Naucleri præpositi Tubingensis, succinctìm compraehendentium res memorabiles seculorum omnium ac gentium, ab initio mundi vsque ad annum Christi nati 1500. magnitudinem suî & vsum lectoris per tomos & paragraphos lepidè nunc primùm recens distinctorum. Cum appendice noua rerum interim gestarum, videlicet ab initio anni 1500. vsque ad Septembrem praesentis 1564. ex optimis quibusque scriptoribus per Laurentium Surium Carthusianum summa fide & studio congesta. Quid editioni huic tribuendum sit, facilè aduertent ij, qui vel priores huius chronographiae editiones probè nôrint, vel hanc cum illis seu quibusuis alijs conferre non grauentur. 1. kötet*. Apud Haeredes Iohannis Quentel & Geruuinum, Coloniae, 1564. 587. https://books.google.ro/books?id=1AqTwDcibGIC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1321] Fábián, 2021. 152-153.

[1322] Georges Acropolite: *Historiae Byzantinae scriptores tres Graeco-Latini, vno tomo simul nunc editi.* Apud Petrum de la Rovière, Coloniae,1615. 27. https://books.google.ro/books?id=iHx-ULm3t-AC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

[1323] Fábián, 2021. 222.

[1324] Goropii Becani, 1569. 780.

[1325] Fábián, 2021. 284-285.

„A magyarok Ammianus Marcellinus tanúsága szerint már II. Constantius császár idejében a Kárpát-medencében voltak. ’Ammiánus 31. könyvében, ahol ezekről ír, említi a magyarokat (Ungoriorum), de az a hely, ahol erről ír, nagyon megrongálódott, úgyhogy nehezen érthető. Ahogy sejtem, a Hungorosokat vagy Hungoriosokat nem azonosítja az Onogurokkal, akiket régebb hunoknak hívtak. Az említett erődítmények bevétele után a magyarság nem áll meg a morvák határánál. Elindul visszaszerezni a Nagy Károly által elrabolt arany és ezüst tárgyakat, amelyeket eredményesen vissza is szerez. Ezt nevezik a történészek kalandozásoknak. De ennek az akciónak volt egy másik, még fontosabb célja is. Mai szóhasználattal azt mondhatnánk, hogy a magyarság blokád alá volt helyezve. Ez egy régi jól bevált harci technika, amit manapság a szemünk előtt alkalmaznak. Ma nem erődöket építenek az adott ország köré, hanem rakéta támaszpontokat. Ki kellett törni a blokádból, és megszüntetni az okokat, amelyek előidézték a blokádot. ’Itt (Liutprandus) ahogy erődítményeket emleget és amelyeket a magyarok felszámoltak, úgy látom, hogy ezek a Sléziai és Lengyel határ között, meg a Dácsia (Erdély) északi részein található erődítmények, amelyeket a frankok telepítettek, hogy sem a németek felé, sem Pannónia felé ne lehessen átjárni, így igazat adok Sigebertusnak, aki azt állítja, hogy a magyarok Arnulf koráig be voltak zárva, hogy sem nyugat, sem délfelé nem tudtak kimenni. Kelet felől a Kárpátok, nyugat felől a szarmát szorosokon a frank erődített határvédelem. Habár figyeltem a Liutprand által említett erődítményeket, ahogy beszél róluk, de nem hozta kapcsolatba Arnulffal, hogy ugyanis a magyarok, mint egy fallal, körül voltak zárva.’[1326] Ha katonai akadémiákon tanulmányozni lehet egy katonai cselekményt, az semmi esetre sem a sosem létezett pozsonyi csata, hanem ez. Tehát nem a hungárok érkeztek a határon túlról 890-ben, csak a segédcsapatok. Kik voltak ezek a segédcsapatok, ha nem Árpád seregei? Árpád magyarjai nem hont foglaltak, hanem segítséget nyújtottak a magyaroknak, és nem asszonyostól-gyerekestől jöttek, hanem csak mint férfi haderő. Aztán hogy vérszemet kaptak, és végigverték Európát, az, amint Liutprand is írja, Arnulf számlájára írható. Érdekes, hogy sem a krónikák, sem a régebbi történelmi írások nem említenek pozsonyi csatát. Bonfininél se találunk egy szót sem erről, pedig olyan bőven senki sem írt a magyar történelemről, mint ő. Kíváncsi volnék, hogy milyen forrásokból táplálkoznak azok, akik erről írnak. Vagy ha csak szélből kapott dolog A pozsonyi csatáról ezt olvashatjuk a világhálón: ’899-ben meghalt a magyarok korábbi szövetségese, Arnulf keleti frank király, és a magyarok hamarosan Berengár itáliai király szövetségesei lettek. A Keleti Frank Királyságban Arnulf fia, Gyermek Lajos uralkodott, aki helyett valójában Hatto mainzi érsek kormányozta a birodalmat. A birodalom magyarokkal határos részén, a Bajor Hercegségben Liutpold bajor herceg kormányzott. 904 nyarán Gyermek Lajos keleti frank király meghívására Kurszán a magyarok egyik legfőbb fejedelme, a Fischa melletti tárgyalásokon vett részt kíséretével. Ekkor a király parancsára Kurszánt és kíséretét orvul megtámadták és a küldöttség minden tagját legyilkolták.’[1327] Tarján M. Tamás tollából ezt olvashatjuk: ’907. július 4-én kezdődött a pozsonyi csata, melyben a honfoglaló magyarok döntő győzelmet arattak Liutpold bajor őrgróf seregei felett, aki Pannónia visszaszerzése érdekében tört a törzsszövetség területére. Az ütközetben aratott diadal nyomán a Dunántúlon is megszilárdult magyar uralom; ezt követően aztán több mint 120 évig nem lépett ellenséges katona hazánk földjére.’[1328] Felteszem a kérdést, hogy azok, akik a pozsonyi csatáról írnak, és akkora fontosságot tulajdonítanak neki, minthogy ’e nélkül a győzelem nélkül nem lenne Magyarország’, miért nem tulajdonítanak ilyen jelentőséget az Arnulf császárral vívott csatának? Ennek szerintem két oka van, de mindkét ok a vallásra vezethető vissza. A katolikus Egyház számára óriási erkölcsi veszteséggel járna annak a beismerése, hogy a magyarok nem pogányok voltak, hanem keleti rítusú keresztények. Ezért az egyház szolgálatában álló történészek körömszakadtáig ragaszkodnak a honfoglalás elméletéhez. És most gondolkozzunk tiszta

[1326] Goropii Becani, 1569. 780.
[1327] https://hu.wikipedia.org/wiki/Pozsonyi_csata
[1328] https://rubicon.hu/kalendarium/907-julius-4-a-pozsonyi-csata-kezdete

fejjel. Mit is jelent ez? Hogy 'de a Hungárok megsegítésére olyan seregek is érkeztek a határon túlról, akik nem eretnekek vagy vallási szakadárok, hanem pogányok, akik számára a Krisztus vallásának megsemmisítése kedves dolog'. Tehát nem a hungárok érkeztek a határon túlról 890-ben, csak a segédcsapatok. Kik voltak ezek a segédcsapatok, ha nem Árpád seregei? Árpád magyarjai nem hont foglaltak, hanem segítséget nyújtottak a magyaroknak, és nem asszonyostól-gyerekestől jöttek, hanem csak mint férfi haderő. Aztán hogy vérszemet kaptak, és végigverték Európát, az, amint Liutprand is írja, Arnulf számlájára írható. Érdekes, hogy sem a krónikák, sem a régebbi történelmi írások nem említenek pozsonyi csatát. Bonfininél se találunk egy szót sem erről, pedig olyan bőven senki sem írt a magyar történelemről, mint ő. Kíváncsi volnék, hogy milyen forrásokból táplálkoznak azok, akik erről írnak. Vagy ha csak légből kapott dolog, milyen érdekeket szolgál? Ezzel próbálják teljesen hiteltelenné tenni a magyar történelmet? Érdemes elolvasni Bonfinitől a következőket: 'Sok aranyat és ezüstöt visszavettek a bajoroktól, a frankoktól és szaxonoktól, amiket Nagy Károly elrabolt Pannóniából. Ludovikus tehát újra a magyar nemzet ellen indított háborút, de nemcsak hogy nem tudta visszaszerezni a prédát, de óriási veszteséggel alig tudott elmenekülni.'[1329] Ez viszont nem Pozsonynál, hanem még német területen történik. 'Visszatérve a hazájukba… a vezérek rendelete szerint a fegyvereket a görögök ellen fordították. Látván, hogy két nagyhatalom közé vannak szorulva, egyfelől a Római birodalom, ami a frankok kezében volt, másfelől a görögök, akik sok háborúval zaklatták a pannonokat… Így megkezdték Felső-Moesia, Illírikum, Trákia és Makedónia lerohanását, sok várost meghódítván, akiket évi adófizetésre köteleztek. Miután ezt sikeresen végrehajtották, a nomád bulgárok ellen fordultak'[1330] (akiket ugyancsak adófizetőjükké tettek). Bonfini nem használ évszámokat, de az Arnulf ellen indított hadjárat és az augusztai csata közt sehol nem említi a pozsonyi csatát. Mindezekből látszik, hogy itt nem egy új állam létrejöttéről van szó, hanem egy államnak a folytonosságáról, amelyet mikor Pannóniának, mikor Hungáriának neveznek. Nem állja meg a helyét az az érv, hogy a pozsonyi csata nélkül nem lenne magyar államiság. Ez az érzelmekre ható hamis történet csakis a honfoglalás elméletét hivatott alátámasztani."[1331]

„L. N. Gumilev: 'A nyugati hunok keveredtek az ugorokkal és szarmatákkal.' – A kérdés az, hogy hol keveredtek és mikor? Figyelembe véve az időrendet, ez a keveredés csakis a Kárpát-medencében történhetett. Jordanes, amikor egy szigetről ír, ahonnan a gótokat származtatja, így ír: 'Ez a sziget a Visztulával szemben fekszik, amely folyó a Szarmát-hegyekből ered…' A Visztula a Kárpátokból ered, tehát ezek a Szarmát-hegyek. De lássuk mit ír egy másik ókori történész, Ammianus Marcellinus a szarmatákról a Rerum gesterum libri qui supersunt c. művében: 'Amikor a császár megjelent az emelvényen, és barátságos hangon éppen megszólítani készült, s úgy akart hozzájuk beszélni, mint a jövőben engedelmes alattvalóihoz, egyikük éktelen haragra lobbanva az emelvény felé hajította a csizmáját, és ezt kiáltotta: »marha, marha«, ami náluk csatakiáltásként hangzik. Erre az egész gomolygó tömeg arrafelé tódult, és hirtelen magasba emelve a barbár zászlót, vad üvöltéssel egyenesen a császár felé rohant, aki a magasból letekintve mindenféle ide-oda futkosó tömeget látott feléje közeledni dárdákkal, kivont kardokkal, kopjákkal.' A történet lényege: II. Constantius császár 359-ben hadjáratot vezetett a mai Bácska (Vajdaság)

[1329] Bonfini, Antonio: *Antonii Bonfinii civis asculani Rerum ungaricarum decades IV. cum dimidia. seu libri XLV.: Gesta Hunnorum, & Ungarorum à primis initiis, ad annum usque r.s. M. CCCC. LXXXXV. complexi. Adjungitur chronologia Abrahami Bakschay, ad annum M.D. LXVII. continuata per anonymum usque ad praesentem. Editio post geminas basileenses, francofurtanam, hanoviensem, coloniensem, sexta.* Sumptibus J. M. Kochberger, Posonii, 1744. 118.
https://books.google.ro/books?id=NBPp2aOaL0AC&pg=PA595&lpg=PA595&dq=%28latinul%29+Antonio+Bonfini:+Rerum+Ungaricarum+decades&source=bl&ots=GflC2xpeVM&sig=1CKFLLr4QW5wmCS3Z42I6M_znMg&hl=hu&sa=X&ei=H6cFVfL3L8z2UJbSgOAE&ved=0CFUQ6AEwCA#v=onepage&q=(latinul)%20Antonio%20Bonfini%3A%20Rerum%20Ungaricarum%20decades&f=false.

[1330] Bonfini, 1744. 119.

[1331] Fábián, 2021. 309-312.

területén, hogy a szarmata háborúba beavatkozzon. A jelenetet persze megtorlás követte. Ez a 'marha, marha' kiáltás semmi más nyelvben a magyaron kívül nem létezik. A csatakiáltás a csata kezdetét jelenti. Vajon ki indul levett csizmával a csatába? Itt elég furcsa dolgokkal állunk szemben. A hivatalos történelemkönyvekben a szarmaták úgy vannak feltüntetve, mint kis néptöredék, amelyik hirtelen előjön a ködből, s aztán ugyanolyan hirtelen a ködbe vész. Itt pedig az áll, hogy nemcsak a Kárpátokat birtokolták, hanem a Bácskát is, és ráadásul magyar nyelven sértegetik a római császárt. Következtetés csak az lehet, hogy *vagy a magyar történelmet vissza kell vinni a római korig, vagy a római kort előrehozni a magyar korig*. Sokat feszegetett kérdés: a magyar nyelv a Kárpát-medencében alakult ki, vagy valahonnan keletről hozták a honfoglalók?"[1332]

„A Dárius vezette szkiták elleni hadjáratot a Krisztus előtti V. századra datálták, de könnyen meglehet, hogy ez inkább a Krisztus utáni V-VI. században történt. A Herodotosz latinra fordított írásában az én olvasatomban ez áll: A perzsák átkelnek a Boszporuszon, meghódoltatják a trákokat, aztán hidat csinálnak az Isteren és átkelnek Pannonia területére. A gelonok, budinok és szarmaták szövetkeznek a szkitákkal. Ugyanígy az agathirsek, a neuruszok, az androphágok, a tauruszok (tauroszkiták) és a melanchlenok. A szarmatákról annyit ír, hogy a mai Északi-Kárpátok vidékén laktak, amazon módra harcoltak és vadásztak, romlott szkita nyelvet beszéltek, amiből látszott, hogy nem e vidékről származnak. A szkiták és szövetségeseik menekülnek a perzsák elől az Észak-KeletiKárpátok irányába. A perzsák követik őket a budini (budai) régión át egész a hegyekig, ahol a thisszagéták (tiszai nemzetség) lakik. Itt építettek nyolc nagyvárost (erődítményt), hatvan stádium távolságra egymástól. Említés van négy nagy folyóról, amelyek ezen a vidéken erednek: Lykus, Oarus, Tanais, Syrges. Eközben a szkiták kerülő úton visszamennek eredeti lakhelyükre. Így a perzsák is visszafordulnak nyugat felé. A szkiták lovai, mivel nem ismerik a szamarat, annyira megriadtak a perzsa táborban lévő szamarak bőgésétől, hogy a szkiták képtelenek voltak őket az ütközetbe vinni. Miután Dáriusz átkelt az Iszteren (Dunán), egy őrséget hagyott a híd mellett, akiknek hagyott egy kötelet, amelyen hatvan bog volt. Megparancsolta, hogy minden nap bontsanak szét egy bogot, és ha a bogok elfogytak és a hadsereg nem tért volna vissza, akkor szedjék szét a hidat és menjenek haza. A hatvan nap leteltével azonban Dárius visszatért.[1333] Figyelembe véve a fent leírtakat, a szkiták elleni hadjárat színtere semmiképp nem lehetett az orosz síkságon. Ugyanis hatvan nap alatt szamarakkal nem lehetett volna bejárni azt a távolságot, amit a hivatalos történelem állít, és közben még nyolc várost is építeni."[1334]

„'A szkiták egymás közt megtárgyalták, hogy mivel a Dáriusz seregei összehasonlíthatatlanul nagyobbak az övéikkel szemben, így követeket küldtek tárgyalásra hívni szomszédjaikat, a taurokat, agathyrszeket, neuronokat, androphágokat, melanchlenokat, gelonokat, budinokat és szauromatákat.'[1335] – A szarmaták helyett berakták a szauromatákat, ezzel akarva bizonyítani, hogy Szkitia nem a Kárpát-medence."

„Aventinus a dákokat a germán népek közé sorolja. Ez persze nem az ő magánvéleménye, hanem az akkori politika emanációja volt." – Ami még olyan messzemenő magyarázattal is szolgálhat, hogy miért lettek annyira kedvezményezettek a 19–20. században a dáko-román elméletet valló románok.[1336] – „Ezt még azzal is megspékeli, hogy a dákok közé sorolja a 'bajorok nemzetségéhez tartozó' búrokat [holott tudjuk, hogy a búrok holland parasztok voltak]. Amikor

[1332] Fábián, 2021. 359.
[1333] Herodotus, 1679. 60-265.
[1334] Fábián, 2021. 548-549.
[1335] Herodotus, 1679. 257.
[1336] A dáko-román elmélet kezdeti terjesztéséről lásd Darai Lajos: Cui prodest? Miért szervetlen Erdély román állami fennhatóság alá erőszakolása? „*A Hazáért!" című 3. emlékkonferencia az első világháború befejezéséről a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara és a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület közös rendezésében. Budapest, NKE Kápolna, 2018. december 1–2. Acta Historica Hungarica Turiciensia* 34. évfolyam, 2. szám (2019.) 211-312.

Aventinus a bajor név etimológiáját tárgyalta, úgy okoskodott, hogy a bojból lett a bojer, ebből a bájer, ami a bajorok német neve. De azt tudni kell, hogy a hollandok a boiér szót búrnak ejtik ki. Ugyanakkor a román földesurat bojérnek hívták. Tehát előbukkan a Dács (holland) és a Dák–Dán összefüggés. Azt is figyelembe kell venni, hogy a germanos görög szó, édes gyermeket vagy édes testvért jelent. Így a németek, amikor a görög krónikákban a germanos szót (ami Trajánusz nevei közt is megtalálható) találták, azt németnek könyvelték el. Ezért Trajánusz németföldi helytartóként kezdi pályafutását, csak azt nem tudom, hogy miért csúfolták őt Kisgörögnek. 'Mert Attila, Germánia, Szkitia, Szarmátia legnagyobb királya a világ ura akart lenni, szövetségre lépett Genzerikkel, a Vandálok Afrikát uraló királyával. (Aventinus Turmair, 1554.)' Itt is úgy tűnik, mintha a Hun birodalom központja Németföldön lenne."[1337] (54-55.)

„'Az alánok széltében és hosszában a tulajdonukba vették a szarmát síkságot, a gótoknak egy részét magukba olvasztották, a többiek meg elmenekültek a Dán-félszigetre, a Kárpáthegyekbe, Dákiába, és a német területekre (Goropii Becani, 1569.)'."[1338]

10. „'Az ugorok, kik magukat magyaroknak nevezik, egy nemzetet alkotnak, nem úgy, mint a németek több nemzetiségben. (Aventinus, 1580.)' Hát épp ez volt a baj a magyarokkal, és ma is ez. 'Németországnak Ausztria és Magyarországgal határos vidékein még a mai napig is megmaradt a szkita név. (Aventinus, 1580.)' Összegezve: ha ugyanabban az időben ugyanazon helyen létezett a Kárpát-medencei népnek különféle megnevezése, úgymint szkita, hun, avar, magyar, akkor ezek nem szerre jöttek és egyik a másikat irtotta, hanem mindig is ott voltak. „A Tarcal (szerbül Фрушка Гора / Fruška Gora, horvátul Fruška Gora, latinul Mons Almus) középhegység a Szerémség északi részén, Szerbiában. Régi magyar neve Almus-hegy, de ismert Árpataró néven is. Kis része átnyúlik Horvátországba is. Néha a 'Vajdaság ékszerének' nevezik gyönyörű tájai miatt. (https://hu.wikipedia.org/wiki/Tarcal-hegys%C3%A9g)" Na, itt már megtaláljuk Álmost és Árpádot is. Mivel Hérodotosz számított a történem atyjának, ezért minden nemzet a saját javára próbálta értelmezni az írásait. De van egy pár írása, amit nehéz kiforgatni. Ilyen a Dárius hadjárata. Egyesek nem átallják dicsérni a Habsburgokat a magyar történelemmel szemben tanúsított toleranciájuk miatt. De vajon ugyanilyen toleranciát tanúsítottak volna, ha a magyarok idejében hozzájutnak a történelmi forrásokhoz és egyszerűen kijelentik, hogy tulajdonképp mi nem jöttünk keletről, hanem itt voltunk ősidőktől, sőt jóval nyugatabbra, mint most? Ne feledjük, hogy egy történelmi írás egyben birtoklevélül is szolgált sok ideig. Ezen birtoklevelek érvényesítéséhez indítottak nem egy háborút. Az ezredforduló előtti időkről írt történelem több mint 90% fikció. Ezt a fikciót kétféleképpen lehet megírni: az adott nemzet hasznára, vagy kárára. Akkor tegyük fel a kérdést, hogy a „vándorlás" és „honfoglalás" koncepció a magyar nép hasznát, vagy kárát szolgálta-e? És ha idegen történelmi források tanúsítják, hogy nem volt vándorlás, akkor mi miért erőltetjük, hogy volt? Ennyire birkák vagyunk, vagy saját magunk ellenségei? Itt pedig nézzük ezt egy másik történész olvasatában. Ezt a könyvet 1569-ben adták ki. Ez valamivel közelebb áll az eredeti forrásokhoz, mert a nagy ferdítéseket a jezsuiták viszik véghez a 17. században: 'Visszatérve az avarokhoz azt mondhatjuk, hogy valamikor összevegyültek a bójokkal, és a kevert népet Bojováriaknak nevezték, és akik ignorálták ezt a keveredést, boioárijnak hívták őket, mint Aventinus, aki egyszerűen utálta a Bavar megnevezést… Lajos (Arnulf fia) Norikum mellett birtokolta az apjától örökölt birodalmat, vagyis Németországot, Thoringiát, Ausztrázsiát, Szászországot, és az Avarok vagyis a Hunok birodalmát. Amikor azt mondjuk, hogy avarok, azok a hunok. (Goropii Becani, 1569.)'"[1339] (pp. 284-285.)

https://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_02_211-312.pdf.

[1337] Fábián 2021. 54-55.

[1338] Fábián 2021. 152.

[1339] Fábián 2021. 284-285.

„A XVII. század elején még olyan, hogy világtörténelem, nem létezett. Léteztek történelmi írások meg legendák, melyek eseményeit még nem helyezték el az időskálán. Ilyen írásokat olvasva az embernek az az érzése, hogy az összes leírt esemény egy időben, vagy nagyon szűk időintervallumban történik. Az események időrendi elhelyezését Jozef Scaligeri kezdte meg a XVI. században és Dionisius Petavius fejezte be a XVII. században. Ez a kronológiai rendszer még ma is tartja magát, habár nagyon sokan megkérdőjelezik a helyességét. A következő idézetekben megtaláljuk az irányelvet, ami Petaviust és a Jézus Társaság tagjait (akik a világtörténelmet megírták) vezérelte. Ezek az elvek olyanszerűek, mint a 'Higgy, és ne kutass!' vagy: 'A cél szentesíti az eszközt'. Nézzük, hogy ír erről maga Petavius: 'Előismeretek. Például a Krisztusi időszámítás problémája, közismerten Krisztus születésének éve, ami mostantól 1627 éve történt, csak egy posztulátum, amit nem bizonyítanak, hanem használják a konszenzus fényében: aminek a használatához következetességre van szükség. (Petau, 1627.)' A posztulátum feltételezett követelmény, amit bizonyítás nélkül elfogadunk. A következetességre pedig azért van szükség, hogy az ellentmondásokat elrejtsük. Tehát hazudhatunk bármit, csak legyünk következetesek, hogy ne lepleződhessünk le. Ugye, a rajta nem kapott tolvaj tisztességes embernek számít. 'Tehát figyelembe kell venni a Nap, a Hold ciklusait és a feljegyzett nap- és holdfogyatkozásokat. (Petau, 1627.)' Hát igen, mert a téves kronológia úgy lepleződne le a leghamarabb, ha figyelmen kívül hagynák az úgynevezett nagy ciklust (a nap és hold ciklusát), ami 532 év. Fennáll annak a gyanúja, hogy bizonyos történelmi eseményeket jóval korábbi időre toltak azért, hogy helyet csináljanak az időskálán olyan eseményeknek, amelyek soha meg nem történtek, de amelyek bizonyos népeknek vagy felekezeteknek történelmileg 'dokumentált' jogokat biztosítanak. Így betoldhattak az időskálába 1064 évet anélkül, hogy ezzel megsértették volna a 'következetesség' szabályát. Krisztus születését a Bibliában talált évszámok alapján próbálták kiszámítani. Kedrénosz szerint, aki állítólag a XI. században élt, Krisztus 5500 körül született. Petavius pontosabb számításokkal 3983-ra teszi. Radu Conradu (mai tudományosabb módszerekkel számítva) pedig a 4348-as évre. Ha figyelembe vesszük, hogy a ma hivatalosan elfogadott 5500 és a Petavius által kiszámított évek közt másfél évezred a különbség, akkor joggal feltételezhetjük, hogy az időskálába betoldottak két nagyciklust, vagyis 1064 évet. A XIII. században élt bizánci történész, Acominati Choniate a Kárpát-medencei magyarokat három névvel illeti: hungárok, hunok és szkiták. A magyarok ilyenfajta megnevezésével aztán még a XVII. századi történelmi írásokban is találkozunk, de lassan teljesen mellőzik, sőt a XIX. században már tagadják, hogy a magyaroknak bármi közük lett volna a szkitákhoz és a hunokhoz. Érdekes módon ez a tagadás párhuzamosan jelenik meg bizonyos Kárpát-medencei területek magyar tulajdonjogának a tagadásával. A szkita örökséget megkapták az oroszok, a hun örökséget a németek (német területeken manapság is divatosak a hun egyletek), a magyarokat meg valahonnan Ázsiából kergették be a Kárpát-medencébe, így adott esetben, ha nem viselkednek jól, ki is lehet őket kergetni. A Dárius vezette szkiták elleni hadjáratot a Krisztus előtti V. századra datálták, de könnyen meglehet, hogy ez inkább a Krisztus utáni V-VI. században történt. A Herodotos latinra fordított írásában az én olvasatomban ez áll: A perzsák átkelnek a Boszporuszon, meghódoltatják a trákokat, aztán hidat csinálnak az Isteren és átkelnek Pannonia területére. A gelonok, budinok és szarmaták szövetkeznek a szkitákkal. Ugyanígy az agathirsek, a neuruszok, az androphágok, a tauruszok (tauroszkiták) és a melanchlenok. A szarmatákról annyit ír, hogy a mai Északi-Kárpátok vidékén laktak, amazon módra harcoltak és vadásztak, romlott szkita nyelvet beszéltek, amiből látszott, hogy nem e vidékről származnak. A szkiták és szövetségeseik menekülnek a perzsák elől az Északkeleti-Kárpátok irányába. A perzsák követik őket a budini (budai) régión át egész a hegyekig, ahol a thisszagéták (tiszai nemzetség) lakik. Itt építettek nyolc nagyvárost (erődítményt), hatvan stádium távolságra egymástól. Említés van négy nagy folyóról, amelyek ezen a vidéken erednek: Lykus, Oarus, Tanais, Syrges. Eközben a szkiták kerülő úton visszamennek eredeti lakhelyükre. Így a perzsák is visszafordulnak nyugat felé. A szkiták lovai, mivel nem ismerik a szamarat,

annyira megriadtak a perzsa táborban lévő szamarak bőgésétől, hogy a szkiták képtelenek voltak őket az ütközetbe vinni. Miután Dáriusz átkelt az Iszteren (Dunán), egy őrséget hagyott a híd mellett, akiknek hagyott egy kötelet, amelyen hatvan bog volt. Megparancsolta, hogy minden nap bontsanak szét egy bogot, és ha a bogok elfogytak és a hadsereg nem tért volna vissza, akkor szedjék szét a hidat és menjenek haza. A hatvan nap leteltével azonban Dárius visszatért. (Herodotus, 1679.) Figyelembe véve a fent leírtakat, a szkiták elleni hadjárat színtere semmiképp nem lehetett az orosz síkságon. Ugyanis hatvan nap alatt szamarakkal nem lehetett volna bejárni azt a távolságot, amit a hivatalos történelem állít, és közben még nyolc várost is építeni. Mindazon népek, akikről itt szó van, a hivatalos történetírás szerint egyszer Ázsia határán élnek, aztán később a Kárpát-medencében, mintha csodával határos módon egy óriási területről mind benyomultak volna a Kárpát-medencébe. Ez egy olyan örvényhez hasonló jelenség, aminek az epicentruma a mai Magyarország területe. Ilyen csak a mesékben lehetséges. Erre a dologra már ezelőtt száz évvel rájött egy Sedlacsek nevű cseh amatőr történész. (Lásd Chlupáč, 2005.) … I. Dáriusz hadjárata, ami hatvan napot tartott, azon a vidéken zajlott, ahol az agathyrszek éltek, tehát Erdély területén, és nem a Fekete-tengertől északra, mint ahogy azt a mai történelemtudomány állítja. Hérodotosz az egyik, ha nem az egyetlen történetíró, akinek az írásai, ha részben manipulálva is, de fennmaradtak olyan állapotban, amelyből elég jól ki lehet hámozni az igazságot: 'Az Isternek (Duna) azon részei, melyek a Mediterrán-tenger fölött vannak [ez a Duna magyarországi szakasza], elkülönítik a szkitákat, az agathyrszeket, a neurokat, az androphágokat, és végül a melanchlénokat. [Az itt felsorakoztatott törzsek közül a szkiták törzse a legnagyobb, és később ezek mind beolvadnak a szkitákba.] Szkitia területe négyzet alakú, két széle két tenger felé néz, az egyik a Mediterrán-tenger, a másik a (Fekete-) tenger, ezektől egyenlő távolságra. [Itt beszúrtak egy nem odaillő mondatot: „nam ab Istro ad Boristenem decem dierum est iter, tantundem á Boristene ad Meotidem paludem", aminek semmi köze az előbbiekhez, ezzel azt sugallva, hogy Szkitia a Fekete-tengertől északra található.] Az Istertől a Boristenes-folyóig tíznapi járás, és ugyanannyi a Boristenestől a Meotiszi-mocsarakig. A Mediterrán tengertől a melanchlénokig, akik a Szkiták fölött laknak, húsznapi járás. Feltételezve, hogy egy nap alatt kétszáz stádiumot lehet megjárni. [Ha Szkitia valóban a Fekete-tengertől északra terül el, akkor hogy jön ide a Mediterrán-tenger?] Így Szkitia szélessége négyezer stádium. Ekkora a föld nagysága. A szkiták egymás közt megtárgyalták, hogy mivel a Dáriusz seregei összehasonlíthatatlanul nagyobbak az övéikkel szemben, így követeket küldtek tárgyalásra hívni szomszédjaikat, a taurokat, agathyrszeket, neuronokat, androphágokat, melanchlenokat, gelonokat, budinokat és szauromatákat. (Herodotus, 1679.)' – A szarmaták helyett berakták a szauromatákat, ezzel akarva bizonyítani, hogy Szkitia nem a Kárpát-medence. Még szerencse, hogy a hamisítók nemigen tudtak számolni, így meg lehet találni az igazságot. Egynapi járás (24 órai erőltetett katonai menetelés) kb. 100 km lehet. Akkor az egynapi 200 stádium 100 km. Ez azt jelenti, hogy egy stádium kb. 500 m. Akkor a 4000 stádium 2000 km. A Dáriusz hadjárata kb. 6o napot tartott, ez azt jelenti, hogy ha éjjel-nappal meneteltek volna, akkor a megtett út háromszor húsznapi járás, vagy is 12.000 stádium, ami 6000 km. De mivel éjjel-nappal nem meneteltek, és közben még nyolc várost is építettek, így a megtett út nem lehetett nagyobb, mint 2000 km. Így ki van zárva, hogy a hadjárat színhelye az orosz síkság lett volna, és olyan hatalmas területen, mint ahogy a hivatalos történelem állítja. Nézzük a történéseket Herodotosz tolmácsolásában: 'A (szkiták) menekültek a (perzsák) nyomása elől, azon (törzsek) területeire, akik előzőleg megtagadták a velük való szövetséget, először a melanchlonokéra. Ezek most megzavarva úgy a szkitáktól, mint a perzsáktól, vitték magukkal az ellenséget az androphágok földjére, ezek majd a neurok földjére, akik az agathyrszek felé igyekeztek. Az agathyrszek aggodalommal figyelték a menekülőket, és mivel annak előtte a szkiták részéről már támadás érte őket, megüzenték a szkitáknak, hogy nem fogják őket beengedni. Azonnal a határhoz vonultak, hogy a betolakodókat megakadályozzák. A melanchlenok, androphágok és neurok a szkitákkal együtt menekültek észak felé a perzsák elől. A

szkitáknak egy része az agathyrszekhez ment, akik már nem tagadták meg befogadni őket, a másik része azon neurid részekre, amelyeket a Perzsák nem szálltak meg. (Herodotus, 1679.)' – Amint látjuk, az események az agathyrszek szomszédságában zajlanak, tehát a Kárpát-medence térségében, és nem az Orosz-síkságon. Az is érdekes, hogy az agathyrszek hogy kerülhették el a többi szkita törzs sorsát? Talán mivel gazdagok voltak, aranyban lefizették a perzsákat? Erről nem ír Hérodotosz. Ezek az események történtek a Maros-menti fenyveserdő aljában, ezelőtt 2500 évvel, ha hitelt adunk a mai kronológiának. A végén a szkita törzsek mégis összefognak és megfutamítják a perzsa sereget. Miután a görögökkel lebontatják a hidat, így akarván megakadályozni a perzsák visszavonulását, a görögök hajóikat újból hídba kötik, így mentve meg a perzsákat. A görögök ezen cselekedetét a szkiták nagyon szégyenletesnek mondták: 'Így Dárius megmenekült és miután egy Megabizo nevű perzsa férfit hagyott Trákiában helytartóul, hajón visszament Ázsiába. (Herodotus, 1679.' A megabizo szón látszik, hogy görög: mega=nagy, bizó meg magyarul is érthető, ugye, a Szentkoronán az egyik zománc képen megtaláljuk a biztos szót pistos formában, ami több mint valószínű, hogy megbízottat, vagyis helytartót jelent."[1340]

Nézzük „hogyan vélekednek Fomekóék a magyar történelemről. 'Orosz nyelven Magyarország neve Vengria és Jugaria. Szerintük és azok szerint, akiket történelmi forrásként idéznek, mint F. Gregorovius, L. N. Gumilev és Sigismund Gerberstein, a magyarok a nyugati hunok, ugorok és szarmaták keveredéséből jöttek létre, de mivel a két utóbbi népcsoportot a hunok hódoltatták, így utóbb mind a hun nevet kapták".[1341] – Itt azonban egy másik verzió is számításba jöhet. A hódoltatták helyett lehet, hogy egyszerűen a honi (huni) népek magukba olvasztották a később érkezett ugorokat és szarmatákat. Ugyanezt tették a bretáni franciák a vikingekkel."[1342]

Hogy a szarmata név túlélte a hun hatalom felemelkedését, mutatja ez az idézet is: „Mert Attila, Germánia, Szkitia, Szarmátia legnagyobb királya a világ ura akart lenni, szövetségre lépett Genzerikkel, a Vandálok Afrikát uraló királyával."[1343]

És még a lengyelekről pár szó: Régi írásokban betűket cserélnek fel egymással, mint a d és a g betű esetében. Eredetileg a d betűt g-vel jelölték, és ez az orosz nyelvben a mai napig megmaradt, de a nyugati írásokban a g-t már g-nek olvassák. A történelem, említést tesz a vandálokról, mint vándor népről, akik – más migrációs népekhez hasonlóan – valahonnan Ázsiából jöttek Európába, törtek-zúztak (hisz innen a vandál melléknév), majd átmentek Afrikába. Viszont, ha észrevesszük, hogy a szláv népek a g-t d-nek olvassák, akkor a vandált vangálnak, és mivel az l gyakran felcserélődik az r-rel (lásd Amsterdam régi neve Amsteldam), így a szóból vangár lesz, ami nem más, mint a magyarok megnevezése a szlávok által. A Neugebauer-féle lengyel történelem-könyvben[1344] a vandálok egyszerre vannak említve az alánokkal. A Czuczor–Fogarasi szótár szerint a lengyel szó kapcsolódik a len és az alán szavakhoz. És valóban, ha a polák szó a szláv nyelvben mezei (síkségi) lakost jelent, akkor a lenti (lendi), alanti ugyanezt a magyarban. Több forrásban említve vannak az alánok is ezen a területen. Az alán jelentése ugyancsak alföldi,

---

[1340] Fábián 2021. 547-551.

[1341] A. T. Fomenko, G. V. Nosowsky: *New chronologia and conception of the english history*. https://chronologia.org/en/en_history/03.html. Vesd össze A. T. Fomenko: *History, Fiction Or Science? Chronology 1*. Delamere Publishing, Paris, London, New York, 2006.
https://books.google.ro/books?id=YcjFAV4WZ9MC&pg=PA120&dq=saturn+scythe&hl=hu&sa=X&ei=lK2lU7OxGejR7Aa5k4CIAQ&redir_esc=y#v=onepage&q=saturn%20scythe&f=false

[1342] Fábián, 2021. 579.

[1343] Johann Aventinus Turmair: *Annalium Boiorum libri septem Ioanne Auentino autore. In Auentini libros Carmen Abrahami Löscheri. ... Accessit rerum & uerborum memorabilium index copiosus.* Per Alexandrum, & Samuelem Veissenhornios fratres Germanos, 1554. 229.
https://books.google.ro/books?id=ZO4bFyJ51kcC&pg=PA128&dq=vANNIANI+PLINIUS&hl=hu&sa=X&ei=FIb4U8zaBKqp7Abe5YHICA&ved=0CB0Q6AEwAA#v=onepage&q=vANNIANI%20PLINIUS&f=false.

[1344] Salomon Neugebauer: Historiæ Rerum Polonicarum libri quinque, etc. Typis Wechelianis, 1611.
https://books.google.ro/books?id=M-xmAAAAcAAJ&hl=hu&source=gbs_navlinks_s

vagyis síkságon lakó. „Alánról azt állítják, hogy Ázsiából vándorolt Európába, a négy fia közül a nagyobbik, Vandál adta a Visztula folyónak és a Lengyeleknek a nevet, meg azt is, hogy Vandál nagyon sok fiat nemzett, kik Európa negyed részét foglalták el, és a Lengyel, Orosz, Kassubi, Cseh, Morva, Szlovén, Dalmát, Pannon, Bosnyák, Horvát és Bolgár Királyságot alapították... A lengyelek és a szlávok a Vandálok után jöttek ezekre a helyekre, melyet most Lengyelországnak hívnak."[1345] „Valószínűbb, hogy azok a népek, kiket most lengyeleknek és cseheknek neveznek, Attila ideje körül, vagyis 430-ban indultak el orosz és szarmát földről, ugyanekkor más szlávok a vandálok üres, vagy gyérebben lakta területeit foglalták el, ahonnan később támadták a német és bohém területeket. Mert a Kárpátok jobboldali lejtőin gyorsan és könnyen be tudtak nyomulni a német föld nem lakott területeire. Oroszországból indulva eljutottak a római császárok által védett messzi dalmát és szlavóniai területekre. Ezekre a provinciákra, mint Dalmácia, Makedonia, Trákia és Illyrikum, jóval Jusztiniánusz császár ideje után nyomultak be, Krantzio és Blondus szerint. Hogy a lengyelek ősi neve a szláv volt, vagy egy bizonyos nép specifikus neve, ez nem derül ki. Mindenesetre a 700 évvel ezelőtti külföldi évkönyvekben a nevük sehol nem szerepel. Sem egyetlen szavuk (etymon) nincs feljegyezve."[1346]

Ez pedig lengyelekről lengyel szerző által írt könyvből való: „'Ezeknek a kegyetlen szarmátoknak, kiknek a génjeit hordozzuk, és akiknek a nyelvében még a rengeteg migráció és változás után is a pole jelentése akárcsak a szláv nyelvekben síkság és vadászat. Nem ismerjük az igazságot, csak azt tudjuk, hogy kilencszázhatvanötben Mieciszlav Ziemomiszli volt az uralkodónk, és ettől az időtől kezdjük írni a könyvünket.'[1347] Sebastian Münster: *Cosmografia universale*. In Colonia, 1575. 877 szerint 'a vidéket az Elbán túl a vandálok lakták, akik közé számláltattak a brandenburgiak, a meklenburgiak, a pomeránok, a pruténok, a csehek és lengyelek, akik mind nehezen akarták elfogadni a keresztény vallást a Nagy Károly és más császároktól ellenük vezetett retorziók ellenére is... Ezek a népek mielőtt keresztények lettek volna, a vandál nyelvet beszélték, de utána azt elhagyták és ma a szakszont beszélik.' 878: A vandál birodalom utolsó 'végvára' Pruténia, mai nevén Prusszia. Ezeket 'térítették' a 13–14. században nyugatról a teuton keresztesek, keletről a lengyelek. A térítés valójában hódítást jelentett. A keresztény hit akkoriban, akárcsak manapság az iszlám hit, csak ürügyül szolgált olyan népek leigázására, akik megtagadták elfogadni a hitet. De még ha el is fogadták, mindig lehetett a dogmákon módosítani, és akik nem ismerték, vagy nem ismerték el a módosításokat, azokat meg lehetett vádolni eretnekséggel."[1348]

[1345] Neugebauer, 1611. 1.
[1346] Neugebauer, 1611. 4.
[1347] Szymon Starowolski: *Sarmatiae bellatores.* Apud Henricum Crithium, 1631. 1. https://books.google.ro/books?id=YjkVAAAAQAAJ&hl=ro&source=gbs_navlinks_s.
[1348] Fábián 2021. 364-365.

III. Az új kiegyezés példája lehetne egy szarmata kiállítás „Ami fénylik, nemcsak arany” címmel

E fejezet, illetve a kiállítás címével a *Nem mind arany, ami fénylik* mondás előremutató értelmére kellene jutnunk. Azaz a szembenállás helyett a szerves egységre kellene összpontosítani. A hatalmi érdekkör és a paraszti élettér együttlátására, békés együttélésére, nem hatalmi szférának mondva előbbit és elmaradott alantasságnak tartva utóbbit. Kizárva a kettősséget, a folytonosságot és egységet hangsúlyozva. A kő, a fa, a kerámia és a fém szerepét bemutatni a kőkortól a „szarmata” korig, ahol aztán az aranynak persze különleges szerep jutott.

Vezérgondolatunk lehetne két helytálló kritika, amely ugyanakkor kibékíthetetlen szembenállást jelentetett eddig:

1. Napjaink „genetikai őrülete” közepette igen időszerű lett, hogy ugyan a szkiták, szarmaták állítólag belakták szinte egész Eurázsiát, a hunok úgyszintén, a magyarok szintúgy, a kunok is a Kárpát-medencétől az Urálig uralkodtak, és ők állítólag mind mi voltunk, mind magyarok voltak, és „Merjünk nagyok lenni!” – mondják, mikor még a Kárpát-medencét sem tudtuk igazából soha belakni.

2. A világbirodalmi uralmat máig szolgáló történelemhamisítás kedvezményezett népei a szomszédságunkban még mindig úgy tekintenek Magyarországra, mint amelynek népe másoktól rabolta el mai hazáját, továbbá a „sztyeppei népek” önképét kétségbe vonják, mintha azok nem volnának illetékesek saját múltjuk tekintetében. A „sztyeppei stílusban” készült ékszerek régészeti feltárása kapcsán a gazdag szíták, szarmaták, hunok, stb. rablott kincseiről fantáziálnak. De csak képzeljük el, amint a zsákmánynépek eleve sztyeppei stílusban készítenek ékszereket, hogy legyen mit a szkitáknak, hunoknak stb. rablásra felajánlaniuk. Vagy másként történt? Szkita stílusban idegen ékszerész-rabszolgákat dolgoztattak a barbárok? Az, hogy ezek a hatalmak a nagyállattartó életmódjuk miatt voltak gazdagok, eszükbe se jut. Hogy téli szálláshelyeik és temetkezési helyeik védhető hegyekben voltak, ahol az aranymosás, aranybányászat történt, az eszükbe se jut. Vagy, hogy a földműveseket megvédve szervezték, szolgálták őket, akik cserébe a saját terményükkel, termékükkel adóztak nekik. Számoljunk: egy tömény 10 000 lovaskatonából állt és minden család egy katonát adott a töménybe. Egy családot kb. tíz ember alkotott. Egy tömény kiállítója tehát százezer ember. Egy lovaskatona legalább három hátaslóval és hat-hét málhással ment hadba. Vagyis egy tömény kb. 100 000 lóval állt hadba. Ez pedig sokszázezres ménest feltételez. Ha lóból sok százezret tartott egyetlen ilyen szervezeti egység (a törzs fogalmát késői időkre is alkalmazzák, amikor már nem léteztek törzsek), marhából annak legalább a háromszorosát, millió feletti marhaállományról beszélünk. A marha és a vagyon (arany) a magyar nyelvben régen azonos értelemmel bírt. Ahány marhád van, annyi aranyad. Sok marha, sok arany. Ilyen egyszerű. A rablónépek elmélete elvetendő fajgyűlölő agyrém. S ha az öröklődéstan (genetika) a „sztyeppei népek” között képes pontos összefüggéshálózatot megmutatni, legyen az bármilyen vékony szál is, foglalkozni kell vele, mert a műveltség terjesztésnek ők lehettek az irányítói, azaz kevesen, így áthidalva az eltelt igen nagy időt, valamint az irdatlan távolságokat.

Harmadik vezérgondolatnak pedig jöjjön ez az őstörténeti levezetés:

3. A korábban kialakult és virágzott kettős társadalom mint olyan a népet az elit kiszolgálójaként használva évezredeken át, eszmei eszközként teljes jelképrendszerrel alapozta meg és tartotta fenn katonai hatalmát. Azt a rendet képezve és képviselve, amely birtokolja ég–föld–alvilág üzenetét, értelmét és befolyását, – amennyiben élet és halál uraként tőle függ a közösség sorsa, élete, s hivatása irányítást gyakorolni, törvényekkel megszabni e berendezkedést, harcban fegyverrel kivédeni a támadást, szükséges új területet hódítani, felsőbbségi elvet szentként betartatni. Eszköznek mindehhez a vagyon is szolgált, földterület, állatállomány és az arany, amellyel a hősi

vezérség rendelkezett, átszállt nemzedékről nemzedékre, mint a tudás is. S mindez szerves folytatása volt korábbi idők alacsonyabb fokozaton élő világának, ahol ugyan már megvolt minden ismeret, de egyenrangúak együttműködése folyt, hatalmat egyedül a természet mutatott, hozzá alkalmazkodásban versenyeztek, az eredményeset örökítették át, fényűző életmódra nem volt igényük. Amikor megbomlott éghajlat áldása s csak emberfeletti erőfeszítéssel tudtak fennmaradni, olyan lépést tettek akkori emberek, aminek máig látjuk a következményeit. Vizsgálták az eget, szabályosságait a földre vetítve, és óriási földmunkákat elvégezve öntözött növények magva adott étket. Feltárult és működött ez a világrend, de elsodorta semmisítő erő, fokozatos éghajlatváltozást váltott hirtelen haragú tengerárrombolás. A maradék menekült, mentette, ami menthető, de csak a fejében vihette magával szellemi téren nyert és működő tapasztalatát, a szent rend ígéretét, hogy azt fel lehet építeni újonnan, új körülmények között is. De szigorúbb szabályozással, mert rosszabb feltételek között kellett élni, másokra támadva esetenként, ha más választás nem maradt, ezért a harciasság váltotta fel a korábbi békés egyetemességet, csak a széleken megbújva őrződött a régi. A békés szellemi réteg jelképein, melyeket tárgyainkon látunk, küzdelmet segítő, erőt és fegyvert istenítő ábrázolások kerekedtek felül, hármas tagolású világot mutatva, a csillagos ég olyan nagy befolyását, ami részletesen irányítja sorsunk, ezért léptennyomon kedvében kell járni. A halál utánra pedig gondoskodni kellett folytatáshoz szükséges örök javakról, melyeket a sírok ma feltának nekünk, híradással ama egykori világnézetről. Ezt az uralmat és szolgaságot gyártó, alá- és fölé rendelést működtető, kiszolgáltatottságot természetesnek vevő, a tömegembert háttérbe nyomó berendezkedést kívánta meg javítani a kereszténység. Megújítani elvi és gyakorlati alapon, testvériség és istengyermekség eszméjével, egység teremtés céljával a boldogulásért, megtartva a hatalmat is, de a békét előtérbe hozva, szabályokat lelki erővel betartatva, mialatt tudást és törvényt a természet és minden ember fölött álló istenségtől származtatva, a hagyományt célszerűen betagolva, szent rendet teremtve kezdett kormányozni. Ha pedig ez is megváltozott, elromlott, mielőtt ténylegesen egyetemessé válhatott volna, jobb, ha kiderítjük, kiken és miken múltak a dolgok, mert lassan oda jutunk, hogy nem mehet tovább a kinyilatkoztatott vallások eszmei torzulásait megszenvedő emberiség alárendelő módon történő irányítása. Különösen akkor ígéretes ez próbálkozásunk a magunk megmentésére, ha bizonyos jelekből, emlékekből tudjuk, hogy az eszme és gyakorlat egyoldalú kisajátítása előtt igen jól működött a mellérendelő társadalom és hitrendszer.

Már-már drámai az a tobzódás, ahogy a genetikusok és nyomukban mások a magyarságról annak 3% körüli keleti összetevői alapján beszélnek. A Kárpát-medencét védő katonáinkat nem tekinti Kárpát-medenceieknek, még ha nagy számban az itteni nép közül kerültek is ki. Mert a népről egyáltalán nem beszélnek, vele öröklődéstanilag alig foglalkoznak. A keleti vagy ázsiai eredet vezérgondolata mindent háttérbe szorít. És mivel van a keletiekkel kulturális rokonság, nemcsak a hatalmi jelvények tekintetében, hanem alapvető jelképekében is, amelyeket vissza tudunk vezetni nagy területeken a kőkorig, jogosnak vélik az ázsiai hunokat és ottani elődeiket a magyarok elődeinek tekinteni – teljes egészében. De ebben nagy felelősségük van, ha nem öntenek tiszta vizet a pohárba, például a nyelvet illetően, homályban tartva, hogy a nép zöme és nyelve teljesen, jellemzői alapján, csakis itteni lehet.[1349] Pedig nyelvünk ténylegesen itt létezőként mutatkozik az őskortól a középkorig, különösen a Kárpát-medence északkeleti régióiban megőrzöttként, miután aztán az újkorban mindenütt találkozunk vele.

És miközben kevés, nem teljesen megalapozott kiinduló adatból messzemenő állításokat tesznek, a velük ellenkezőt nem cáfolják, így pedig azok miatt előbb-utóbb összedől az elméletük. Például hogy az egész csak egy kis társadalmi részt érint, vagy a kétes III. Béla csontokból való kiindulás, a karosi sír magyar vezér sírjaként azonosítása, stb. Inkább hit vezérelte és vágy

[1349] Lásd egyéb Cser Ferenccel közös műveink mellett az e kötetben található „'Genetikai nyelvészet'? Török Tibor legújabb közleményének határozott kritikája" című kis írásunkat.

beteljesítő az érvelés, hogy az a magyar eredet, a dicsőség kora és kara. Minden hatalom szakrális, minden ázsiai hatalom szép, stb.

Az sem teljesen megálló érvelés, hogyha ezek az „aranyosak" a mi felmenőink voltak, akkor az remek dolog, ők biztos nem rabolták az aranyat, mert a Kárpát-medencében sok volt az arany. Örüljünk, hogy olyan gazdagok voltak, annyi szép aranytárgy vette őket körül. Ez mély félreértést takar, a hatalom fogalmának elégtelen értését. Azaz hogy több minden biztosította a hatalom kikezdhetetlenségét, nemcsak a fegyveresei, hanem az egyszerű ember számára mérhetetlen, felfoghatatlan gazdagsága. Elég csak meséinkben a király kincstárára gondolnunk.

Divat lett a kard, de különösen a visszacsapó íj istenítése, a ló ajnározása, de hogy valójában mi az eredeti magyar népi műveltség, arról semmit vagy keveset hallunk.[1350] És mintha mindenki olyan gazdag lett volna, mit az irányító elit. És hogy mi volt annak a gazdagságnak az ára, arról sincs megint tisztázva csak igen kevés.

Viszont a kettős társadalom elmélete megoldás lehet mindezen nagy ellentmondásokra, azaz hogy az aranytárgyak az uralkodó réteget jellemzik, a régészet egyéb leletei pedig a népet. László Gyula a szegények sírjait is ásta. A faluközösségek Mária Terézia koráig megmaradtak az ország egyharmadában, stb. Úgyhogy a „Szarmata Kiállítás" címébe talán be kellene venni a kettős társadalmat, pl. így „*Arany és kerámia társadalmi kettőssége a szarmata korban*".

Az uralkodó réteg szerepében tetszelgők egyoldalú öntömjénezés helyett hangsúlyozandó, hogy az alapnépesség, a nagy embertömeg tartotta el azokat, tette lehetővé kincsek felhalmozását. És ez nem elitelmélet, vagy túlzó kritika, hanem a valóság. Az az idő pedig, amikor a katonai elit már felnőtt a honvédő feladathoz, az már a keresztény kor, amiért még mindig küzdenünk kell, hogy elismertessük, ez igazából a Kárpát-medencei hun, avar és magyar kor.

A nyugati és szibériai sztyeppe leletei mellett a kazahsztáni aranyakat és a Kárpát-medenceieket tudjuk párhuzamba állítva bemutatni. E földrajzi területek közötti nagy térbeli távolság miatt páthuzamaik magyarázatára mélyebb, időben távolibb egyezési lehetőségeket kell találnunk. Ehhez jó módszernek látszik figyelembe venni a Kárpát-medencei arany és a korábbi egyéb, nem arany leletek közötti nagy időbeli távolságot. S mivel a korábbiak az eredeti műveltség termékei, változásaikhoz kapcsolható külső hatások máshol is érvényesülek, magyarázattal szolgálhatnak hasonlóságokra. Ugyancsak érdemes az időjárási viszonyokból következtetni a hatásirányokra, a különböző földrajzi területeket, a köztük lévő kapcsolatot illetően. Bemutathatók e régi tárgyakon azok az ősi alakzatok, amelyek már jelképekként is felfoghatók, és jópár évezreddel megelőzik a későbbi aranytárgyakon előfordulókat. Kimutatandó, mióta és honnan van az ilyen kerámia tárgyak között alaki és jelképi egyezés. Eme kerámia tárgyak készítése viszont átvezet a fémtárgyak előállításához. Ezek időrendjét valamennyire ismerjük, így a rézkori, bronzkori világ újfajta társadalmi alakulatot eredményezve a fegyverek használatáig és terjedéséig, szintén adhat támpontot az aranyakat illetően. Akár gyártás, akár jelképezés tekintetében. Fémművességben, fegyvergyártásban élen járt a Kárpát-medence iparossága. Ennek folyamatát, időbeliségét össze lehet vetni kaukázusi és uráli hasonló folyamatokkal. Ezen felül azonban az itteni hatásforrás eredetiségét mutatja aranytárgyainkon a késő középkorig meglévő jelképi folytonosság a hatalmi szférában,[1351] ami nem mondható el arról a területről, ahol az aranytárgyakat már jó kétezer éve földbe tették.

[1350] Egy rövid vázlatot mi is adtunk róla: Cser, Darai: A magyar nemzeti kincs világörökség. Tanuljuk együtt, milyenek vagyunk! *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 35. évf. 1. sz. (2020.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_118-168.pdf

[1351] Lásd Váralljai Csocsán Jenő: A nagyszentmiklósi kincs eredete. és ugyanő: 'Lehel kürtje' jelentősége. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. (2016.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_1191-1270.pdf és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_1271-1348.pdf.

Ez a felfogásmód vagy irányvonal nem csökkenti például a kazah aranyak jelentőségét, hiszen egyetemes összefüggésbe helyezi, de ugyanakkor egy igazabb látásmódot is elősegít a Kárpát-medence jelentőségét illetően. Ám hogy mindez mögött még milyen alapvető meghatározó tényezők vannak, azaz a több tízezer éves emberi és az időjárással, a földrajzi térségi helyzettel összefüggő természeti összefüggések és a hozzájuk alkalmazkodó itteni emberi teljesítmények, azt fentebb láttuk. Azok a hátterét adják a kiállítás itteni tárgyait illetően.

Mindenesetre azért reménykedjünk, hogy sem az ukrán, sem az orosz területekről előkerült aranytárgyaknak legalább jelzésszerű bemutatásáról nem kell lemondanunk. (Éppen ma hirdettek karácsonyi tűzszünetet, igaz, egyoldalúan, de a támadó oldaláról. Mire a tárgyak elkéréséről szó lehet a helyzet annyira javulhat, hogy újraindulhatnak a múzeumok közötti tudományos kapcsolatok.)

Kirajzolódik tehát, hogy egy ilyen kiállítás a tárgy érdekessége mellet rávilágíthat a Kárpát-medencei eredetiségre, folytonosságra és az „elsőbbrendűség" valóságközeli megítélését is jobban megközelítheti, a Fekete-tavi fejleményekhez vezető utat és onnan származó hatást illetően.

A nagy térbeli távolságon kívül, ami két földrajzi terület között van, figyelembe kell vennünk a nagy időbeli távolságot is, például a Kárpát-medencei arany és egyéb leletek között. Így viszont adódik, hogy a mi területünk leletei lesznek a sokkal korábbiak, azaz az itteni műveltség az eredetibb. Ha mai tevékenységünk csak ezt az egyszerű üzenetet közvetíteni tudja, már sikeres. Ismerjük azokat az ősi jelképi alakzatokat, amelyek jó pár évezreddel megelőzik a későbbi arany tárgyakon előfordulókat. Kő, csont vagy kerámia tárgyakon láthatók. Utóbbi készítése viszont átvezet a fémtárgyak előállításához, ami szintén itt a legkorábbi.

A rézkori, bronzkori világ viszont újfajta, kettős (vagy később hierarchikus, rangsoron alapuló) társadalmi alakulatot eredményezett a fegyverek használatával és terjedésével. Viszont még a fegyvergyártásban is élen járt a Kárpát-medence iparossága. Ennek folyamatát is jól feltárták már. Nálunk tehát jelképi folytonosság van a hatalmi szférában, ami később átszivárog a nép közé, míg ahol földbe téve várta a késői véletlen előkerülést, ami sírrablást elkerülte, az odakerülés esetlegességére is utal. Nálunk viszont a jelképek késői használata a hatalom megszelídítését jelentette. Így a sztyeppei aranyak és ábrázolások jelentőségét önmagában ez a megállapítás nem csökkenti, viszont egyetemes összefüggésbe helyezi. Ahol a forrás lehet akár igen korai, ezért közös, még a megsemmisült Fekete-tavi is. De ugyanakkor elősegít ez az igazabb látásmódot a Kárpát-medence embereinek a jelentőségét illetően. S hogy mindez mögött még milyen alapvető meghatározó tényezők vannak, azaz a több tízezer éves emberi és az időjárással, a földrajzi térségi helyzettel kapcsolatos természeti összefüggések, arra csak az időrétegeknek megfelelő eszközrendszer használatával és a már felhalmozott ismeretanyag kritikai elemzésével szabad tovább foglalkozni.

Cser Ferenccel minderre a „szarmata fejleményre" azt a magyarázatot adtunk, hogy a jazig földművesek szarmata uralom alatt voltak, azaz magyar elődök voltak. És ezeknek a földműveseknek a folytonosságát mutattuk ki itt, azaz nem kellett nekik sehonnan se ide „sodródniuk". Arra is adtunk magyarázatot, hogyan került 13 ezer éve a felmelegedés miatt északra vonuló rénszarvassal magyar nyelvi és kulturális hatás a rénszarvasvadászok által a finnekhez és lappokhoz, majd pedig 7-8000 éve a földművesek (vonaldíszes kerámiájú népünk) által a Dnyeperig, akik aztán még a harciasok elől tovább menekültek északkeletre, az Urálig.

Akik „fordítva ülnek a lovon", azok a finnugor és a turáni elmélet egyesítésén dolgoznak.[1352] Keverik az elit és a nép fogalmát, valamint a genetikát keverik a kultúrával és az írott forrásokkal. Őshazát mondanak az Urálhoz, és Joseph Deguignes-t hun-modelljét, – amit Pray György és Szekér Aloysius is átvett, és csak nálunk tőlük ismert – kritikátlanul elfogadják.[1353] De ott van a

[1352] Lásd a Kossuth Rádió „Regényes Történelem" című műsorának 2022. augusztus 2-i adását: https://www.youtube.com/watch?v=uSxVRwZ5Aqo

[1353] Deguignes kritikájára lásd: Darai 2018.

viszont a krétai írás, amelynek a magyar rovásírással való megfeleltetése éppen napjainkban történt meg,[1354] és ami szerint magyar nyelvünk 5000 éve itt van a Kárpát-medencében. Ha valaki mindezt a finnugor nyelvi ismeretekkel is egyeztetni akarja, csak azon az úton lehet, amit az előzőekben itt felvázoltam.

A genetikai eszközfejlesztés azt hozta magával, hogy már az egész genomot vizsgálják, nemcsak a mutációs szakaszt, és a genetikai eltérések, azaz polimorfizmusok segítségével – 800 millió van belőlük – úgy azonosítják a csontleleteket, mint mi az autókat országjelzés alapján, hogy hova valósiak. Csakhogy azok a csontok nem autók és nem érvényes rájuk az országjelzés. Azokat időben és viszonyokban nem szabadna a mai állapotok szerint értékelni, hanem a régészeti és földtörténeti, sőt egyéb embertani és paleontológiai, műveltségi, stb. tényezőt is figyelembe kellene venni az értékelésben. Ahogy mi annakidején Cser Ferenccel ezt a munkát már elvégeztük a génmutációk alapján. Ahol különösen az Y-kromoszóma helyre nem álló hosszabb szakaszának mutációit vetettük össze az egyéb adatokkal, és a fontosabb mutációs szintekhez földrészeke tudtunk kötni az elmúlt félmillió évből. A rövidebb mtDNS helyre nem álló szakasz sokkal kevesebb megállapítást enged egyébként. Manapság viszont a puszta genetikai kapcsolatokból építik fel az eredményt, mégpedig mivel nem nagyon ismerik a történelem(hamisítás) bugyrait, többnyire a bevett elméletet megerősítőt olvasnak ki belőle.

Mindenesetre biztató, hogy az ázsiai eredetük bizonyításán gőzerővel dolgozó Magyarságkutató Intézet vezetője ugyanakkor a Kárpát-medenceiségünkről nyilatkozik: szerintük a magyar nép már legalább a rézkortól a Kárpát-medencében él, s akik bejöttek, azok legfeljebb hazatérők és az itten lakosok génállományát nem nagyon befolyásolták és a műveltségét sem, azaz a nyelv is itt volt, nem azok hozták be: őslakosok vagyunk. Ez egyértelmű és örömteli fejlemény tehát.[1355] 23 éve mondjuk ezt Cser Ferenccel és írtuk meg több könyvben, több tucat tanulmányban, rengeteg előadásban előadtam igaz mi a kezdetektől itt lévőnek és folytonosnak gondoljuk földműves, kézműves, fémműves és állattenyésztő elődeinket. László Gyula javaslatára négy tudományág – a régészet, az embertan (ennek része a genetika), a nyelvészet és a néprajz – alapján igyekeztünk összesítve úgy következtetni, hogy önellentmondástól mentes származási modellt alakítsunk ki. Ezt a követelményt ma a legtöbb magyar őstörténetről szóló elméletben nem látjuk teljesülni.

Egyébként a javasolt összegző kiállítás a keleti közvetlen (harcias) kapcsolatok feltáratlansága miatt csak az arany és egyéb, a régészet által feltárt tárgyak kapcsolatát mutathatná be. A sztyeppeieket és a Kárpát-medenceieket amennyire lehet párhuzamba állítva, de az önálló létükre, fejlődésükre, kifutásukra is hangsúlyt fektetve. Mivel az időrend nem tisztázott, inkább logikai, azaz tartalmi rendet kellene keresni, és a legrégebbi gyökerekre is utalni, valamint a magyar királyságig felhozni a tárgyakat. Ezt a munkát már elkezdte Váralljai Csocsán Jenő tanulmánya,[1356] mert ő mutatja az alapvető párhuzamokat a Nagyszentmiklósi kincsen és a Lehel kürtjén, minden irányban. De ilyen igényű például Valerij Cagarajev tanulmánya is.[1357] A kurgánokban talált sztyeppei aranyszavasok is ide tartoznak. De még a Nagy Károly-kincsek közül is lehetne válogatni. Bár az aranyak anyagvizsgálata kétséges a bevatkozások, beolvasztások miatt, amelyek a tárgyakat érték.

[1354] Darai 2021.
[1355] Ágoston Balázs: Voltunk, vagyunk, leszünk. *Demokrata* 2022. 06. 24. https://demokrata.hu/magyarorszag/voltunk-vagyunk-leszunk-544628/
[1356] Váralljai Csocsán 2016.
[1357] Valerij Cagarajev: A nartok aranyalmafája. (Fejezetek *A nartok aranyalmafája*. Vlagyikavkáz, 2000. című könyvből.) http://jaszlajosmizse.hu/dokumentumok/nartok_arany.pdf

A „szarmata” kapocs a Kárpát-medencei és a sztyeppei (nomád) világ között – részletes javaslat egy kiállítás-tervhez

A kiállítás célja

Az európai műveltség egységének, erejének és megtartó képessége folytonosságának felmutatása eredendően és a megszakítottságokat okozó harcias és hatalmi hatás közepette. Ennek földtörténeti okokból a Kárpát-medence, az itteni civilizáció az eredője,[1358] ami emlékei közvetlenül rendelkezésünkre állnak a régészeti ásatások által hatezer, hatvanezer vagy akár hatszázezer éves folytonosságot mutatva. Miközben a mai Ázsia és Afrika ilyen régiségét nem igazán ismerjük még, mert a gyarmatosító érdek szerint lettek besorolva, értelmezve.

Mai eszközeink által megtehetjük azonban, hogy a kultúra-kiáramlás nyomait olyan valóságos sorrendbe rakjuk, idő- és térbeliség tekintetében, a jellemzők változásait figyelembevéve, miáltal bizonyosságot nyerhetünk az emberiség egysége tekintetében is. Ennek példája lehet a népzeni téren elért eredmény, amikor az derült ki, hogy itt volt, sőt van a központi, leggazdagabb motívumkincs és ez ritkul, halványodik keletre és nyugatra távolodva a földön.[1359]

Elindíthatunk egy olyan kiállítási sorozatot, amikor ennek az alapvetésnek a mentén újravizsgáljuk az eddig leginkább felszínesen értékelt ilyetén javainkat, ős- és ókori életünket. Amiből sok-sok új következményt és magyarázatot remélhetünk az újabb korokra, és magyar nemzetünkre nézve is.[1360]

A kiállítás kiinduló alapja

Az Európában még nem kiállított szauromata (korai szarmata) (pap)nőnek az elmúlt évek régészeti szenzációjának számító leletegyüttese. Ezt a mai Nyugat-Kazahsztán területén, a Taksaj 1-es kurgánban tárták fel és Krym Altynbekov restaurátor műhelye (Ostrov Krym) tette – hiteles alakban – bemutathatóvá.[1361]

A Kárpát-medence összefüggő aranykincsei.[1362]

[1358] Lásd V. Gordon Childe és Stuart Piggott műveit.

[1359] Lásd Juhász Zoltán: *A zene ősnyelve.* Fríg Kiadó, 2006.

[1360] V. ö. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. (2016.) https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/

[1361] Lásd: https://e-history.kz/en/news/show/7992/
https://www.researchgate.net/publication/348787914_The_wooden_comb_of_the_'golden_lady'_a_new_battle_image_from_the_Taksai-1_kurgan_western_Kazakhstan
(PDF) ВОЗРОЖДЕННАЯ ИЗ ПЕПЛА. Реконструкция по материалам погребения жрицы из комплекса Таксай I. Алматы-Уральск, 2013 / REVIVED FROM THE ASHES. Reconstruction on material of priestess burial from Taksay I complex. Almaty-Uralsk, 2013 | Krym Altynbekov - Academia.edu és https://vestikavkaza.ru/interview/Krym-Altynbekov-Stepnoy-Kazakhstan-prones-traditsii-cherez-tysyacheletiya.html és https://e-history.kz/en/news/show/7992/ és https://mongols37.rssing.com/chan-13714591/article510.html Fordító link: https://www.deepl.com/translator?fbclid=IwAR23bO6X0miFYLBP9N9Tea-DSJa-HuWben5OQWEjtw98Ije0Mx6UHITETvfg

[1362] Lásd Vágó Ádám: *A Kárpát-medence ősi kincsei a kőkortól.* Magyar Nemzeti Múzeum, Kossuth Könyvkiadó. http://real.mtak.hu/39920/1/R%C3%A1cz-Szenthe_A%20hun%20kor.pdf

A kiállítás többi anyaga tárgyi emlékek sora: a szarmatának mondott, hatalmi kultúrához tartozók, valamint azon népi alapműveltségeké, amelyek lehetővé tették e gazdag világ létrejöttét.

1. A Kárpát-medencei mellérendelő földművesek jellegzetes emlékeiből.
2. A „szarmata korszakot" megelőző 4000 év harciasságának jelei az eurázsiai sztyeppén.
3. A „Fekete-tó" menti magas műveltség nyomai, vélhető hatásai (kurgán, Vincsa, Sumér).[1363]
4. A Marija Gimbutas könyveiben felvázolt kelet-európai időrend és műveltségi sorozat.
5. Herodotos, VII. Konstantin és a magyar krónikák sztyeppe- és Ázsia-képének ellentmondásai Fábián Sándor felfedezései nyomán.[1364]
6. Az „ázsiai és európai hunok" közti szakadék Turáni-alföldi vonatkozása a szarmatákra.[1365]

A szarmaták megjelenését a szkíta területeken a szarmaták ekhós szekereinek (valójában a szekérre telepített sátor) és lovainak megjelenésével vezetik be.[1366] De itt meg lehetne mutatni a kapcsolatot az 5000 éves Kárpát-medencei kocsimodell, a sztyeppei harci kocsi, és a későbbi magyar szekér típusok között is.

7. A Takszaj-lelet aranytárgyainak helye a sztyeppei „szkíta-jellegű" aranytárgyak között.
8. A nehézfegyverzetű (bőrpáncél és lándzsa) szarmaták Kárpát-medencei bemutatása.
9. A Kárpát-medencei szarmata és jazig, roxolán, stb. leletek különbsége, mert a szarmata sírokban mindig van fegyver, míg a szarmatának mondott jazigokéban nincs.
10. Ide tartozik az Ammianus Marcellinus által megörökített híres eset a szerémségi jazigok magyar nyelven történt császárszidása: Marha! Valamint a földművesek szarmaták általi felfegyverzése a rómaiak ellen, midőn ők azután a szarmatákat is kiűzték.
11. Utána a szarmaták (egyesek szerint alánok) római birodalmi, pl. Anglia provinciai szereplése.
12. Eme szarmaták által nyugatra közvetített mondai anyag, az Arthur mondakör, amely eleven párhuzamai a Nárt-legendák az alánoknál.[1367]
13. A lengyelek és szarmaták (és ezáltal a lengyelek és magyarok?) kapcsolata.
14. A lengyel nemesség hivatkozása szarmata elődeire.
15. A Kárpát-medencei és egyéb „szkíta" aranyszarvasok különbsége, hasonlósága.
16. Ugyanilyen ábrázolási és előállítási hasonlóságok felmutatása későbbi, azaz hun-avar-magyar kori leleteken, tárgyakon. Pl. Nagy Károly kannája, Suger apát sólyma, a Nagyszentmiklósi kincs égberagadási jelenete, a Magyar Koronázási Jelvények ilyen összefüggései.

A kiállítás létrehozásának módszertana, eszközei, megfontolásai, a megjelenítés részletei, a kiállítás előkészítésekor megoldandó feladatok

1. A kiállítás tárgyainak elméleti kiválasztása, bemutatásnak és ismertetésének megtervezése.
2. A kiválasztott tárgyak kiállításra elkérése, ideszállítása, előtte azok hitelességi vizsgálata.
3. Az e célra elérhetetlen tárgyaknak a lehető legjobb módon való felidézése (rajz, fénykép, dia, animáció, videó).

[1363] Lásd Cser 2000. 14, 135-170.
[1364] Lásd Fábián 2021.
[1365] Lásd Darai 2016.
[1366] Lásd Neal Ascherson: *Black Sea*. Vintage, London, 1996.
[1367] Lásd Scott L. Littleton, Linda A. Malcor: *Szkítiától Camelotig. Az Arthur királyról, a Kerekasztal Lovagjairól és a Szent Grálról szóló legendák eredetének radikális újraértelmezése.* Szkíta Szarvas Könyvkiadó, Nyíregyháza, 2005.

4. Anyagvizsgálatok a sztyeppei és Kárpát-medencei aranytárgyak származási helyének megállapítására, amiből határozott következtetéseket lehet levonni az eddigi bizonytalanságokkal szemben a tárgyak készítési, az arany származási helyét illetően. Ahogy az történt, sokkal korábban, fejletlenebb eszközökkel, az egyiptomi, mezopotámiai aranynál, ahol az erdélyi arany tellúr szennyeződése megmutatta, hogy innen vitték oda az aranyat. Ezt a vizsgálatot a megfelelő helyeken a kiállítandó tárgyakon és a kiállítottakon elvégezni majd, hogy nem kell mintát venni belőlük.

5. Az azonosítás a korai fémművesség három területéről származó aranytárgyakon lehetséges: Kárpát-medenceiek, uráliak és kaukázusiak, illetve lehetnek többhelyről származó beolvasztott kevertek, de az is igen nagy jelentőségű tájékoztatás lesz róluk.

6. Az Arthur-mondakörrel, illetve a Nárt-legendákkal kapcsolatban annak figyelembe vételével eredményre jutni, hogy a szkíták egyenes utódaiként számon tartott alánok leszármazottai, az oszétek,[1368] nem voltak manicheisták, amint azt még a mi magyar elődeinkre is feltételezik újabban. A vonatkozott népek hitével kapcsolatban látnunk kell a következő érdekes nyugati összefüggéseket: Az Arthurról, Lancelotról és Batrazról szóló legendák feltételezett kialakulási menete szerint az északkelet iráni alaptípus három alakban, illetve időben fejődött tovább: a szkítáknál, a jazigoknál (szarmatáknál) és az alánoknál. A szkítáknál a 'szkíta Árészig', a jazigoknál Arthurig, és az alánoknál két, nyugati és keleti részre oszlott. A galliai alánoknál jelent meg Lancelot, és az oszéteknél Batraz.[1369]

7. Az alánok a kardot tekintették istenüknek, a kovácsot is istenítették – és mindenképp hozzá kell tennünk: azon a sztyeppén, ahol a szkíták hajdan éltek és uralkodtak, nincs fa, hogy ott vasat önteni, de akár még csak kovácsolni is lehessen. Ez lehetett a szkíták korlátja is: minthogy nem állt rendelkezésükre korlátlanul faszén a kovácsoláshoz, nem lehetett korlátlan mennyiségű nyílhegyük! És ugyanezért azokat, akiktől beszerezték a fémeszközöket, vagy annak alapanyagát, azaz a fémműves szomszédaikat isteníthették. S ami lényegesebb számunkra, hogy a fémkovácsokat szerepkörükben meghagyták. Mert az isteni szimbólum kard imádata tehát a sztyeppei kultúrákban igen mélyen gyökerezik.[1370] A fémkohászat pedig részben a Dnyepertől nyugatra, a Kárpát-medencében, részben az Urál hegység déli lejtőin és az ahhoz kapcsolódó erdős területeken, részben pedig a Kaukázus környezetében virágzott.

8. Ezekkel összefüggésben, ezek előzményeként magának a mondai anyagnak a csillagmítoszi előzményeit, illetve azoknak a vallószínűleg a Fekete-tavi műveltségből eredeztetését és háromirányú szétterjedését (a sztyeppére, Mezopotámia felé és a Balkánra, ill. a Kárpát-medencébe), de valamennyire azonosként megmaradását és a hatalmi körökből általánosan szétterjedését is figyelembe kell venni, folyamatábrán megjeleníteni.

9. Közben ki kell mutatni az alakzatok és motívumok, az ízlés, a funkciók kulturális vándorlását, a hasonlóságokat és különbségeket, mint a harciasságot kísérő felsőbbrendűség tudatot szolgálók és a termékenység kultusz óta folytonos életszimbólumok találkozását, esetleges keveredését, egyensúlyt adó mivoltát a csillagmítoszi vonatkozásokkal és a békés tapasztalatokat jelölő ábrázolásokkal. Kiemelni az életet szaporító, világépítő szellemiséget, szemben a rombolás általi világhódítóval.

10. Fontos érinteni végül, mintegy a szarmata kor folytatásaként, amikor azután a motívumok, aranyak átnyúltak a Nagy Károly által szétosztott avarnak mondott kincsekig, valamint a

[1368] Littleton, 2005.

[1369] Lásd: „*…a középkori Arthur-legendák az időszámításunk előtti első évezredben az ősi Szkítiában virágzó epikus hagyományban gyökereznek… Batraznak, az oszét hősök, a nártok vezérének Arthurhoz hasonlóan varázserejű kardja van*." (Littleton, 2005. 27.) V. ö. Dirr, 1912, Dumézil, 1930, 1965.

[1370] Lásd Hérodotosz 4.59 62. és de Sélincourt 1972. 290-291.

részben 9. századinak tekintett, de avar kori részt is tartalmazó kincsekig és a koronázási ékszereinkig.[1371]

11. A Kárpát-medencei aranyművességet be tudjuk mutatni, mert egész aranyműves műhelyt is kiástak ebből a korból az Alföldön. Amellett sem szabadna elmennie a kiállításnak tehát, hogy az aranygazdagság forrása szellemi, azaz technológiai is. Mert kilónyi aranylelet aranyként hogyan jött össze: nem csak bányákból jött, hanem a Duna homokjából is. Egyébként az aranyat nem kell megolvasztani, össze lehet kalapálni, annyira puha fém és annyira nemes, hogy hidegen is összeheged. Később aztán már olvasztották és öntötték is. Ezek mellett nem szabad szó nélkül elmenni, mert nem szeretnénk vallásos áhítatot kelteni az aranytárgyak iránt, hanem a régmúlt jellegzetességeire, tudására és képességeire rámutatni.

12. Tehát igen jó lenne a szellemi termékeket is bemutatni, pl. a rézöntést, a rézolvasztást, a különleges bronzot (antimon), majd a vasolvasztást a megfelelő hőmérsékletű kohókkal.

13. Be kellene mutatni az élelmiszer technológiát, a savanyítást, a füstölést, mint tartósítást. A főző konyhát, mert körülöttünk sütő konyha volt a mérték. Főzni pedig a tartósított és zömmel növényi alapú ételeket kell. A húst lehet sütni. A nyershúst jégveremben tárolták.

14. A Kárpát-medence szolgáltatta még a középkor végén is Európa aranyát és marháit. Merthogy a 'művelt' Nyugaton ősszel levágták az állatok zömét, mert nem tudták átteleltetni azokat. A szaporulat a Kárpátok közül jött tavasszal.

15. A Kárpát-medencében faluközösségek éltek, erre is kellene utalni. Nem volt uraság, nem voltak olyan törvények, parancsok, amelyek a királyokat jellemzik. Nem voltak királyok. Volt táltos, a faluközösség papja, bírája, tanítója, orvosa és volt közös földgazdálkodás, földhasználat. Egészen Mária Terézia koráig ez fennállt. Persze, akkorra már csak a falvak harmadában, de a harmadában ez még akkor megvolt! A falvak közepén volt a – talán mágikus csomó alakú – szentély, amely nem templom volt, hanem ott volt a fémöntő kohó, a kovácsműhely, a magtár, a raktárak. Ezt a szerepkört még a mai erdélyi erődtemplomok is megőrizték a modern korig, amennyiben ott tárolták, őrizék a gabonát, a füstölt húst, szalonnát, kolbászt, és csak meghatározott napokon vehetett a magáéból mindenki.

16. Nem voltak várak a medencén belül, azokat a tatárjárás után kezdték építeni. Nem volt rá szükség – ahogy szervezett katonaság sem volt. Nem volt rá szükség, mert a kardkovácsot egyik hódító sem öli, hódítja meg, mert szüksége van a kardra. A Közel-Keleten szükség volt a védelemre és as Fekete-tó feltöltődése után ez meg is jelent. A falvak legfeljebb palánkkal voltak körbekerítve, nem védelemre készülten, hanem a vadállatok ellen. Ez is bemutatandó ősiségünkből.

17. Fontos szem előtt tartani végig a kiállítás tervezése, megvalósítása során, hogy akár a szarmata korban, akár előtte és utána ugyanarról a népről van szó.

18. Együttműködés a Lengyel Intézettel lengyelországi helyszíneken történő bemutatásra. Például Molnár Imre lehet a közvetítő.

19. Az összképhez még:

A rómaiak által megszállt területeken alakultak meg az első keresztény közösségek is és építették meg az első templomaikat, bazilikájukat. Illirikumban 325-ben:[1372] Pécsett, Esztergomban, Fenékpusztán, Tácon ezt követően épült fel templom.[1373] I. sz. 374 után építik át a B periódusban épült vendégfogadót bazilikává. A római 'uralom' egybeesett másik két elit uralmával:

[1371] Lásd Váralljai Csocsán 2016. Darai Lajos: Műveltségünk és nyelvünk titka, írása. Acta Historica Hungarica Turiciensia 31. évf. 5. sz. (2016.). Acta Historica Hungarica Turiciensia - 31. évf. 5. sz. (2016.). Csomor Lajos: *Őfelsége, a Magyar Szent Korona.* V. Hunyadi László kiadása, Budapest, 1996.

[1372] Henry Chadwick, G. R. Evans: *Atlas of the Christian Church.* Time Life, Oxford, 1987. 25.

[1373] Sági Károly: A fenékpusztai későrómai erőd ásatási eredményei. A Harmadik (Tapolcai) Magyar Történeti Iskola Előadásai és Iratai. Budapest-Zürich, 1994. p. 194. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* IX. évf. 2. szám. http://mek.oszk.hu/06300/06365/06365.pdf

Erdélyben a dákok, északra tőlük pedig a szarmaták képviselték az uralkodó réteget. A három uralkodó réteg között az összetűzések eléggé gyakoriak voltak, de egyik sem tudott a másik területére nagy mélységben behatolni. A rómaiak megkísérelték a dákokat kiszorítani, de ez nem sikerült nekik. Ugyan eljutottak a Fekete-tengerhez is, de ott már nem tudtak igazán megtapadni.[1374] Pannónia a rómaiak szempontjából fontos és meghatározó tartomány volt. Egyrészt innen tudták a keletről özönlő népvándorlás hullámait feltartóztatni, másrészt a római császárok személyének kiválasztásában Pannónia többször is határozottan beleszólt: leváltott császárokat. Van még Pannóniának egy nagyon fontos tulajdonsága: a Rómaiak nem tudták a határait tartósan átlépni! Itt találkoztak azzal a haderővel, ami már számukra is új és félelmetes elemet hordozott, amivel szemben a római haderő képtelen volt győzedelmesen fellépni: a sztyeppei népekkel és azok új 'találmányával', a nehézlovassággal. Az Alföldön ugyanis megjelentek a szarmaták és az i. sz. 375-ben Adrianopoliszban legyőzték az egyik római légiót.[1375] A római kor emberére nézve nagyon nagyfokú változatosság jellemző. A rómaik által megszállt területeken a fél világ emberanyaga rövid időre, átmenetileg megjelent.[1376] Ez alátámasztja László Gyula megállapítását: a római uralom még a megszállt területeken sem érintette az ott már korábban élt lakosság etnikai, nyelvi összetételét.[1377]

A szarmaták a szkítákhoz nagyon hasonló, sőt, azzal rokon népesség. Iráni népeknek tekintik őket.[1378] Az i. e. 300 körül jelentek meg a pontuszi sztyeppén, de Hérodotosz már sokkal korábbról említi a sauromatákat, akik Dárius hadjárata idején Dontól keletre, délre települtek, és akik a szkítákkal szövetségben álltak ellen Dárius haderejének.[1379] Ami további vizsgálatokat érdemel, hogy ez pontosan hol történt, mert a Dont újabban a Kárpát.medencébe teszik,[1380] és onnan fokozatosan kiszorították a szkítákat.

A szarmaták a szkítákhoz hasonlóan azonban ők is csak uralkodó réteget alkottak. A gótok és a hunok előrenyomulásával felbomlott a szövetségük és törzseik nyugatra szorulva elvegyültek az alattuk lévő lakosságba, felszívódtak.

Embertani vonatkozásban a következőket tudhatjuk meg a Kárpát-medencei szarmatákról: 'Az iráni eredetű jazig szarmaták több hullámban özönlötték el a Duna-Tisza közét. Egy részük tiszta dinári-taurid, dinári-kelet-balti, másrészük pedig turáni típusú. Gyakori a dinári típusnak magas termetű változata. A korai periódusba tartozó temetőkből (pl. Szentes-Kistőke) hiányoznak a mediterrán elemek, kisebb számban fordulnak elő az északi típusok, és kifejezettebbek a pamiro-turáni jellegek. A későbbi periódusba tartozó temetőkben viszont (pl. Csongrád-Határút, Hódmezővásárhely-Fehértópart) inkább megtalálhatók az északi és mediterrán elemek, háttérbe szorulnak a pamiro-turán elemek. E változás valószínűleg a helyi lakossággal történt házasodások eredménye'.[1381] Mi pedig ebből a tudósításból két fontos megállapítást tehetünk. Az egyik az, hogy az indo-iráninak tartott jazig-szarmaták embertanilag nem voltak egységesek és nem voltak indoeurópaiak, a másik pedig az, hogy viszonylag szűk területre, zömmel a legeltetésre alkalmas területre érkeztek, és hamarosan beleolvadtak a helyi lakosságba, ami még ekkor is és itt is továbbélt, megmaradt. A római uralom idején vált egészen nyilvánvalóvá a Kárpát-medence

[1374] Neal Ascherson: *Black Sea*. Vintage, London, 1996. 82.
[1375] Ascherson, 1996, 223.
[1376] Kiszely István: *A magyarság őstörténete. (Mit adott a magyarság a világnak?)* Püski, Budapest, 1976. 200.
[1377] László, 1974. 111.
[1378] Ascherson, 1996, 210, 212. szerint az alánok egyik törzse, ami miatt az ő minden megállapítását pontosítanunk kell.
[1379] Lásd Herodotos 4:123. 253.
[1380] Lásd Fábián 2021. 35-36, 66, 68, 78, 81, stb.
[1381] Kiszely, 1976. 200.

hármas tagozódása.[1382] A romanizált Pannónia (Dunántúl) élesen elkülönült a sztyeppei jellegű Alföldtől, majd ez is a Kárpátok domb- és hegyvidékétől. Pannónia a Mediterráneum része, az Alföld a pásztor műveltséghez tartozott, ezzel szemben hová tartozott a Kárpátok területe? Ott folyamatosan letelepedett mezőgazdasági és fémműves kultúrát találtunk. Oda a pásztor társadalom nem hatolt be. Rómának sem sikerült oda eljutnia. Ebben az időszakban találkoztunk az első 'honfoglalás' jellegű betelepedéssel is, a szarmatákhoz sorolt, de fegyvertelenül temetkezőkével. Számunkra azonban ebből a korszakból van még egy nagyon fontos értesülés: északra-északkeletre csakis akkor mentek a kelták, amikor már a létükért küzdöttek, amikor már mindenünnen kiszorultak. Úgy tűnik, ennek a területnek az őslakossága menedéket nyújtott a keltáknak, ők adták végső harcukhoz a fegyvereket, hiszen itt volt a vasgyártás központja is. Nagyon fontos azt is látnunk, hogy erre a területre a keltákat kiszorító hatalmak végül is nem kerültek be. Sem a rómaiak, sem a szarmaták, sem a dákok nem jelentek meg számottevő mértékben az északi-északkelti területeken, jóllehet mind a dákok, mind a szarmaták hatalmukat azért bizonyos mértékig mégis csak kiterjesztették erre a területre is (adóztatás). A hatalom azonban itt nem tűnik elnyomónak, nem látszik komoly összetűzés. Ennek lényegében nem mond ellent László Gyula megállapítása sem, miszerint a szarmaták a lakosságot fölfegyverezték a rómaiak ellen és azok ekkor föllázadtak ellenük és ez lett végül a szarmata uralom vége,[1383] merthogy ez a megállapítás az alföldi területekre vonatkozhat.[1384]

[1382] Makkay János: Magyarország Európa közepén. *Nemzeti Történelmünk III. Az őshazától Árpád honalapításáig. Tanulmánykötet a honfoglalásunk 1100. évfordulója tiszteletére.* Magyar Kálmán kiadása, Kaposvár, 1996. 241100.(László, 1974. p. 159),

[1383] László, 1974. 159.

[1384] Lásd Cser 2000. 161-163.